

FØRSTE STEG

1 2016

ET TIDSSKRIFT FOR BARNEHAGELÆRERE
FRA UTDANNINGSFORBUNDET

100 *drømmer* for barnehagen

Fem måneders tilvenning best, viser ny forskning side 31-33

Hvor godt trives barna i barnehagen? Ny stor undersøkelse side 22-23

SJEKK: UDF.NO/FORSTESTEG-EBLAD

FØRSTE STEG

1 2016
februar og mars

REPORTASJER

- 05** 100 drømmer for barnehagen: barnehageansatte, forskere og studenter forteller.
- 16** Ordlek forebygger lese- og skriveproblemer
- 20** Foreldremøter med suksess
- 22** Trivselsundersøkelse: Slik bruker Gransbakken barnehage den
- 24** Ny rapport: Mulig å få 50 % pedagogtetthet i 2018
- 25** Ny forskning: Tidlig innsats gir flere problem barn
- 28** Randaberg kommune først ute med to barnehageopptak
- 31** Fem måneders tilvenning best, viser ny forskning
- 34** Ny stortingsmelding satser på språk

FAG OG FORSKNING

- 40** Ny serie: Barnehagepolitikken historie del 1
JON KAUREL
- 42** Norske 4–6-åringer trivsel i barnehagen
ELLEN BEATE HANSEN SANDSETER OG MONICA SELAND
- 46** En av ti barn stammer
LINN STOKKE GUTTORMSEN
- 48** Læringsforståelse i barnehagen
GUNN IRENE HEGGVOLD OG METTE NYGÅRD

DEBATT OG KOMMENTARER

- 60** Profesjonsetisk refleksjon i barnehagen
ESPEN SCHJETNE, HILDE AFDAL, NINA JOHANNESSEN, TRINE ANKER OG GEIR AFDAL
- 64** Fører endringene i barnehageloven til en individorientering?
EINAR JUELL OG MORTEN SOLHEIM
- 66** Når er nok nok? Vi barnehageansatte sliter oss ut
ANNE LENA STRØMSBORG
- 68** Kjærlighet burde være obligatorisk på pensumlista
IDA BLICKFELDT

HVER GANG

- 3** Leder
- 14** Nyhetsblikk
- 26** Barnehageminner:
Jon Øigarden
- 21** Sideblikk: Jannicken Lampe
- 36** Et møte med: Solveig Østrem
- 51** Studentblikk: Pauline Schultz

- 52** Ny serie: Lek & Lær:
Mønstre og mandalaer
- 54** Barnehagen min: Sinober
naturbarnehage
- 58** Nye bøker
- 69** Kontaktforum barnehage:
– Er det noe å skrive om
barnehagetanter?

- 70** Juss: Retten til egenmelding
- 71** Med styrerblikk:
– Jeg skal kjempe for de minste
INGER LISE PETTERSEN

Første steg nr. 2 2016
kommer 27. mai.

FØRSTE STEG

Ansvarlig redaktør
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no
93 04 20 94

ABONNEMENT OG ANNONSER

Markedskonsulent
Hilde Aalborg
ha@utdanningsnytt.no
911 99989

KONTAKT OSS

forstesteg@udf.no
Post: Første steg,
Utdanningsforbundet,
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo

GRAFISK DESIGN

Melkeveien Designkontor
www.melkeveien.no

TRYKK

Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504-1891

Bekreftet opplag: 28 641 ifølge
Fagpressens Mediekontroll
Utgiver: Utdanningsforbundet

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen.

Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett.

Forsideillustrasjon:
Melkeveien Designkontor

La drøm bli virkelighet

Hva skal til for å skape din drømmebarnehage? Spørsmålet stilte vi til 100 barnehagefolk i Norge: barnehagelærere, styrere, fagpersoner, forskere og studenter. På noen få tegn skulle de svare på det store spørsmålet. Alle tok oppgaven på største alvor. Kanskje ligger det en annen drøm bak: Drømmen om at politikerne skal våkne opp og høre hva de som jobber i og med barnehage mener er viktig for at barna våre skal ha det bra? Det er i alle fall min drøm, både som foreldre og samfunnsaktør.

To drømmer går igjen i vår undersøkelse: Flere ansatte og økt kompetanse. Svært mange ønsker minst 50 prosent pedagogtetthet. De drømmer om tid: Tid til barna, faglig diskusjon og lek. Tid nok til at barna føler seg sett.

Når Helse-Norge ser behov for mer penger kan de vise til korridorpasienter og brudd på ventelistegarantier. Når Samferdsel-Norge roper på bedre veier kan de vise til trafikk-skadde og døde på norske veier. Når barnehagelærerne vil kjempe for flere pedagoger og mer tid til å se det enkelte barn er det ikke like lett. De er redde for hvordan det vil påvirke forholdet til assistenter og fagarbeidere. De tør ikke rope varsku i redsel for at foreldrene skal tro at barna ikke har det bra i barnehagen. Men styrer Anne Lena Strømsborg i Kråkstad barnehage tør.

– *Vi barnehageansatte står på for å sikre kvalitet i tilbudet, men det har sin pris. Vi sliter oss ut,* skriver hun i denne utgaven av Første steg. Hun beskriver hverdagen med alle gjøremålene på en nøktern måte, før hun spør:

– *Vi er effektive. Vi ser løsninger, og vi driver god ledelse av barnegrupper. Men det krever mye. Vi blir slitne. Vi føler vi ikke strekker til, og at vi ikke får fulgt opp alle barn slik vi burde, eller får gjennomført pedagogisk opplegg slik vi ønsker. Når er det nok for den pliktoppfyllende, ambisiøse og dyktige barnehageansatte?*

Å heve kvaliteten i barnehagen handler ikke bare om å få flere pedagoger og bra innhold. Det handler også om en holdningsendring i samfunnet.

Fremdeles møter barnehagelærere holdninger som: – *Er det så mye å skrive om barnehagetanter, da?* slik Ingvild Aga, riktignok litt humoristisk, skriver om i dette nummeret av Første steg. Fremdeles blir noen barnehagelærere møtt med: *Alle kan vel passe barn og*

skifter bleier vel? Og har du barn selv, er det vel «easy match»?

Akkurat som *alle* ikke kan bli hjertekirurger, astronauter eller fysikere så kan heller ikke *alle* bli barnehagelærere. Å vite hva som skal til for å en god tilknytning, at lek ikke bare er lek men grunnlag for læring, og å vite hva du skal gjøre for å støtte barnets utvikling er et fag. Det er ikke kunnskap du får ved bare å være foreldre.

Foto: Bjørn Inge Karlson

Line Fredheim Storvik

Ansvarlig redaktør
linsto@udf.no

FØRSTE STEG PÅ FACEBOOK

Her får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet, mens du venter på neste utgave av tidsskriftet. **Gå inn og følg oss, da vel!**

11. april SAMLINGSSTUNDEN, BARNEHAGENS HJERTE!

Sted: Lærernes hus, Oslo

Pris: 750 (medlem), 1800 (andre), 500 (student)

Kursholder: Nuria Oliu Moe

Blir barnet sett, hørt og forstått når det er sammen med deg? Er samlingsstunden preget av medvirkende barn og voksne? Hvordan kan vi ta barnas reaksjoner og uttrykk på alvor og gjøre noe med det?

Kursholdere vil bl.a. snakke om barnas medvirkning, samlingsstundens innhold, om prosjektarbeid, fordypning, kreativitet, rim & regler, eventyr og engasjement og inspirasjon.

UTDANNINGS
FORBUNDET

14.–15. april SAMTALE MED BARN OG UNGE OM PROBLEMER

Sted: Lærernes hus, Oslo

Pris: 2800 (medlem), 3500 (ikke-medlem)

Kursholder: Anette Holmgren

Det er mulig å snakke med barn og unge om problemer, uten å problematisere. Det er også mulig å snakke med barn og unge om problemer på måter som fremhever deres egne ferdigheter, når det gjelder problemløsning og intensjoner.

Motivasjonen til å snakke om problemer kommer når samtaler bekrefter at barnet og den unge er noe annet og mer enn problemene.

KURS FOR ANSATTE I BARNEHAGEN

26. april BARNEHAGEDIDAKTIKK

Sted: Lærernes hus, Oslo

Pris: 750 (medlem), 1800 (andre), 500 (student)

Foredragsholdere: Tove Lafton, Kari Holter, Guri Langholm, Anne H. Nakken, Oliver Thiel, Øystein Brekke, Ingvild Olsen Olaussen og Mari-Ann Letnes

Didaktisk tenkning i barnehagen kan forstås på ulike måter. På dette kurset aktualiseres nye forståelser av didaktikk som redskap for planlegging. Som arena for møter mellom politiske føringer, faglige kompetanser, skjønn og personlig engasjement blir didaktikk ikke lenger bare et spørsmål om hva, hvordan og hvorfor.

10. mai VURDERINGSKULTUR I BARNEHAGEN

Sted: Lærernes hus, Oslo

Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem), 500 (student)

Kursholdere: Turi Pålerud og Morten Solheim

Departementet har fremmet et forslag om å forankre barnehagens ansvar for vurdering i barnehageloven. Dette har blant annet ført til en debatt om hvem som skal velge metode og verktøy i vurderingsarbeidet – barnehageeier eller den pedagogiske ledelsen i barnehagen. Utdanningsforbundet vil gjennom kurset fremme diskusjon og kunnskapsutvikling på dette området.

PÅMELDING
www.udf.no/kurs
kurs@udf.no

100 drømmer for barnehagen

STØRRE PEDAGOGTETTHET
ØKT KOMPETANSE
TID TIL LÆK

TEKST OG FOTO
GRO ROGNMO OG
LINE FREDHEIM STORVIK

Vi har spurt hundre barnehageansatte, forskere og studenter hva som skal til for å skape deres drømmebarnehage. Se hva de svarte. ►

Dette er vår drømmebarnehage

Større pedagogtetthet, økt kompetanse, og nok tid slik at barna føler seg sett.

Det er ønskene for hele Norges drømmebarnehage, viser vår undersøkelse.

GRO ROGNMO
Frilansjournalist
grorog@gmail.com

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen har varslet en ny stortingsmelding om barnehager i løpet av våren, og mange har store forventninger. Første Steg har snakket med hundre personer som alle jobber i eller med norske barnehager: Pedagogiske ledere, styrere, barnehagelærere, assistenter, daglige ledere, studenter, forskere og fagpersoner – fra hele Norge. De fikk ett spørsmål, uten andre føringer enn lengde: Hva skal til for å skape din drømmebarnehage?

To svar går igjen i vår spørreundersøkelse: Flere ansatte og økt kompetanse.

Barnehagestyrer Marit Horne fra Ski sier det slik, og oppsummerer mye av det som går igjen i de hundre svarene:

«Min drømmebarnehage har mer enn 50 % barnehagelærere, er gode på relasjoner og ser enkeltbarnet og dets behov. Personalet er faglig oppdatert og nysgjerrige, og har nok tid og ressurser til alle oppgaver.»

ØNSKER FLERE ANSATTE

Det er særlig to svar som går igjen: De barnehageansatte ønsker seg større pedagogtetthet og økt kompetanse. Mer enn en tredjedel av alle spurte nevner

disse faktorene – flere nevner begge. 43 av alle de spurte nevner kompetanse – eller kunnskap – som en faktor vi trenger for å skape gode barnehager. 40 av de spurte ønsker seg større pedagogtetthet.

Her varierer formuleringene: Svært mange forteller at de ønsker seg minst 50 prosent utdannede barnehagelærere blant personalet – eller 50 prosent pedagogtetthet. Flere vil gjerne at alle ansatte i barnehagen har utdanning. Mange av de spurte svarer at det trengs flere ansatte for at barna skal få nok tid og oppfølging.

PEDAGOGTETTHET

Den forrige barnehagemeldinga «Framtidens barnehage» kom i mars 2013, og ble kritisert for ikke å øke normen for pedagogtetthet i barnehagene. I barnehageloven fra 2005 heter det at «bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet». Denne normen er videreført fra 1995, og praktiseres fortsatt: Det skal være minimum én pedagogisk leder per 14–18 barn når barna er over tre år, og én pedagogisk leder per 7 til 9 barn når barna er under tre år gamle. Vår undersøkelse viser tydelig at norske barnehageansatte mener dette er for lite.

– Når det gjelder bemanningsnorm lover vi i Sundvollplattformen at regjeringen vil innføre en bemanningsnorm i barnehagen innen 2020. Når det gjelder spørsmålet om økt pedagogtetthet, vil vi

først oppfylle dagens pedagognorm før vi ser nærmere på videre tiltak, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen til Første steg.

STATSRÅDENS DRØMMEBARNEHAGE

Departementet opplyser at den kommende stortingsmeldinga primært handler om barnehagens innhold og oppgaver, og legger fram regjeringens forslag til overordnede føringer for det kommende arbeidet med ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Denne skal etter planen tre i kraft fra høsten 2017.

– Vi vil ha barnehager av god kvalitet. Da trenger vi kompetente ansatte i samspill med barna, hverandre og foreldrene. Da trenger vi også engasjerte og dyktige eiere og myndigheter med god gjennomføringsevne, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

Han forteller at han er opptatt av å høre på de barnehageansatte.

– De ansatte har et unikt perspektiv som vi alltid lytter til. I arbeidet med meldingen har vi allerede fått mange gode innspill som vi tar med oss, sier Røe Isaksen.

Slik svarer statsråden på

Kunnskapsminister
Torbjørn Røe Isaksen.
Foto: Marte Garmann

spørsmålet om hva som skal til for å skape hans drømmebarnehage:

«Min drømmebarnehage er en barnehage med god kvalitet hvor alle barn blir sett og hørt, får utforske og utvikle sin nysgjerrighet – og får den hjelp og støtte som de trenger. På den måten blir alle barn inkludert i leke- og læringsfellesskapet.»

MER TID

Mange av de spurte er også opptatt av tid: Tid til barna, tid til faglig diskusjon, tid til lek og tid til faktisk å gjøre jobben sin. Flere barnehagestyrere har lenge ropt varsku om at de drukner i papirarbeid og krav om dokumentasjon. De savner tid for faglig utvikling og diskusjon med sine ansatte, og de savner tid til kontakt med barna. Flere av de spurte i vår undersøkelse bekrefter dette – og flere barnehageansatte og fagpersoner savner tydelige ledere som faktisk *har* tid. Flere ledere vi har snakket med sier at det blir for liten tid til lek i forhold til tiden som brukes på oppgaver som dokumentasjon.

– Leken er en integrert del av det pedagogiske arbeidet i barnehagen. På tilsvarende måte mener vi dokumentasjon og vurdering er en del av barnehagelærernes ansvar for å følge opp barnegruppen og det enkelte barnet. I forslag til lovendringer foreslår vi ikke å pålegge barnehagene mer dokumentasjon og vurdering enn det som allerede ligger i dagens lovgivning, men vi fastslår at det er en viktig del av det pedagogiske arbeidet, sier Røe Isaksen.

FLERE MENN

Flere av de spurte i vår undersøkelse ønsker seg en bedre kjønnsbalanse i norske barnehager – altså flere menn. I 2014 var nesten 10 prosent av alle barnehageansatte menn, ifølge Bufdir, og tallet øker – prosentvis mer enn tallet på kvinnelige ansatte. Antallet menn i pedagogiske stillinger øker enda mer –

Flere barnehagefolk sier det blir for liten tid til lek i forhold til tiden som brukes på oppgaver som dokumentasjon, ifølge Første steg sin undersøkelse. Foto: Fotolia.com

det er altså prosentvis enda flere menn enn kvinner som får lederstillinger. Uansett – det er fortsatt langt igjen til det politiske målet om at 20 % av ansatte i norske barnehager skal være menn.

KVALITETSLØFT

Regjeringen har varslet 440 millioner kroner til et kvalitetsløft i barnehagene på årets statsbudsjett. Det er dobbelt så mye som i 2013. Men det er få av våre hundre barnehagefolk som nevner økonomi direkte. Det er også få som framhever materielle ting når de beskriver sin drømmebarnehage.

Desto flere nevner *lek*, et ord som går igjen i svært mange svar – ofte i sammenheng med tid. Plass er heller ikke noe veldig mange er opptatt av. Et annet ord som går igjen er at barna må føle seg *sett* i barnehagen.

Førsteamanuensis Anne Greve ved Høgskolen i Oslo og Akershus sier:

«Min drømmebarnehage er en barnehage der ansatte har kunnskap til å reflektere kritisk, og evne og vilje til å bruke mesteparten av dagen til lek»

SISSEL EKREM

styrer **Dynamitten barnehage, Ski**

Drømmebarnehagen har nok bemanning hele dagen – også i planleggingstiden, ved møter og fravær. Vi har ubegrenset midler til å følge opp de barna som trenger noe ekstra.

INGER JOHANNE RIIS TOLLNES
konst. styrer **Vardenlia barnehage, Sandefjord**

En bemanningsnorm og kompetanse som sikrer at hvert barn blir sett og møtt med anerkjennelse og respekt, og som støtter og stimulerer det enkelte barn.

BEATE BRATBAKKEN
styrer **Hamarbarnehagen AS**

God pedagogtettethet og engasjerte ansatte, som har evnen til å skape gode relasjoner til barn og medarbeidere. Trygge barn, som trives og mestrer, blir sett, hørt og forstått.

ANJA B. BEISLAND

ped.leder **Risil barnehage, Vestby**

Engasjerte, gode medarbeidere som brenner for jobben. En barnehage der foreldrene opplever at barna stråler av glede før og etter barnehetid. Det er lykke.

BJØRN MARTINSEN

ped. leder **Monssveen barnehage, Gjøvik**

Stor pedagogtettethet som gir et sterkt faglig miljø. Valgfrihet av verktøy og metoder som best utnytter barnehagen og nærmiljøets særegenhet og ressurser.

GUNN-HEGE MEHLUM

faglig leder **Bønsmoen barnehage, Eidsvoll**

Jeg ønsker meg flere pedagoger der alle jobber mot samme mål. Vi er brennende engasjerte, profesjonelle og har barnas beste i fokus.

HEGE BRATTENG, ped. leder
Mortetjern barnehage, Nittedal

En barnehage med tilstrekkelig med voksne som ser det beste i alle barn, og er tilstede med hode og hjerte. Voksne skal være rause, kloke og modige, med glimt i øyet.

MARIANNE DAHL BAKKA
styrer **Bassengbakken barnehage, Horten**

Flere pedagoger. Gode lekearealer inne og ute, med plass til lek, boltring, utforskning og høytlesning. En barnehage som ser individet og har rom for mangfold.

INGEBORG EIKEMO
pedagogisk leder **Bygården barnehage, Oslo**

Min drømmebarnehage har nok kvalifisert personale, som virkelig vil jobbe i barnehagen. Og det er lettere å bli kvitt personale som ikke passer i jobben.

ELISABETH BJØRNSTAD
post doc i barnehagepedagogikk,
HiOA

Det er en barnehage som har masse varierte og stimulerende leker og materiell som er tilgjengelig for barna, og hvor de voksne er engasjerte og deltakende i barnas hverdag.

KJELL-ÅGE GOTVASSLI
professor i ledelse DMMH
og Nord universitet

En viktig forutsetning er at vi har faglig sterke, reflekterte og modige ledere i barnehagen.

MARIA ØKSNES
førsteamanuensis i pedagogikk,
NTNU

Politikerne må gi rom for pedagogisk skjønn og fantasi, voksne må ha lojalitet til barna, barneperspektivet står høyt på dagsorden og ungene har mange muligheter til lek.

**ELLEN BEATE HANSEN
SANDSETER**
førsteamanuensis, DMMH

En barnehage hvor barna opplever å bli sett, hørt og respektert av de ansatte, og hvor utforskning og lek basert på barns interesser og nysgjerrighet står i sentrum.

MIMI BJERKESTRAND
leder i Følgegruppen for
barnehagelærerutdanningen

Minst 50 prosent av de ansatte er barnehagelærere, god tid til lek og plass til å utforske verden og utfolde seg.

ANNE GREVE, førsteamanuensis
Høgskolen i Oslo og Akershus

Min drømmebarnehage er en barnehage der de ansatte har kunnskap nok til å kunne reflektere kritisk, og evne og vilje til å bruke mesteparten av dagen til lek.

MAY BRITT DRUGLI, professor ved
RKBU/NTNU, Trondheim

Jeg ønsker avdelinger som ikke er for store, fast tilhørighet i små grupper, ikke mer enn 3 barn per voksen, skjermet uteområde og gode, trygge voksne som klarer å stimulere de små.

SISSEL MØRREAUNET
høgskolelektor DMMH

Minst to pedagoger per gruppe. Barna verdsettes, blir sett, hørt, forstått og trodd. Lek, undring, kreativitet, refleksjon og de grunnleggende verdier holdes oppe av en klok leder.

KARI HOÅS MOEN
førstelektor DMMH

Små grupper der alle barna opplever tilhørighet og kan gjøre seg allsidige erfaringer i lek og læring. De blir møtt av et varmt og kompetent personale med flere ressurser til utvikling.

BENN EIDISSEN, barnehagegründer i Norlandia Care Group

Glade barn, gode og motiverte medarbeidere og masse uteliv/turer, er min drømmebarnehage. Og den må gjerne ligge nordpå i midnattsolens land. Mangfold er bra!

SIV DARBO fagleder i Fjellvegen barnehage, Tromsdalen

Jeg ønsker meg en barnehage med flere ansatte per barn, og gjerne flere pedagoger. Det skal til for å skape min drømmebarnehage.

NINA SJUVE, styrer Bjørnestien barnehage Horten kommune

At alle barn møtes med respekt og anerkjennelse. Barna er glade, aktive og har mange å leke med. Personalet ser på barna som individer med ulike forutsetninger og behov.

HEGE E. VALÅS barnehagelærer, nestleder i Utdanningsforbundet

En barnehage med flere lærere med kompetanse til å se enkeltbarn og legge til rette for lek, læring, og dannelse for alle. God utdanning på barnehagevis.

MARIT HORNE styrer Vestveien barnehage, Ski

Mer enn 50 % barnehagelærere, er gode på relasjoner og ser enkeltbarnet og dets behov. Personalet er faglig oppdatert og nysgjerrige. Har nok tid og ressurser til alle oppgaver.

SIV SMITH, ped.leder, Åneby barnehage, Nittedal

Er stor nok til å romme kreativitet, nysgjerrighet, undring, spenning, lek, sang. Og liten nok til at alle føler seg sett, opplever omsorg og trygghet, får respekt og ro.

LISBET S. LUND, styrer Oppsal Samf. hus barnehage, Oslo

Full dekning med bare utdannede barnehagelærere på alle avdelinger. Alle er opptatt av å gi barna en magisk hverdag fylt med lek, gode opplevelser og gode relasjoner.

ANN KRISTIN HAGHEIM, fagleder i Kongseik barnehage, Tønsberg.

Den har 100% pedagogdekning, høye vikarbudsjetter og fast bemanningsnorm. Høyt fokus på barns medvirkning og lek. Kompetanseheving og tillit til profesjonen.

ROGER MØLLEGAARD BREVIK ped.leder Tambartun barnehage, Melhus

Tid og rom til lek og å skape magiske øyeblikk, og ha tid til det vi faktisk skal gjøre: å konsentrere oss om barna.

ELISABETH ALNES

styrer i Klosteret Barnehage, Bergen

Alle barna blir sett og hørt. De blir møtt med varme og glede av ansatte med tid til både lek og læring, humor og alvor. Nok kloke hoder og varme hender, og trygge hus.

ROYNE K. BERGET

dgl. leder i Smedhusåsen bhg. Rygge

I min drømmebarnehage blir barn sett, lyttet til og får den omsorgen de trenger. De ansatte er stolte over yrket sitt og gode til å bruke og vise fram fagkunnskapen.

EVA JOHANSSON

professor Institutt for barnehagelærerutdanning, HiS

Velutdannede, kloke pedagoger med humor og mot, som jobber for fellesskap. En organisasjon som skaper gode vilkår for barn og voksne.

GEIR HELLEBUST

ped.leder Tambartun barnehage, Melhus

Barn og voksne må sammen skape magiske øyeblikk, som å bli oppslukt av å bygge brannbil. Flere bør by på seg selv, lage ting med barna, klatre i trær og spille fotball.

FRANCISKA VIGSTAD, ped.leder

Vilberg barnehage, Eidsvoll, i fylkesstyret Utdanningsforbundet Akershus

Flere pedagoger, nok personale, egen styrer, små barnegrupper og gode rammer, slik at jeg kan se og gi omsorg til hvert enkelt barn.

HENRIETTE OLIVERSEN

pedagogisk leder i Hvitveisen barnehage, Hamar

Avdelingsvise, små barnegrupper med tydelige, engasjerte og omsorgsfulle voksne som ser hvert enkelt barn.

KATHY D. LARSEN

styrer Espira Torshovdalen barnehage, Oslo

Min drømmebarnehage skapes av engasjerte medarbeidere som hver dag gjør sitt ytterste for å gi alle barn en fantastisk start på livet.

ANN C. T. HAUGSETH

styrer Gartnerløkka barnehage, Horten

Min drømmebarnehage har alltid nok ansatte til enhver tid, slik at vi alltid kan yte god omsorg, lek og læring. Skape og ha gode hverdager for barn og voksne.

JENNY THERESE BAUGE ECHHOLT

ped.leder Roligheden gård barnehage, hovedtillitsvalgt Utdanningsforbundet Kristiansand

Dyktige og nok fagfolk, norm på 4 voksne på 18 barn, to av dem barnehagelærer og tid til forberedelse.

INGEBORG EIDSVÅG FREDWALL
studieleder Universitetet i Agder

En barnehage med minst 50 prosent barnehagelærere, en virksomheten med helhetlig pedagogisk syn der barn får utvikle, undre og glede seg, leke, lære og være.

ANNE MARIT MO KJEVIK
barnehagelærer Evjen barnehage, Orkdal

God bemanning og tilstedeværende voksne, aldersdelte grupper slik at hvert enkelt barn får blomstre, god tid til stell og påklledning og til å være ute på tur.

TOVE ERNA BELLAND
styrer Jåttå barnehage, Stavanger

Nok pedagogiske ressurser: Fire fagutdannede per avd. som har tid og kompetanse til å se alle barna innenfra. De gir støtte og utfordringer ut fra hvert enkelt barns behov.

ESPEN HAMMARBÄCK MYRVOLD
Studentrådsleder BLU, Høgskolen i Oslo og Akershus

I min drømmebarnehage har alle ansatte barnefaglig utdanning og mulighet til å bruke denne kompetansen i arbeidet sitt.

MARI PETTERSVD
førsteamanuensis Høgskolen i Sørøst-Norge

Investering i utviklingsstillinger i barnehagen for barnehagelærere med mastergrad som kan bidra til den gode, reflekterte praksisen, ambisjoner og overskudd.

JAN-ERIK JOHANSSON
professor i barnehagepedagogikk, HiOA

Stabile små barnegrupper, utdannet personale, fokus på lek, barnets utvikling, samspill, ut i naturen og estetiske fag. Gratis obligatorisk deltidsbarnehage fra 3 år. Nei til kartlegging.

INGVILD AGA, leder Kontaktforum barnehage, Utdanningsforbundet

Tid, flere barnehagelærere, styrer, små barnegrupper og et godt arbeidsmiljø for store og små.

JØRN BERG, barnehagelærerstudent HIOA/ped.leder Solhaug barnehage, Skedsmokorset

Gode økonomiske rammer. Det er engasjerte, nærværende og faglig dyktige medarbeidere, muligheter for å videreutvikle seg selv og medarbeidere i faget.

MARIE SKINSTAD-JANSEN, leder av Foreldreutvalget for barnehager (FUB)

Min drømmebarnehage er en barnehage der alle barn og foreldre blir sett og føler seg trygge.

Les resten av de 100 svarene fra side til side i dette nummeret av Første steg

Stillingsportalen for utdanningssektoren

Barnehave

Grunnskole

Videregående
skole

Høgskole/
Universitet

Kontakt oss for din neste stillingsannonse:

post@laererjobb.no / 24 14 23 30

Lærerjobb.no er stillingsportalen for utdanningssektoren. Stillingene som utlyses dekker ledige jobber i utdanningsløpet fra barnehave til høyskole/universitet. **Lærerjobb.no** leveres og driftes av medlemsbladet Utdanning / Utdanningsnytt.no som utgis av Utdanningsforbundet.

LES OGSÅ FØRSTE STEG DIGITALT

Ebladet finner du på
udf.no/forstesteg-eblad
eller på
Utdanningsnytt.no

GOD LESNING!

Følg **Første steg** på Facebook

Foto: Shutterstock

Tips oss om ny forskning og nyheter på forstesteg@udf.no

TEKST BJØRNHILD FJELD
FOTO FOTOLIA.COM

24.000

foreldre til barn i Oslobarnehagen svarte på foreldreundersøkelsen i 2015, og nesten halvparten gir toppscore til sin egen barnehage. Gjennom snittresultatene for generell tilfredshet i bydelene varierer mellom 4,9 og 5,5, på en skala fra 1 til 6 der 6 er best. (Oslo kommune)

Barn lærer mest av bøker

Gammeldagse bøker og tradisjonelle leker gir bedre språkutvikling enn elektroniske leker og bøker som snakker selv, mener den amerikanske forskeren Anna Sosa fra Northern Arizona University. 26 familier med barn mellom 10 og 16 måneder var med i studien. I forsøkene brukte hun blant annet en gammeldags bildebok om livet på landet, og en snakkende bondegård. Når foreldre leser en bok snakker de mer med barna, og ordene er mer koblet mot innholdet. En elektronisk leke gjør barnet og den voksne mer passive. (Forskning.no)

KARTLEGGER SPRÅK I FLERE LAND

Hvor godt språk har norske fireåringer? Gjennom et internasjonalt samarbeid skal forskere ved Høgskolen i Oslo og Akershus prøve ut et kartleggingsverktøy for språkferdighetene til fireåringer. Partnere fra Estland, Finland og Sverige skal gjøre tilsvarende undersøkelser i sine land. Målet er at dette nye verktøyet skal kunne erstatte TRAS, som mange barnehagelærere synes er tidkrevende å bruke. (hioa.no)

Elsk og gled deg over barna dine slik de er, slik de ser ut, det de gjør, og glem de kvalitetene de ikke har.

BENJAMIN SPOCK, AMERIKANSK BARNELEGE

Ny garderobekrok skal hindre ulykker

Garderobekroker til å henge opp tøy kan være en sikkerhetsrisiko dersom et barn hekter fast en jakkesnor og blir hengende. Mange barnehager har valgt å fjerne krokene etter en tragisk kvelningsulykke i Ålesund i 2014. Det norske firmaet Grande har derfor utviklet en ny type garderobekrok som tåler vanlig vekt fra klær og små sekker, men som løser seg ut dersom vektbelastningen blir for stor. Foto: Produzenten

PAULINE SCHULTZ
student Campus Vestfold, Høgskolen i Sørøst-Norge

De som vandrer mot fremtiden i bittesmå sko trenger et godt pedagogisk tilbud, og da må vi ha minimum 50 % pedagogtettethet i kommunale og private barnehager!

KATHRINE M. FAGERENG
barnehagelærer, Hogsnes barnehage, Tønsberg

Minimum 50 % pedagogtettethet, assistenter blir fagarbeidere, og alle går tilbake til avdelingsbarnehager igjen.

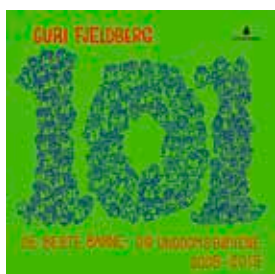

HEGE OSHAUG
styrer i Frelsesarmeens barnehager, Trollstua barnehage, Asker

Jeg ønsker meg en barnehage hvor barna møter et kompetent personale som ser muligheter og skaper læring.

101

heter en ny bok som presenterer de beste barne- og ungdomsbøkene som er utgitt de siste ti årene. Så neste gang du lurer på hvilken bok du skal lese for barna, kan du bare slå opp her. Utvalget er testet i skoler og barnehager.

Barn mobbes i barnehagen

Minst ett barn i hver barnehage blir regelmessig mobbet, men ikke alle voksne tar dette på alvor, viser ny norsk forskning. Prosjektet «Hele barnet, hele løpet: Mobbing i barnehagen» har pågått over tre år, og er utført av Universitet i Agder, Sørlandet sykehus og Kristiansand kommune for Foreldreutvalgene for barnehager (FUB) og grunnopplæringen (FUG). Gjennom observasjoner av 4- og 5-åringer i fire barnehager, kunne forskerne med egne øyne se at det i hver barnehage var ett til to barn som systematisk ble utestengt fra leken. Samtidig viser en spørreundersøkelse at 25 prosent av barnehageansatte og foreldre mener fokuset på mobbing er overdrevet eller til dels unødvendig. (fubhg.no)

NORSK-SAMISK BOK OM DØDEN

Små barn som dør er et tema mange synes er vanskelig å snakke om. Beate Heide har skrevet boken «Liten Ida og Nordlyset» som handler om ei fem år gammel jente som får kreft og dør. Heldigvis har hun en klok mormor som har tatt henne med på kirkegården for å besøke den døde

morfaren; dette gjør det enklere å ta farvel for Ida. Boken egner seg til høytlesning og samtale, og teksten er både på norsk og samisk.

4-åringer er en fantastisk oppfinnelse.

TORE COWARD, NORSK LYRIKER

For lite kos for de minste

En av tre norske barnehager gir ikke barna varm, fysisk kontakt i løpet av dagen. Dette kommer frem i en undersøkelse utført i forbindelse med forskningsprosjektene GoBan (Gode barnehager for barn i Norge) og Blikk for barn som ser på kvalitet i barnehager for ett- til treåringer. Forsker Ellen Os synes dette er trist, og mener det blant annet skyldes for lav bemanning i barnehagene. (Barnehage.no)

CATHRINE NESS ped. leder Espira Veldetun, Karmøy

Jeg ønsker meg en barnehage der alle vil hverandres beste, er ydmyke og positive.

Jeg ønsker mer tid til barna og gode muligheter for å gi barna en fantastisk start på livet.

MARIT LOGAN- HALVORSRUD leder Bratsberg FUS Kulturbarnehage, Trondheim

Glødende, skapende og tilstedeværende voksne som har tid. At barn og voksne lærer sammen gjennom lek og utforskning og tar vare på likheter og ulikheter.

THERESE HALLE ISENE masterstudent DMMH

Bedre miljø for de minste, norm på 3 barn per voksen (0-3 år) med 9 barn i gruppa og 6 barn per voksen (3-6) før 2020, ansatte med kompetanse, lov-pålagt assistentkurs til ufaglærte.

I eit relativt raskt tempo går pedagogisk leiar Renate Martha Skjortnes i Velledalen Naturbarnehage på Sunnmøre gjennom dei fem orda som står på plakatane. Når ho er ferdig, ropar barna bravo og klappar, før dei får ein til to nye repetisjonar. Bak frå venstre Jacob Hole, Petter Elias L. Velle. Framme frå venstre: Astrid G. Hjortdal, Trym Christian Sauvik og Markus R. Bjørke.

Ordbadar kvar morgon

TEKST OG FOTO
GYRI AURE
frilansjournalist, Sunnmøre
gyriaure@live.no

Barnehagar som brukar ordkort i kombinasjon med sanseopplevingar og fysiske aktivitetar, håper å fremje språkutvikling og førebyggje lese- og skrivevanskar.

Dei sitrar av glede og iver. Det er samlingsstund i barnehagen. I kjapt tempo les den pedagogiske leiaren høgt orda som står på korta ho viser fram: «Brannmann. Brannbil. Bøtte. Spade. Ild. Vatn.»

Etterpå klappar barna i hendene og ler. Ler, samstundes som dei vaksne håper at dei lærer.

Ungane er tydelig drivne i denne leiken. Dei starta med Bravo då dei gjekk

på småbarnsavdelinga, og får halde fram med den som tre- og fireåringar. Når den pedagogiske leiaren går gjennom orda igjen, er det fleire barn som seier dei høgt saman med henne. Velledalen Naturbarnehage i Sykkylven på Sunnmøre er ein av 250 barnehagar i Norge og Danmark som brukar Bravo-leken under samlingane sine.

FYRST I NORGE

– Ungane gler seg til denne stunda, seier dagleg leiar Torild Hole. Ho var blant dei fyrste i Norge som gjekk på kurs for å lære seg metoden. Etter å ha prøvd seg fram, landa barnehagen på å kombinere Bravo-leken med Snakkepakken, eit anna pedagogisk språkverktøy, der ein synleggjer forteljingar, songar og reglar.

– Vi planlegg det slik at orda i Bravo-

leken samsvarar med tematikken i Snakkepakken. Vi pøsar på med ord og omgrep, som vi ofte lar barna erfare innhaldet av, gjennom bruk av både sansane og fysisk utfalding. Når vi har ordet surt, får dei til dømes smake, lukte, kjenne på og sjå ein sitron. Håpet er at innsatsen fører til ei god språkforståing, gir barna ein fin start og hindrar lære vanskar, seier Hole. ►

Ved denne barnehagen går dei også gjennom namna til alle barna under samlinga, og mange kjenner att bokstavane både i sine egne og andre sine namn.

Dagleg leiar i Velledalen Naturbarnehage, Torild Hole, er nøgd med Bravo-leken, og seier dei vil halde fram med å vise desse korta til barna, som eit ledd i å fremje språkforståinga deira.

Ved Velledalen Naturbarnehage har dei gjennom Bravo-leken også knytt til seg ekspertise innan matlaging, og når dei skal ete lunsj i det fri, lagar Renate Martha Skjortnes (t.v) og Kristine Lovise Eliassen blomkålsuppe frå grunnen av.

– Kan de peike på konkrete resultat av å bruke Bravo-leken?

– Vi ser ein auke i talet på barn som kan å lese allereie i barnehagen, men kan ikkje svare på om det skuldast innsats i heimen, i barnehagen eller i ein kombinasjon av desse. Men det vi veit, er at interessa for bokstavar og ord har blitt mykje større. I tillegg ser vi at barna kosar seg, seier Hole og pedagogisk leiar Renate Martha Skjortnes.

LESTE SOM TREÅRING

Det er spesialpedagog Heidi Aabrekk som står bak Bravo-leken. Ho fortel at det førebels ikkje finst konkrete studiar som kan dokumentere effekten av den. – Men i Andøy kommune såg vi redusert behov for spesialpedagogikk i 1.- og 2. klasse, etter tre år med ekstra tidleg innsats i barnehagane. Bravo-leken var eitt av fleire grep kommunen tok, seier Aabrekk. Leiar for PPT i Andøy, Dag Erik Hovlund, stadfestar dette.

– Vi kan ikkje vite konkret kva nedgangen i behovet for spesialpedagogikk skuldast, men Bravo-leken er eitt av mange tiltak som vi trur har hatt positiv innverknad, seier Hovlund.

No har metoden hamna på forskarane

sine pultar.

– Bravo er med i eit treårig forskingsprosjekt gjennom Høgskulen i Sogn og Fjordane, der ein ser på effekten av Bravo-leken opp mot andre verkty for tidleg innsats, seier Aabrekk.

Ho oppdaga sjølv denne pedagogiske tilnærminga i USA, etter at ho fekk ein son fødd med alvorleg hjerneskade.

– Legane i Norge sa det ikkje var håp om at han kunne lære å kommunisere, men allereie som treåring kunne han lese. Forskinga viser oss at det er fram til treårsalderen dei fleste koplingane i hjernen blir laga. Det er då læringspotensialet er størst, og her bør vi ha ei aktiv tilnærming, ikkje ein vente og sjå-taktikk, seier Aabrekk.

PRESS ELLER EI?

– Både foreldre og barnehagane har sterke ønske om at barna skal klare seg så godt som mogleg når dei skal over i skulen. Har de her bygd opp eit pedagogisk program som spelar på desse intense ønska, for slik å tene pengar på det?

– Vi er sosiale entreprenørar som ønskjer å fremje læring. Vi byggjer arbeidet vårt på den kunnskapen vi har om hjernen. Som spesialpedagog er det

Pedagogisk leiar Anita Nakken køyrer Bravo-leken for dei mellom 0–3 år ved Velledalen Naturbarnehage, og det er særskilt i denne aldersgruppa potensialet for læring er stort.

satsinga på Bravo-leken som ligg hjartet mitt nærast. Når det gjeld den bedriftsmessige biten av det heile, er vi framleis avhengige av stønadar for å kunne drive selskapet, seier Aabrekk.

– *Bravo-leken har blitt kritisert for å kunne føre til prestasjonspress blant barn allereie før dei er fylt tre år. Er det fare for det?*

– Det finst ikkje prestasjonskrav i Bravo-leken, og tilbakemeldingane vi får frå barnehagane er at det er stor interesse blant dei små om å vere med. Det er snakk om å bruke mellom 10 og 15 minutt på dette kvar dag, og barna har framleis mykje rom for fri leik, seier Aabrekk.

MÅ EVALUERE

Pedagogikkprofessor ved Høgskolen i Hedmark, Thomas Nordahl, seier det er fullt mogleg at Bravo-leken kan ha ein effekt.

– Opplegget ser veldig systematisk ut, og det er bra når det gjeld språkstimulering. Utfordringa er at det finst mange gode intensjonar, og dermed også mange tiltak ein kan velje mellom overfor barna. Difor er det viktig at vi får gode evalueringar av desse tiltaka, slik at vi vel rett, seier Nordahl.

OM BRAVO-LEKEN

- Selskapet Intempo AS, med base i Sandane i Sogn og Fjordane, står bak Bravo-leken.
- Spesialpedagog og gründer, Heidi Aabrekk, omtalar selskapet som ein sosial entreprenør, som koordinerer kunnskap om barn si tidlege hjerneutvikling.
- Intempo AS sitt mål er å jobbe for ein heilskapleg pedagogisk innovasjon for barn mellom 0–3 år.
- Gjennom bruk av ord-, bokstav-, bilete- og faktakort, søker ein å stimulere dei minste si språkutvikling. Sanseopplevingar og

fysiske aktivitetar skal og brukast for å gi ord og setningar innhald.

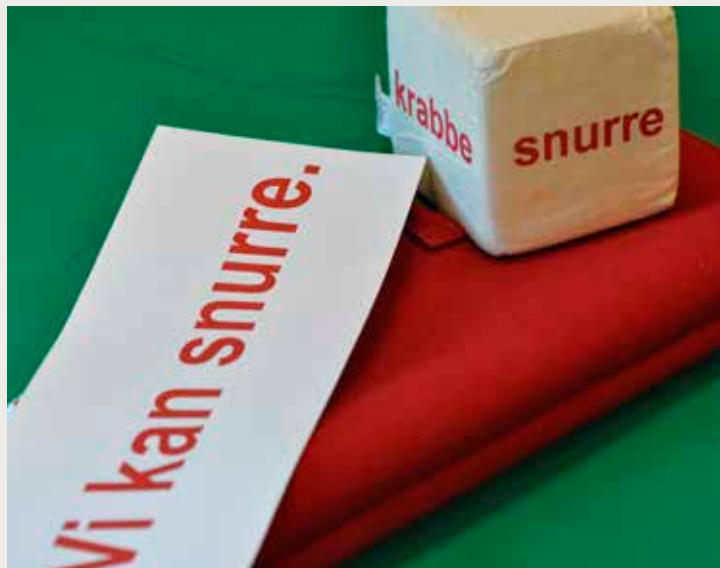
- Verktøyet skal fremje språkutviklinga blant dei minste gjennom å auke ordforrådet, betre forståinga for kva orda betyr, auke språkleg medvit og gi barna motoriske utfordringar.
- Poengtert at ekstra tidleg og heilskapleg innsats kan førebyggje lese- og skrivevanskar.

Kjelder: bravoleken.no, Heidi Aabrekk

Gründer av Bravo-leken og spesialpedagog Heidi Aabrekk seier forskning viser at tidleg læring gir betre læring.

Foto: Ellen Lande Gossner

Stolte ansatte bak de populære foreldremøtene: Barnehagelærerne Henriette Eklund (f.v.), Gunn Bjørg Bringe, Maria Trandem, Gunn M. Refsnes, barnehageassistent Jolanta Andersen, daglig leder Royne K. Berget, de pedagogiske lederne Kristin Brogård-Olsen, Elin Buvik og Lise B. Pedersen, barnehageassistent Marit Dahlby og barnevernspedagog Camilla Tran. Foto: Renata Konopka

Foreldremøter med suksess

Fagbaserte foreldremøter gir foreldrene mer respekt for de ansatte, et bedre samarbeid og økt stolthet blant barnehageansatte.

TEKST **LINE FREDHEIM STORVIK**

Det er erfaringene fra Smedhusåsen Barnehage etter at de startet med fagbaserte foreldremøter for fem år siden. 17. mars holder de sitt sjette foreldremøte. Tema er mobbing.

– De fagbaserte foreldremøtene fører til økt yrkesstolthet og bevisstgjøring av egen profesjon. Det bedrer og utvider foreldresamarbeidet, og det er ingen tvil om at foreldrene har fått mer respekt for jobben vi gjør, sier daglige leder Royne K. Berget i Smedhusåsen barnehage SA i Rygge kommune. En annen positiv ringvirkning er at foreldrene bruker de ansatte mer som veiledere enn før.

SLET MED DÅRLIG OPPMØTE

Ideen om det fagbaserte foreldremøtet kom på bordet etter at fremmøtet på foreldremøtet om våren ble stadig dår-

ligere. Pedagogene holder foredrag i aktuelle temaer som foreldrene kan ha nytte av i sin oppdragerrolle og samvær med barna. Det har vært alt fra barns utvikling og grensesetting til lek og foreldresamarbeid.

– Vi ansatte får frisket opp og utvidet egen kunnskap. Vi utfordrer og utvikler oss selv som personer, personalgruppe og organisasjon, sier Berget.

Foreldremøtene er blitt så populære at de er vokst ut av barnehagen, som må låne større lokaler på nærmeste skole. Det går 80 barn i barnehagen.

STOLTHET OG ENERGI

– Jeg er opptatt av å få synliggjort barnehagelærerne og de faglige tankene som ligger bak arbeidet i barnehagen. Fagkompetansen vår kommer naturlig nok ikke like synlig fram, som i skolen, derfor har vi kanskje ikke oppnådd samme

anerkjennelse, sier Berget.

De ansatte legger ned mye arbeid i forkant av det fagbaserte foreldremøtet.

– Disse foreldremøtene gir en stolthet og energi i personalgruppa. For min del er det slike ting som gir ekstra motivasjon og energi i hverdagen, sier Berget.

FORNØYDE FORELDRE

– Vi foreldre synes kurskveldene er veldig verdifulle, nyttige og lærerike. Vi får mer innsikt i måten de ansatte jobber på. Disse kurskveldene opplyser om og understreker viktigheten av det pedagogiske arbeidet i barnehagene, sier Hanne-Lone Rist, SAU-leider i barnehagen.

– I mange kommuner, inkludert Rygge kuttet det i tilskudd, noe som går utover dette arbeidet. Barnehager skal ikke være oppbevaring, men et sted for læring og utvikling. Slike kurs burde vært standard i alle barnehager, mener Rist.

SVEIN HANNESTAD
styrer Hakkespetten
bhg. Oslo.

Min drømmebarnehage er en barnehage med profesjonelle og faglig engasjerte voksne, som også kan tulle og tøysse.

GRY HJORTDAL
Høgskolelektor HSN

I min drømmebarnehage er det gode faglige bevisste pedagoger som har fokus på å skape tid og rom for omsorg, lek, helhetlig læring og danning hos det enkelte barnet og hele barnegruppa.

MARIT HEESBRÅTEN
styrer Skillebekk
barnehage, Oslo

Flere pedagoger, større budsjett, egen vaktmester, gode faglige muligheter, kompetanseheving av personalet og mer tid til teamjobbing.

Lesestund og leseglede

Lesestunden handler om å skape opplevelser og gi næring til nysgjerrighet, mestring, leseglede og trygghet.

Som barnebokforfatter og mor brenner jeg for at vi skal lese for barna, og engasjementet mitt går langt forbi det å lese ord mellom to permer. Jeg vil gi barna leseglede og mestring.

FANTASIVERDEN

Det er ikke rart at barn elsker å bli lest for. Gjennom bøkene blir de tatt med inn i spennende univers og fantasiverdener, og de får det de trenger mest; full oppmerksomhet, tid og tilstedeværelse. Kun deg, dem og historien. Lesestunden fortjener derfor sin faste plass både i barnehagen og i hjemmet. Teknologi kan erstatte og forenkle mye, men et nettbrett kan aldri erstatte et fang og vibrasjonene fra en stemme som leser her og nå, og som kan svare på spørsmål underveis. Tryggheten er bare et aspekt, å

stimulere til nysgjerrighet og fantasi gjennom interaksjon er vel så viktig.

LEST FOR FLERE HUNDRE

Jeg har de to siste årene hatt gleden av å lese fra boken min om Edgar og dyrene han møter i skogen, for over 400 barn rundt om i landet. Jeg har vært i barnehager, på skoler, i bokhandlere og på bondegårder. Overalt har jeg møtt engasjerte og nysgjerrige små tilhørere. Det varmer selvsagt både mamma- og forfatterhertet mitt å være med å skape verdifulle lesestunder i møte mellom bok og barn.

Boken om Edgar er en billedbok med rim for barn mellom 3-6 år. Selv om boken er pedagogisk var det ikke et mål i seg selv. Jeg bringer bare videre nysgjerrighet og lærdom jeg selv fikk inn med morsmelken. Gjennom boken stifter barna bekjentskap med nye ord, rytme og gjenkjennelse og får lærerik informasjon om de ulike dyrene. Gleden og mestringsfølelsen jeg møter hos barna jeg leser for har en verdi som ikke kan måles i penger. For mestringsfølelse gir trygghet, og trygge og glade barn tør å være nysgjerrig og undrende.

Å lese en bok som inviterer til dialog for barn jeg ikke kjenner, er alltid

like spennende. Jeg har ennå til gode å møte en stille forsamling. Hendene spretter i været når de vet svaret på gåtene, eller vil fortelle sine egne fantastiske opplevelser med dyrene vi blir kjent med.

LA BARN VELGE

Jeg synes det skal være lav terskel for å lese, og det er ikke nødvendig med full teatralisk innlevelse. For hva du leser, eller hvordan, er ikke det viktigste. Men at du gjør det, og at det blir satt av tid til undring underveis. Jeg får ofte høre at barna liker lesestundene med meg. Fordi de via boka blir oppfordret til å være aktive gjennom å gjette, telle, synge og lete etter små skjulte skatter i illustrasjonene. Slike tilbakemeldinger viser at jeg har lyktes med å spre leseglede og da er mitt oppdrag fullført.

Det kan være lurt å la barnet velge bok. En bok kan leses igjen og igjen og hver gang skapes en unik historie i barnets fantasi. Å lytte når du leser er viktig. Det viktigste er ikke å lese fra perm til perm eller fra kapittel til kapittel, men å ha tid til de individuelle historiene og samtalene som skapes underveis.

JANNICKEN LAMPE

Barnebokforfatter som daglig jobber innen markedsføring og kommunikasjon og bruker ledige stunder til å skrive og illustrere bøker, komponere sanger og lese for barn.
jannicken@edgardsverden.no

I hvert nummer inviterer vi fagfolk som jobber opp mot barnehager til å skrive om et tema de brenner for.

Måler barnas trivsel

Alle barna har en yndlingsvoksen, men synes de ansatte er fraværende og travle, viser trivselsundersøkelsen i Oslo. Fagleder Alona Laski synes det er bra å få frem barnas meninger.

TEKST OG FOTO

LINE FREDHEIM STORVIK

– *Barneperspektivet* er voksnes perspektiv på barna. *Barns perspektiv* er det bare barnet som kan ta selv. Det er viktig at vi voksne ikke tror vi tar barnets perspektiv når vi i realiteten tar barneperspektivet, sier fagleder Aloa Laski i Gransbakken barnehage i Oslo. Barnas perspektiv får de frem gjennom trivselsundersøkelsen, som de ansatte ser kan være nyttig.

AHA-OPPLEVELSER

– Undersøkelsen slipper til flere barn med sine meninger, og ikke bare de som rekker opp hånda, sier Alona Laski. De kan også bruke den i foreldresamtaler, i virksomhetsplaner, på personalmøter og til å fange opp barn som for eksempel ikke har det bra hjemme, eller i barnehagen. Laski håper undersøkelsen kan få ansatte til å reflektere over egen praksis.

– Vi fikk noen aha-opplevelser, som at barna opplever oss som mer aktive ute, og mindre tilstedeværende inne,

fordi vi skal rydde og lage mat, forteller pedagogisk leder Ann-Cathrin Strandås. Undersøkelsen bekrefter også at barna har en yndlingsvoksen. Det synes de ansatte er bra.

– Undersøkelsen gir oss i personalet et annet perspektiv på det vi tror er barns konflikter. Vi kan av og til tro at det er konflikter mellom barn uten at dette nødvendigvis stemmer. Det gjorde undersøkelsen oss oppmerksom på, sier Strandås.

ANITA BJØRNØY
styrer i Åsgårdstrand barnehage, Horten

Min drømmebarnehage har et godt kvalifisert og begeistret personale, som gjør barnehagen til et godt sted å være og et godt sted å leke og lære for alle barn.

KIM RØNNING
barnehage-
medarbeider Hakke-
spetten bhg. Oslo

Min drømmebarnehage er en barnehage der personalet har tid og ressurser til å være med barna, samt la de få beholde barndommen sin

JANE HAUGSETH
høgskolelektor
og studenter ved
videreutdanning i
barnehagepedagogikk,
HiL

Drømmebarnehagen skapes gjennom kompetente ansatte som samhandler om et miljø med mulighet for utforskning og utfoldelse for alle barn.

◀ Fagleder Alona Laski (t.h.), de pedagogiske lederne Ann-Cathrin Strandås og Flemming Slot Petersen mener trivselsundersøkelsen ikke bare får frem barnas perspektiv, men også kan brukes i foreldresamtaler og til refleksjon over egen praksis. Her er de sammen med Moazzam Ali Shahzad (foran t.v.) og Hiba Fatima Iftikar.

ENDRET PRAKSIS

Barnehagen sa ifra at de trengte ekstra personale for å gjennomføre undersøkelsen og fikk det.

– Når vi skal gjøre noe ekstra er det viktig å ha nok ressurser. Slik unngår vi motstand før vi har startet, sier Laski. 19 av barnehagens 100 barn var med i undersøkelsen.

– Tiden vi bruker på dette kan vi få igjen på sikt, som at vi ser på hvordan vi kan endre vår praksis, sier pedagogisk leder Flemming Slot Petersen.

Han mener barnehageansatte ikke skal være så redde for nye oppgaver, men må gi plass til dem på bekostning av andre ting.

TRIVES GODT

De fleste barna trives godt, har venner og synes barnehagen er et fint sted å være, viser undersøkelsen om barnas trivsel i

Forsker Ellen Beate Sandseter ved DMMH

Oslo-skolen.

Barna opplever at de ansatte har litt dårligere tid, er litt mer travle og fraværende sammenlignet med barn ellers i landet.

Dette kan tyde på at ansatte i Oslobarnehagene i større grad

enn barnehager ellers i landet har mange oppgaver som skal gjennomføres i tillegg til det å være sammen med barna.

Undersøkelsen er gjort av Ellen Beate Sandseter og Monica Seland ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH) på oppdrag for Oslo kommune.

Det er de som har utviklet Barnehagens trivselsmonitor.

– Ønsket er å undersøke barns opplevelse av egen trivsel og medvirkning i barnehagen, sier forsker og førsteamanuensis Ellen Beate Sandseter.

IKKE LIKE ROSENRODT

Da de gjorde den første landsdekkende undersøkelsen i 2014 fikk de gode svar fra barna.

– Foreldre og ansatte var enige i barns medvirkning og trivsel, mens det barna fortalte ikke var like rosenrødt. Vi skal ikke dra i tvil ansattes eller foreldres intensjoner, men det gjør noe med svaret når du sender barnet ditt i barnehagen så mange ganger i uka. Derfor er det viktig å få barnets mening, sier Sandseter. Hun forteller at de fleste barnehager får en aha-opplevelse når de mottar rapporten.

– Barnehagen tror de er gode på noe, men så opplever barna det motsatte, sier forskeren. Tilbakemeldingen fra barnehagene er at trivselsmonitoren er nyttig i arbeidet med barnehagekvalitet.

Resultatene var mer positive når barnehageansatte har samlet data enn når forskere har gjort det.

– Det er som forventet, sier Sandseter.

Les fagartikkelen om den landsdekkende trivselsundersøkelsen på side 42.

BARNEHAGENS TRIVSELSMONITOR

- Et gratis elektronisk verktøy som kan brukes av norske barnehager for å øke kunnskapen om barnas trivsel og medvirkning.
- For 4–6 åringene, er en 20–30 minutters samtale mellom barnet og en ansatt.
- Barnehagene får et sammendrag av de viktigste resultatene år for år.

Les mer: barnehagetrivsel.no

LANDSUNDERSØKELSEN

- I 2014 hadde norske barnehager 400 barnesamtaler – fordelt på 31 kommuner og 16 fylker. 43,3 prosent av barnehagene var offentlige og 56,7 prosent private.
- Mellom 60 til 70 prosent av barna trives godt i barnehagen.
- Rundt 30 prosent sier de har det sånn passe og 5 prosent er negative til barnehagen.
- De nye landstallene for fjoråret kommer i 2016.

OSLO-UNDERSØKELSEN

- Barna ser ikke ut til å trives noe bedre eller dårligere enn barn ellers i landet.
- 17 barnehager deltok.
- 55 prosent av barna trives i barnehagen. 38 prosent synes det er «sånn passe». 3–6 prosent trives ikke så godt.
- 5 prosent opplever at de ofte blir plaget av andre.
- De fleste barna opplever å ha medvirkning, og størst når de er ute.
- Barn som trives har ofte en yndlingsvoksen og opplever at de voksne leker med barna.
- Barna opplever at de ansatte har litt dårligere tid, er litt mer travle og fraværende sammenlignet med barn ellers i landet.
- De fleste barnehagelærerne synes det var nyttig å bruke Barnehagens trivselsmonitor.

Kilde: Barns trivsel i Oslobarnehagen 2015, DMMH

MONICA BJERKLUND
førstelektor DMMH
Barnet og barndommens egenverdi i fokus. Lek og glede i hverdagen. En voksen per

tre barn under tre år, og én voksen per fire barn over tre år. Alltid to barnehagelærere på avdelinga.

TRINE H. KJELSBERG, barne og ungd.arb. Eid barnehage, Melhus
Gode utviklings- og aktivitetsmuligheter, at barna hver dag opp-

lever trygghet, toleranse og rettferdighet. En ansatt-tetthet som gjør at vi kan «se» alle best mulig.

PER OLAF STEINSLAND, leder Sannum barnehage, Rælingen kommune
Jeg ønsker meg en barnehage med to pedagoger på hver

avdeling, lekende voksne ute og inne, en barnehage med humor og faglig utvikling.

Stadig flere blir i yrket

Målet om 50 prosent barnehagelærere i barnehagen er mulig å få til allerede i august 2018, viser ny rapport.

TEKST **LINE FREDHEIM STORVIK**

Stadig flere av de nyutdannede barnehagelærerne velger å bli i jobben, viser en ny rapport fra Følgegruppen for barnehagelærerutdanningen (BLU). Den viser også at tilbudet av barnehagelærere dekker dagens etterspørsel.

– Målet om 50 prosent andel barnehagelærere kan nås allerede i august 2018. Men det forutsetter at de nye reglene innføres med umiddelbar virkning. Venter man til 2020 vil svært mange nyutdannede og potensielle barnehagelærere forsvinne på veien, sier leder Mimi Bjerkestrand i Følgegruppen.

FLERE OG ELDRE STUDENTER

Søknaden til den nye barnehagelærerutdanningen har vært jevnt stigende de tre siste årene, viser den nye rapporten.

Det ble tatt opp 2713 studenter i 2013, 2765 studenter i 2014 og 2960 studenter i 2015. Antallet mannlige barnehagelærerstudenter har også økt, fra 456 studenter i 2013 til 543 studenter i 2015. Det betyr at 18 prosent av studentene i fjor var menn.

– En ny trend er at studentene blir stadig eldre ved avsluttet utdanning. Årsaken er blant annet flere deltidsstudium og arbeidsplassbaserte studier, som gjør det mulig de som allerede jobber i barnehagen å ta barnehage-

lærerutdanning, sier dosent Svein Ole Sataøen. Han har utarbeidet rapporten på oppdrag fra Følgegruppen Sammen med Lars Gulbrandsen ved Høgskolen i Oslo; Senter for velferds- og arbeidslivsforskning (NOVA) og Olav Kvitastein ved Høgskolen i Bergen.

MINDRE FRAFALL

Det er heller ikke større frafall nå enn før. Rundt 60 prosent fullførte førskolelærerstudiet, ifølge NOKUT-evalueringen fra 2010. De nye tallene fra følgegruppen viser 30 prosent frafall etter det andre studieåret for studentkullet 2013–2016. Det betyr at 70 prosent fullførte.

Helt fram til årtusenskiftet jobbet bare litt over halvparten av førskolelærerne i barnehagen to år etter siste eksamen.

– Så skjedde det en gledelig endring. Stadig flere av de nye førskolelærerne valgte å jobbe i barnehage, sier Bjerkestrand. Høsten 2007 var dette tilfellet for 77 prosent av dem som hadde tatt eksamen to år tidligere. Tallene som presenteres i rapporten viser at denne positive utviklingen har holdt fram til i dag.

NOK BARNEHAGELÆRERE

– Rapporten viser at tilbudet av barnehagelærere dekker dagens etterspørsel,

Leder Mimi Bjerkestrand i Følgegruppen

påpeker Mimi Bjerkestrand. Grunnen til at det fremdeles er et stort antall dispensasjoner i noen deler av landet kan, ifølge rapporten, skyldes at noen barnehager har flere barnehagelærere enn normen i barnehageloven krever. Det kan også være en geografisk ubalanse. En annen grunn kan være at det er en noen deltidsansatte som ikke er med i beregningene.

– Med disse forbehold vil det ved starten av inneværende barnehageår være ansatt drøyt 6200 flere barnehagelærere enn gjeldende pedagognorm krever, sier Bjerkestrand.

– Målet om 50 prosent andel barnehagelærere kan nås i august 2018. Men dette forutsetter at de nye reglene innføres med umiddelbar virkning, og at vi ikke venter til 2020, slik Øie-utvalget foreslår, påpeker Bjerkestrand.

Å vente til 2020 kan, ifølge rapporten, føre til at barnehagelærere må lete etter arbeid i andre sektorer. Det vil gi et dårlig signal til de som vurderer å ta barnehagelærerutdanning.

ELISABETH T. JELLUM

styrer Gravdal barnehage, Andebu

Den har god voksentetthet. Personale med kompetanse, engasjement og humor, som gir barna de beste utviklingsmuligheter med fokus på relasjoner og læring, gjennom lek.

MAREN ØSTBØ

ped. leder Kampen barnehage, Stavanger

Har engasjerte voksne som elsker jobben sin, og høy pedagogtetthet. Den har et solid faglig miljø, og romslige, lyse lokaler som skaper rom for kreativitet, lek og læring.

WILLY-TORE MØRCH

professor emeritus, UiT, Norges arktiske universitet

Min drømmebarnehage er en barnehage med organisering og innhold som utvikler friske og sunne barnehjerner.

Leter etter problemer hos barna

Usikkerhet rundt begrepet *tidlig innsats* fører til at barnehagelærere leter etter vansker hos barna som de ikke trenger.

TEKST **STEINAR SUND**

Tidlig innsats er et viktig pedagogisk prinsipp som tar sikte på å fange opp barn med problemer på et tidlig tidspunkt. Prinsippet er likevel ikke tilstrekkelig gjennomtenkt.

Dette er et av hovedpunktene i den nye doktorgraden til Stine Vik ved Høgskolen i Lillehammer. Hun mener et mangelfullt teoretisk grunnlag for dette viktige begrepet kan stå i fare for å skape etiske dilemmaer og konstruere problemer som ikke finnes.

– Problemet er at prinsippet *tidlig innsats* er uklart definert i styringsdokumentene for skole og barnehage, forklarer hun.

LETER ETTER PROBLEMBARN

Vik forklarer at begrepet «tidlig innsats» er lite problematisert i norsk sammenheng. Etiske dilemmaer knyttet til tidlig innsats kan oppstå i barnehage, eller skole fordi man opererer med en bred ramme for hva som er normalt. Samtidig forutsetter prinsippet om «tidlig innsats» at det finnes grenser for hva som er normalt.

– I begrepet *tidlig innsats* ligger det en smal normalitetsramme hvor grensene for hva som er innenfor eller utenfor må defineres tydelig, påpeker Vik.

Det er nødvendig for å kunne sette inn tiltak tidlig der man mener det er et problem, eller der det kan oppstå et problem. Dermed mener hun at arbeidet med tidlige tiltak kan føre til at man leter etter vansker hos barn.

– Da smalnes rammen for hva som er normalt og ikke, påpeker hun.

AMERIKANSKE MODELLER

Professor i pedagogikk, Rune Hausstat-ter, ved Høgskolen i Lillehammer mener Viks forskning er viktig fordi hun viser at begrepet *tidlig innsats* ikke har noen

historisk tradisjon i norsk pedagogikk. Som følge av stort politisk press har det likevel dukket opp tidlig innsatsmodeller i norsk pedagogikk – spesielt i barnehagene. Det er modeller som han mener langt på vei er kopier av ikke-pedagogiske amerikanske modeller, som er knyttet til barnevern.

– Det Stine Vik viser er at de amerikanske modellene har blitt introdusert med en annen form for pedagogisk tenkning, enn det som historisk har preget norsk pedagogikk. Barnehagelærerne er nok ikke særlig klar over dette, påpeker professoren.

Stine Vik mener begrepet *tidlig innsats* er for lite gjennomtenkt i barnehage og skole.

Foto: Lars Teppan Johansen

SAMMENLIGNER BARN

Professor Tone Sævi ved NLA høgskolen mener Vik viser at majoriteten av norsk forskning følger den nyliberalistiske programorienteringen. Det betyr at fokuset er på at ekspertene skal identifisere barnas vansker, og at det er et samfunnsøkonomisk problem som skal løses.

– Barn blir utviklingsmessig sammenlignet med hverandre og blir bedømt ut fra hvordan de passer med normalen, sier hun. Hun er veldig fornøyd med at Stine Vik med sin forskning etterlyser en større bevissthet på egen pedagogisk tradisjon.

ELISABETH N. JENSEN
styrer i Fjeldlund barnehage, Oslo

Jeg ønsker meg en barnehage der alle voksne er engasjert og opptatt av barns læringsmiljø. Jeg ønsker mer tid til faglig refleksjon sammen med mine ansatte.

LISE PEDERSEN
ped. leder i Smedhusåsen bghg. Rygge

Min drømmebarnehage ligger i en kommune som prioriterer barnehage, har god voksentetthet og høy andel pedagoger, som er engasjerte og tilstede med barnas behov i fokus.

THOMAS MICHELSEN
barnehagelærerstudent HiOA, ansatt i Romerike barnehager, Skedsmokorset

En barnehage der personalet er til stede til en hver tid, og hvor barnas initiativ blir tatt på alvor og møtt av engasjerte og deltagende voksne.

Jon

Skuespiller Jon Øigarden klatret ikke bare i trærne da han gikk i barnehagen. Han var også å se på taket.

TEKST OG FOTO
BENTE BOLSTAD
frilansjournalist
bente.bolstad@gmail.com

– Vi løp mye rundt både inne og ute i barnehagen. Vi klatret opp og sprang rundt på taket, men da fikk vi kjeft fra de voksne, sier skuespiller Jon Øigarden.

I den siste tiden har han vært aktuell som hardtslående journalist i serien Mammon på NRK.

Sandbakken barnehage på Tonsenhagen i Oslo var den siste av flere barnehager han gikk i, og den han har flest minner fra.

BYTTET BRØDSKIVER

Dagen er grå, snøen som falt for noen dager siden er i ferd med å regne bort. Jon Øigarden kommer med spenstige skritt inn på kafeen i Ullevål Hageby, hilser til venstre og høyre, og setter seg ned.

– Det første som faller ned i hodet mitt fra tiden i barnehagen er hvordan vi byttet brødskiver. Ha-på og prim stod høyt i kurs på byttebørsen. Jeg var særlig opptatt av Ha-på. Det var også noe krangel om de kuleste symbolene i garderoben. Jeg ønsket meg traktor, husker jeg.

INGEN SKUESPILLERSPIRE

– Jeg hadde ingen dårlige opplevelser i barnehagen, og lederen var kjempesnill. Det mest dramatiske som skjedde var

Allerede i barnehagen var Jon Øigarden en fysisk type, som likte å løpe og klatre både i trærne og på taket i barnehagen.

høyt og lavt

vel at jeg satte tunga fast på gjerdet på en kald dag. Og så var det noen oppfinnsomme sjeler som stappet hoppetauene med sand, og svingte dem rundt. Ble du truffet, var det skikkelig vondt, minnes skuespilleren.

I avdelingen for vitenskapelig kunnskap ervervet i barnehagen, gjorde det inntrykk da de stakk en pinne inn i en agurk, og fulgte med på hvordan den skrumpet inn. Agurk inneholder som kjent for mange 97 prosent vann.

Øigarden mener at han ikke var noen skuespillerspire i barnehagen. Den siden ved ham kom frem på videregående, da han ble med i skolerevyen.

– Det var tilfeldigheter som gjorde at jeg ble skuespiller. Samtidig er det noe som heter teft. Jeg kunne aldri blitt en god fotballspiller, for eksempel. Noen har ballteft, andre har det ikke, sier Øigarden.

LIKER MANGFOLD I JOBBEN

I det siste har det vært Mammon vi assosierer ham med, men skuespilleren har en allsidig karriere. Han har jobbet som standupkomiker og spilt i komiserien *Lyckliga gatan*. I TV-serien *Berlinerpoplene* måtte han gråte mye i rollen som den homofile Erlend. Akkurat det å gråte falt ikke lett for Øigarden. På Nationalteatret spilte han Romeo i *Romeo og Julie* av Shakespeare. I TV-serien *Halvbroren* var han faren til Barnum, hovedpersonen. En merkelig figur, som fikk litt kritikk fordi han ikke helt behersket dialekten fra Lofot-øya Røst. Men Barnums far var en fargerik og mystisk skikkelse, akkurat slik han er beskrevet i boka *Halvbroren* av Lars Saabye Christensen, som TV-serien bygger på.

– Jeg er opptatt av mangfoldet, og jeg

liker godt å ha veldig forskjellige roller. Skuespillere er forskjellige akkurat som folk flest. Jeg er ikke noen lavenergitype.

FØLGER MAGEFØLELSEN

Skuespilleren kaller seg heller en høyenergitype.

– Jeg liker å spille under tøffe omstendigheter. Magefølelsen er viktig for meg, og pulsen i det jeg spiller. For meg er det viktig å være så godt forberedt at jeg kan improvisere. Jeg synes resultatet virker mer intuitivt og ekte da. Du kan gjerne si at jeg stoler på kompasset mitt.

Øigarden synes rollen i Mammon passer ham bra. Stykket var plot-drevet, slik at han kunne bygge ut sin egen figur til en viss grad selv. Ikke slik det var i *Halvbroren*, hvor rollen var mer karakterdrevet, og bygget ut i manuskriptet.

– I Mammon er jeg en actionfyr, politisk kommentator i VG. Situasjonene i serien er ekstreme, det er et drap i hver episode. Rollefiguren Peter som jeg spiller reiser seg opp og børster støvet av seg som om ingenting har skjedd etter utallige voldsepisoder. Selv ville jeg jo blitt sengeliggende etter all julingen. Samtidig er Mammon et univers som liksom skal være sant, og menneskene skal være troverdige. Det er jo en form for underholdning, sier Øigarden.

EGNE BARN I BARNEHAGEN

Vi pakker sammen på kafeen, og rusler i snøsørpa til nærmeste barnehage for å fotografere skuespilleren. Øigarden klatrer lekende lett opp i et av trærne. Han smiler, et alvorlig, halvsmil, denne karen har stått foran kamera før.

Alle de tre barna til Jon Øigarden har gått i barnehage. Det har vært en positiv erfaring.

– Barnehagen har en viktig funksjon.

Den er med på å oppdra ungene våre. De har et pedagogisk opplegg, og det funker. De gir barna trygge rammer, hvor de kan leke og lære. Jeg er ikke den typen som blander meg, jeg stoler på at de gjør jobben sin. To ganger har jeg bedt om hjelp, en gang i forbindelse med påkledning i en periode hvor bare det å ta på en sokk ble et helvete hver dag. Ære være de som velger å jobbe i barnehage. De må takle hylende og skrikende unger, det hadde ikke jeg klart! sier skuespiller Øigarden, hopper ned fra treet og spurter videre til nye oppdrag.

Etter innspillingen av Mammon har Jon Øigarden spilt Peer i Ibsens *Peer Gynt* på Nationalteatret hvor han er fast ansatt. Han har ofte permisjon for å spille TV-serie eller film. Snart kommer det en serie til, men det er foreløpig hemmelig.

JON ØIGARDEN

- 44 år
- Gift tre barn
- Bor i Ullevål Hageby i Oslo
- Skuespiller og standupkomiker
- Ansatt ved Nationalteatret
- Spilt i tv-serier som *Lyckliga gatan*, *Berlinerpoplene*, *Halvbroren* og *Helt perfekt*
- **Aktuell:** Spiller hovedrollen i TV-serien Mammon på NRK1

Først ute med **to opptak**

Randaberg er en av landets første kommuner med to barnehageopptak. Det kan bety to tilvenningsperioder. De ansatte er positive.

TEKST OG FOTO
KJETIL S. GRØNNESTAD
frilansjournalist, Stavanger
kjetil@svartpaakvitt.no

Kommunen vedtok to hovedopptak i november i fjor. De skal gjelde fra 2016.

– At Randaberg kommune innfører to årlige hovedopptak for barnehageplass tror jeg blir bra også for oss ansatte, sier Åse Nilsen Harestad, styrer ved Vistestølen barnehage i Randaberg på Jæren.

HAR NOK PLAGGER

En viktig grunn til at Randaberg kan innføre to barnehageopptak i 2016 er at kommunen har nok barnehageplasser. Opptakene vil være 15. august og i november.

– Vi har allerede hatt løpende opptak utenom hovedopptaket. I praksis har alle som har søkt hovedopptaket og ønsket plass fra august, fått barnehageplass i

løpet av høsten, sier Anne Jorunn Bjørkum Leigvold, barnehagesjef i Randaberg.

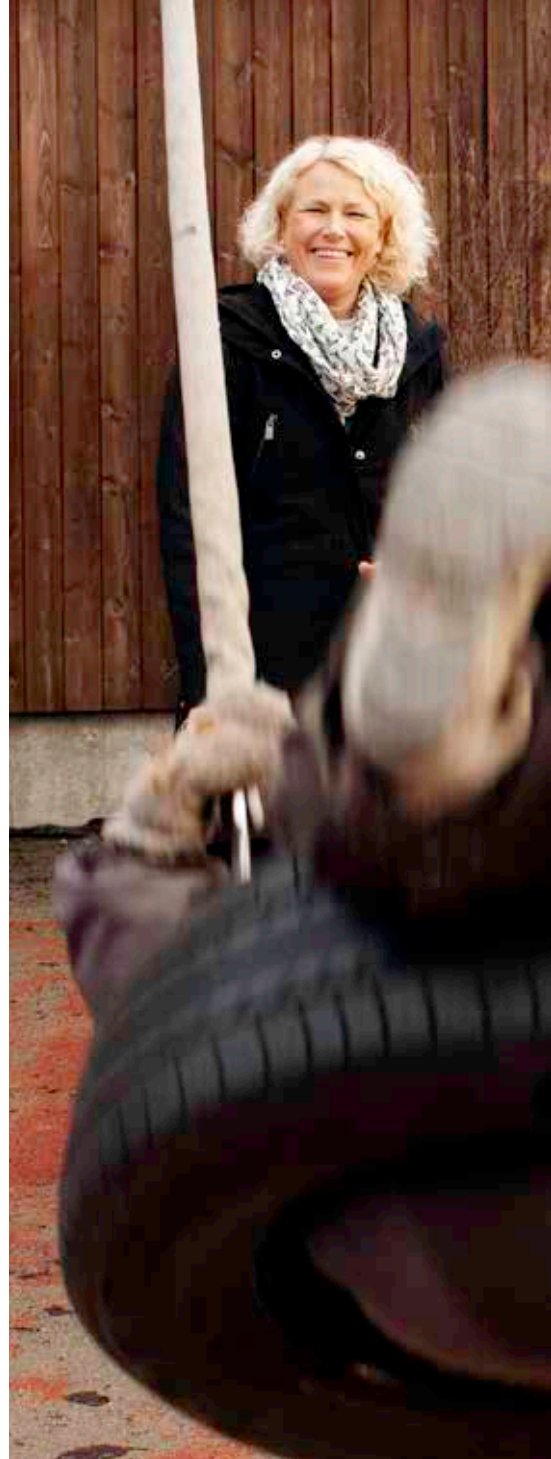
Det gjelder også de som fikk barn etter utgangen av august, og som ikke var omfattet av den lovfesta retten.

TILVENNING I FIRE MÅNEDER

Til tross for løpende opptak, har de aller fleste barna startet 15. august. De andre har som regel begynt til ulik tid senere på høsten. Det har betydd at barnehagene har hatt opptil tre til fire tilvenningsperioder hver høst. I Vistestølen barnehage tror styreren at to hovedopptak vil gi dem en litt enklere hverdag.

– Vi vet ikke hvordan dette blir i praksis, men jeg regner med at vi med to hovedopptak får «fredet» høsten for tilvenningsperioder mellom 15. august og november, sier Åse Nilsen Harestad.

Før sommeren har barnehagen et felles informasjonsmøte for nye foreldre. Alt etter hvor mange som vil velge å søke opptak i november, kan det bli aktuelt med et tilsvarende møte om høsten.

MARIA NORDSTRAND
styrer Espira
Veldetun barnehage,
Karmøy
Min drømmebarnehage er en barnehage

preget av kvalitet i alle ledd. Kompetente voksne som ser og møter barna der de er. Lek er viktig!

ELIN K. HARSTAD
1. årsstudent Rudolf
Steinerhøyskolen

Et kjært sted å være, der atmosfære og mennesker er ivarettatt med fokus på hele mennesket i samhold med naturen. Nok ressurser til å de små hverdagslige utfordringer.

LOU CATHRIN NORREEN
barnehagelærer og
rådgiver i FUB

I min drømmebarnehage jobber det autentiske voksne med et gjennomarbeidet verdisyn på barn, og som møter alle barn og foreldre med raushet, engasjement og innlevelse.

I år kan styrer Åse Nilsen Harestad (t.v.) i Vistestølen barnehage og barnehagesjef Anne Jorunn Bjørkum Leigvold ønske nye barnehagebarn velkommen to ganger hver høst. Ariel Håheim Østhus koser seg på dissen.

TRENGER FLERE PLASSER

Et nytt hovedopptak i november betyr i praksis at Randaberg kommune utvider den lovfesta retten til barnehageplass med to måneder. Alle barn født innen utgangen av oktober får rett til barnehageplass. Siden det allerede er et godt tilbud om plass gjennom løpende opptak, forventer ikke Leigvold noen stor økning i antall søknader. I dag har Randabergs 11 barnehager rundt 675 barn. Barnehagesjefen anslår at to hovedopptak vil øke behovet for småbarnsplasser med rundt 20. Det er en økning på kun tre prosent.

GJENÅPNER TO AVDELINGER

Det er satt av 2,25 millioner i budsjettet for 2016 for å gjennomføre to hovedopptak. Av dette er 1,3 millioner kommet gjennom statsbudsjettet til mer fleksibelt barnehageopptak. Resten dekker Randaberg kommune selv. Siden det har vært god kapasitet, er det ikke behov for å bygge flere barnehager. Derimot skal to nedlagte avdelinger gjenåpnes for å dekke inn det økte behovet.

MANGE FORDELER

En utvidet rett til barnehageplass er gunstig for foreldrene. Harestad tror ikke det får noen stor betydning for barna og deres pedagogiske opplegg. Den utvida retten gjelder de minste barna. Deres behov i barnehagen er først og fremst trygge relasjoner med voksne og barn.

– De ansattes arbeidsdag blir neppe noe annerledes, med unntak av at det kan bli færre tilvenningsperioder om høsten, sier Harestad.

RETT TIL Plass I BARNEHAGE

- Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august.
- Barnet har rett til plass i barnehage i den kommunen der det er bosatt.
- Kommunen skal ha minimum ett opptak i året.
- Kommunen fastsetter søknadsfristen.

Kilde: Barnehageloven § 12a.

TO TILVENNINGSPERIODER

Med fleksibelt opptak har de hatt tilvenning i fire måneder; først en ordinær tilvenningsperiode for barn som starter 15. august og deretter nye tilvenningsperioder for nye barn både i september, oktober og november. Med to opptak blir det trolig to tilvenningsperioder i stedet for fire.

MINDRE FØDEPRESS I JULI

To hovedopptak vil gi kommunen litt mer administrativt arbeid, men ikke mer enn at de klarer det innenfor dagens ressurser. Barnehagesjefen tror tilbudet blir svært positivt for kommunen.

– Siden det er så få som tilbyr to barnehageopptak, tror jeg dette blir bra for kommunens omdømme. Det kan få flere barnefamilier til å ville flytte til Randaberg, sier barnehagesjefen.

– Kanskje bidrar den utvida retten til barnehageplass også til litt mindre fødselspress på sykehusets barselavdeling om sommeren? avslutter styreren med et smil.

ELEN K. OUSLAND
daglig leder
Huskestua bhg.
Stavanger

Den huser 60 glade barn. De voksne er rausere og kompetente og ser, forstår og fyller barnas behov. De har ressurser til å prioritere det. I veggene lever gode historier.

JEANETTE ROEL
1. årsstudent Rudolf
Steinerhøyskolen

Et mål om å oppdra hvert individ til å finne sin indre styrke, som det kan bruke på sin vei videre i livet. Ressurser nok til å skape gode mellommenneskelige verdier.

ÅSE-BERIT HOFFART
barnehagelærer og
rådgiver i FUB

Der gleder alle barna seg til hver dag i barnehagen, og personalet byr på engasjement, smil og faglige blikk. Barnehagen tilbyr et godt utvalg av materiell og utstyr.

Flere ønsker flere opptak

En kommune i Norge har allerede hatt to barnehageopptak i flere år allerede. Oslo forbereder seg også på det.

Kvitsøy kommune ytterst i Boknafjorden, med bare litt over 500 innbyggere, har hatt to barnehageopptak i mange år.

– Vi har hatt to hovedopptak så langt tilbake som i 2006. Politikerne i vår kommune ønsker at alle barn skal få plass, sier Mona Bjørsvik, styrer ved Kvitsøys eneste barnehage.

FLEKSIBELT PERSONALE

De fleste barna starter i august. Noen småbarn starter etter jul.

Styrer Mona Bjørsvik i Kvitsøy barnehage.
Foto: Privat

– I praksis betyr to hovedopptak at personalet må være mer fleksible enn hvis vi kun hadde hatt et opptak. Men jeg synes ikke det bare er negativt at barn starter til ulike tider. Det er kjekt å bli kjent med nye unger i løpet av året, mener Bjørsvik.

KAN BLI TO OPPTAK I OSLO

Spranget er stort fra en av landets aller minste kommuner, til landets aller

største. Også byrådet i Oslo ønsker å innføre to årlige barnehageopptak. Men i motsetning til i Randaberg, ligger ikke forutsetningene til rette for at det kan skje i 2016. Oslo har ikke nok barnehageplasser å tilby.

– Det er ikke bestemt når retten til plass vil bli utvidet til et nytt opptak, og vi har ikke utredet ferdig de økonomiske og administrative konsekvensene av dette, sier byråd for oppvekst og kunnskap Tone Tellevik Dahl (Ap).

3000 NYE PLAGGER

Oslos første prioritet er å gi flere plass i dagens hovedopptak og i løpende opptak.

– Vi har som mål at alle ettåringer skal få plass innen to måneder etter søknad, sier Tellevik Dahl.

Planen er å bygge 3000 barnehageplasser de neste fire årene. 648 av dem skal bygges i 2016.

ØNSKER FULL FLEKSIBILITET

Selv om to årlige hovedopptak går lenger enn lovens minstekrav, synes ikke Private Barnehagers Landsforbund (PBL) at det er godt nok. De ønsker primært

Byrådet i Oslo ønsker også å innføre to årlige barnehageopptak, men det skjer neppe i år, ifølge byråd for oppvekst og kunnskap Tone Tellevik Dahl (Ap). Foto: CF-Wesenberg/@kolonihaven.no

et system for løpende barnehageopptak der barna får tilbud om plass innen en gitt periode etter at søknaden er sendt.

– Kun slik sikres barnefamiliene full fleksibilitet. Retten til barnehageplass bør ikke bestemmes av når på året barnet er født. Det gjør det også med to årlige opptak, sier Marius Iversen, kommunikasjonsdirektør i PBL.

SVENJA TYRHARDT
ped. leder
Espira
Veldetun,
Karmøy
Jeg ønsker

en barnehage der vi er flere ansatte. Har bedre tid til barna, leser bøker og «bare» leker og lærer hele dagen. Foreldresamarbeid er viktig!

KAYA HOLT
2. årsstudent
Steinerhøyskolen
Min drømmebarnehage lar barna møte

verden gjennom nysgjerrighet, undring og sansing, framfor intellektuelle kunnskapsmål. Omsorgsfulle ansatte med god tid.

ANNE APELAND
ped. leder
Keyserløkka
bhg. Oslo
Personalet brenner for

jobben sin og ønsker å gi det lille ekstra, og ledelsen ser og støtter de ansatte. Godt faglig miljø og et godt sted for barna slik at de kan utvikle seg.

RAGNHILD AAS HALLÉN
ped. leder
Linderud
Gård bhg.
Oslo

– Drømmebarnehagen består av trygge, lekende, kunnskapsrike og motiverte voksne som ønsker å jobbe med barn.

Fem måneders tilvenning best

Foreldrene bør starte med tilvenning fem måneder før barnet begynner i barnehagen, viser ny forskning. Det er utviklet en ny metode for god og gråtfri levering.

MIRIAM LYKKE SCHULTZ
Frilansjournalist Danmark
ms@stickelberg.dk

Du kjenner situasjonen godt: Foreldre som synes det er vanskelig å forlate barnet i barnehagen og gjør alt de kan for å unngå at avskjeden blir gråtkvalt og trist. De lager vinkerutiner, synger lange ha det-sanger, eller puster på ruten og tegner hjerter, som om de skal ut på en lengre reise. Alt sammen i beste mening selvsagt, men resultatet er at avskjeden blir unødvendig lang og enda vanskeligere. Men slik trenger det ikke å være.

For første gang har en rekke forskere ved Aarhus Universitet i Danmark utviklet en metode for at barn og foreldrene skal komme seg gjennom avskjeden på en god måte uten gråt.

TO UKER ER UT

En tilvenningsperiode på to uker, som de fleste foreldre bruker for å venne barnet til å gå i barnehagen, er ikke nok for å få barnet til å tilpasse seg, ifølge den nye danske forskningen. Vi bør i stedet starte hele fire til fem måneder før barnet begynner i barnehagen. Det er anbefalingene fra forskningsprosjektet «Barnet i Centrum», der 300 danske barnehager har deltatt.

– Vi ønsket å finne en metode som sikrer barnet en skånsom overgang fra hjem til barnehage, der verken barn eller foreldre gråter når foreldrene går, sier Ole Henrik Hansen.

Han er adjunkt ph.d. ved Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU) på Aarhus Universitet og en av forskerne bak prosjektet.

Forskeren understreker at det kan ha store negative konsekvenser for barnas trivsel og utvikling, dersom leveringen ikke er godt nok organisert.

– En dårlig start betyr ikke bare at barna har en dårlig formiddag og er mindre mottakelig for å lære. I verste fall kan en dårlig leveringssituasjon forfølge barnet i årevis og gi et negativt inntrykk av hverdagen på institusjoner, sier forskeren.

START TILVENNING TIDLIG

Ifølge Ole Henrik Hansen er den typiske innkjøringsperioden på én til to uker, slett ikke nok for at barnet skal tilpasse seg. På bakgrunn av forskningen anbefaler han i stedet at foreldre allerede fire til fem måneder før barnehagestart tilbringer én time i uken i barnehagen, slik at barnet langsomt blir trygg på stedet.

– En liten investering som er gull verdt, mener Hansen.

– Når barnet først har vent seg til lyder, lukter, personalet og de andre barna behøver det ikke en innkjørings-

– Noen barn rekker ikke alltid å oppfatte at de er havnet på et nytt sted for foreldrene plutselig er borte, sier pedagog Pia Edsberg i danske *Odden vuggestue og børnehavn*. Derfor er hun opptatt av å fokusere på barna, som Falke (t.h.) og Bastian, og ikke foreldrene ved levering.

Foto: Isabella Nielsen

periode når det skal starte på ordentlig, sier han.

HJEMMEBESØK

Forskerne fant også ut at det kan være en stor fordel at barnehageansatte besøker familien før barnehagestart, slik at barnet ser pedagogene hjemme.

Når foreldre skal levere barnet bør pedagogene være oppmerksomme på det Ole Henrik Hansen kaller for «avleveringsvinduer». Øyeblikket der barnet er klart til å si ha det til foreldrene og hei til pedagogen, samtidig som foreldrene er klare til å slippe barnet.

– Pedagogen skal fange det magiske øyeblikket, der begge parter er klare for avskjeden. Hvis pedagogen lykkes, vil barnet oppfatte situasjonen som trygg, sier Hansen. Det beste er også at barnet selv beveger seg fra foreldrene til barnehagelæreren, enten ved å gå eller krabbe.

TYDELIG SCENESKIFTE

Faktisk starter forberedelsene til en god avskjed i det øyeblikket barn og foreldre går inn døren til barnehagen, ifølge pedagog Pia Edsberg. Hun er leder i *Odden vuggestue og børnehavn* i Odsherred i Danmark, som er en av institusjonene som har vært med i forskningsprosjektet «Barnet i Centrum».

Noen barn rekker nemlig ikke å oppfatte at de er havnet på et nytt sted før foreldrene plutselig er borte. De blir tatt ut av bilen, løftet opp på armen, satt i garderoben og kledd av.

De som kommer tidlig blir, ifølge

Pedagog Pia Edsberg i Danmark forteller at foreldrene må skrive ned beskjedene de vil gi de ansatte når de leverer. Så bruker de ansatte tid på barna i stedet for å snakke med foreldrene.

Edsberg, plassert i tripp-trapp-stolen foran en frokosttallerken, får et klapp på kinnet og et «ha det bra».

– Men når barnet ikke er en aktiv del av det som skjer oppfatter det ikke sceneskiftet fra hjem til barnehage, og dermed kan avskjeden føles som en avvisning, sier Edsberg.

SKRIVER NED BESKJEDER

Ut fra de nye anbefalingene har barnehagene blant annet laget en fast leveringsrutine. Det betyr at informasjonen foreldrene vil gi de ansatte om morgenen, må de skrive på en egen oppslagstavle til de ansatte. Det kan være at barnet har sovet dårlig. På den måten får barnet mer oppmerksomhet enn foreldrene. Å ta barnets perspektiv har også vært en fordel for pedagogene, opplever Pia Edsberg.

– En hyggelig avskjed gir ikke bare en god dag for barna, men også for oss. Et utrøstelig barn kan tappe oss for energi i flere timer, fordi vi blir følelsesmessig berørt. Ved å sette barnet i sentrum opplever vi færre av disse tilfellene, slik at vi i stedet kan bruke energien på lek og læring, sier Edsberg.

NORGE BØR LÆRE AV DANMARK

May Britt Drugli er begeistret for den danske forskningen og mener at norske barnehager og småbarnsforeldre bør lytte til den.

Hun er professor ved Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU), Det medisinske fakultet ved NTNU.

TRE DAGER IKKE NOK

– De danske forskningsresultatene viser jo tydelig at de tre dagene som norske barnehager bruker på små barns tilvenning ikke er nok, sier professoren, som har forsket på barn og kortisol i forbindelse med barnehagestart.

Professoren sier at internasjonal forskning viser at små barn har et svært høyt stressnivå to uker etter at foreldrene slutter å være sammen med barnet i barnehagen.

– Samtidig viser forskning at én tilknytningsperson letter små barns tilvenning. Det hjelper også barnet at det er fleksibelt hvor mange dager foreldrene kan være med barnet i barnehagen, forklarer Drugli. Hun synes det er veldig positivt at det nå kommer mer forskning på små barns tilvenning.

– Det er en viktig overgang, og barnas behov må være i fokus for de rutinene som etableres. Jeg har stor tro på den danske modellen, og jeg håper den kan inspirere norske barnehager, sier professoren.

Professor May Britt Drugli ved NTNU

OM FORSKNINGS-PROSJEKTET:

- «Modtagelse og Emotional Relatering» er en del av forskningsprosjektet «Barnet i Centrum» i regi av en rekke forskere ved Aarhus Universitet.
- Ole Henrik Hansen er adjunkt ph.d. ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (UDP) på Aarhus Universitet. Han og resten av staben bak forskningsprosjektet «Barnet i Centrum» har samlet alle sine erfaringer og konklusjoner i en ny bok som kom i januar.

TIPS

til en god tilvenning

Her er forskernes anbefalinger.

1. START INNKJØRINGEN TIDLIG

Allerede 4–5 måneder før barnet starter tilvenningsperioden bør barnet ha mulighet til å besøke barnehagen en gang i uken. Pedagogene kan også besøke barnet hjemme.

2. BRUK OVERGANGSOBJEKTER

La barnet ha med et bilde av familien og hjemmet sitt i barnehagen. Omvendt kan barnet også få et bilde av barnehagen og de ansatte med seg hjem.

3. ISCENESETT AVLEVERINGEN

Sørg for å ha nok tid til levering. Den barnehageansatte som tar imot kan sette seg på gulvet, slik at barnet selv har mulighet til å gå fra foreldrene til den ansatte når det er klar. På den måten føler barnet at det selv er med på å bestemme når det skal leveres.

4. VIS INNLEVELSE

Det er viktig at den som tar imot barnet har stor empati og innlevelsesevne. Det bør være en pedagog med naturlig evne til å fange opp barnas signaler.

5. TA BARNET PÅ ALVOR

Når barnet gråter er det viktig at pedagogen tar det på alvor. Barn gråter ikke bare for å være vanskelige, men fordi de føler seg utrygge i situasjonen. Derfor skal pedagogen trøste og sørge for nærkontakt med barnet. Er foreldrene utrygge bør du også ta det på alvor, fordi det smitter på barnet.

6. VÆR PÅ BØLGELENGDE

Den som tar imot barnet bør ha fokus på barnet og tolke dets signaler. I stedet for å bruke tid på å snakke med foreldrene, bør pedagogen fokusere på å få barnet til å føle at de er på bølgleengde.

Kilde: Forskningsprosjektet «Barnet i Centrum»,
Aarhus Universitet

Språkjakten

Skillebekk barnehage får stadig flere språksvake barn. Nå skal et eget språkrom og daglig fokus på språk og lesing få flere til å bli bedre i norsk.

TEKST OG FOTO

LINE FREDHEIM STORVIK

Av de 69 barna som går i Skillebekk barnehage i Oslo er det 34 som har begge foreldre fra et annet land. Derfor er barnehagen en av flere i Norge som har sagt ja til å jobbe med språkarbeid i regi av den nye lese- og skrivestrategien «Språkløyper».

– Vi kan få store barn som starter i barnehagen uten å kunne et ord norsk. Vi får flere og flere minoritetsspråklige

barn med språklige utfordringer. Det er grunnen til at vi nå har så stort fokus på språk, forteller styrer Marit Heesbråten.

EGET SPRÅKROM

Barnehagen har fokus på språk i alle daglige aktiviteter. Alle avdelingene har lesekreker med bøker lett tilgjengelig. Barnehagen har eget språkrom som brukes til språkarbeid, prosjekter og eventyrstunder. De leser bøker for barna fremfor å la dem høre en lydbok på iPad.

– Å lese en bok gir oss større mulighet

til å få samtaler med barna om boka, enn om de bare bruker iPaden, sier pedagogisk leder Elise Evenstad Jahrn.

De tar seg også tid til å sette ord på ting og opplevelser i rutinesituasjoner hver dag. Barnehagen er opptatt av de språksterke barna også.

– Vi deler barna i grupper, der vi kan ha samtaler og refleksjoner med de språksterke, og lese enkle bildebøker for dem som ikke forstår så mye norsk, der vi bruker bildene som utgangspunkt for samtaler, forteller pedagogisk leder Andrea Eriksen.

ASSISTENTENE ER MED

Språkløypene består av ti språkpakker som de ansatte i barnehagen skal igjen-

HALVOR KOLSRUD
lærer i Bråten
barnehage i Oslo
fylkesstyremedl.
Utdanningsforbundet
Min drømmebarne-
hage har romslige og

varierte lokaler og nok ansatte i et raust og yrende fagmiljø som støtter barna i å danne gode selvbilder.

CHIARA CAVALLARI
2. årsstudent
Steinerhøyskolen

Barnet skal oppdras i trygge, gode og sansestimulerende omgivelser ved kunstneriske aktiviteter, og mulighet til å utforske verden i form av økologiske småbruk og dyrestell.

INGRI GARTLAND
styrer v. Ekker og
Rønningen barnehage
Grong

Det er en barnehage for alle med et mangfold av barn og voksne. Personale av begge kjønn med ulike bakgrunn og utdanning, og at ungene blir sett for den de er.

◀ Også de språksterke barna i Skillebekk barnehage har egen språkgruppe. De har lesekreter på alle avdelinger og eget språkkrom, der de pedagogiske lederne Andrea Eriksen (t.v.), Elise Evenstad Jahr og styrer Marit Heesbråten kan lese for Nicolay Nessiøy (foran t.v.), Nina Sofie Håndlykken- Michaelsen og Ingrid Grønli Syversen.

nom. De bruker en time i måneden på planlegging av språkarbeidet i tillegg til en halv planleggingsdag.

Styreren legger ikke skjul på at arbeidet med språkløyper tar tid.

– Men vi har ønsket det selv. Vi trengte påfyll, og det positive er at alle må være med å reflektere over egen praksis, også assistentene, sier Heesbråten. Hun sier det er vanskelig å jobbe med språk hvis de ansatte ikke har god nok kompetanse. Altfor mange søkere på assistentjobber har mangelfulle norskkunnskaper.

– Vi må gjøre det mer attraktivt å jobbe i barnehage, mener styreren.

SPRÅK I NY MELDING

Den nye stortingsmeldingen om kvaliteten i barnehagen som legges frem i vår skal styrke barnehagenes arbeid med språk. Det synes styrer Marit Heesbråten er bra.

– Men tiltakene som kommer må være gjennomførbare. Hvis det kommer krav om flere pedagoger må

det utdannes flere, og det må følge med penger, sier styreren.

Språkløyper er et av tiltakene i den nye stortingsmeldingen.

IKKE LESEOPPLÆRING

– Språk er nøkkelen til å oppdage verden, for å kommunisere og delta i lek. Jeg har selv en datter på 1,5 år og jeg ser hvor gøy hun har det ved å sette ord på ting, som å kjenne igjen en gris og se at grisen er den samme i virkeligheten som på tv, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen. Språk er også viktig fordi barnehagen, ifølge kunnskapsministeren, er en læringsarena.

– Språk er også viktig i overgangen mellom barnehage og skole, sier han. Grorud-undersøkelsen viser at en fjerdedel av barna i Oslo skolen hadde så dårlige språkferdigheter at de fikk problemer med å følge undervisningen første skoledag.

– Skal barnehagene drive med leseopplæring?

– Nei, barnehagene skal ikke drive med leseopplæring, men med språkstimulering som å stimulere barna gjennom å bli lest for. Det kommer ikke mål om at barnehagen skal bli en integrert del av skolen, sier Røe Isaksen. Han forventer at barnehagelærerne skal bruke den faglige bakgrunnen de har, og ikke gjemmer bort fagligheten sin i møte med andre yrkesgrupper.

– Barnehagelærere er redde for å fremstå som teoretiske, sier han.

SØK PENGER TIL SPRÅKARBEID

Regjeringen har nå satt av 30 millioner kroner til Språkløyper- den nasjonale

NY STORTINGSMELDING OM BARNEHAGER

- Kommer våren 2016.
- Tema er innhold og kvalitet.
- Meldingen vil se nærmere på hvordan barnehagene arbeider med barns læring, utvikling og språk. Den skal se på overgangen mellom barnehage og skole, og hvordan barnehagene best kan identifisere og følge opp barn som trenger ekstra hjelp.

Kilde: Kunnskapsdepartementet.no

SPRÅKLØYPER

- Nasjonal strategi for språk, lesing og skriveferdigheter 2015-2019.
- Målet er å øke språk-, lese- og skriveferdighetene til barn og unge.
- Det skal være sammenheng mellom språkarbeidet i barnehagen og skolen.
- Bidra til å styrke kompetansen til ansatte innen språkarbeid.
- Barn som strever med språk skal bli fanget og fulgt opp tidlig.
- **Les mer:** sprakloyper.no

Kilde: kunnskapsdepartementet.no og lesesenteret.uis.no

strategien for språk, lesing og skriveferdigheter. En stor del av pengene vil gå til språkkommuner. Kommuner og fylkeskommuner kan søke om å bli språkkommuner. Fristen er 15. mars. De som får penger kan bruke dem til blant annet faglige nettverk for barnehagelærere og til å utvikle nye måter å jobbe på lokalt med språk, lesing og skriveferdigheter i barnehagen. Tildelingen blir gjort ut fra gitte kriterier, som blant annet mange minoritetsspråklige, barn med språkvansker eller lavt antall pedagoger per barn.

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

Foto: Marte Garmann

ATLE ANDRE DANIELSEN
2. nestleder
Utdanningsforbundet Oslo

Min drømmebarnehage har relasjonsmodige ansatte som forsvaret barnas selvfølelse. Barn, foreldre og ansatte gis tillitt og ansvar for fremtiden.

MARI L. JOHANNESSEN
leder Kvam og St. Sunniva bhg. Molde

Barn og ansatte kommer med lyst og entusiasme på jobb om morgenen. De gleder seg til en dag med godt samspill, lek og vennskap.

INGRID REISTAD
høyskolelektor
Steinerhøyskolen

Medfølelse og modige voksne som lager en trygg ramme, slik at barna kan utvikle seg i kreativitet og frihet, til selvstendige mennesker.

«Politikere er opptatt av forskning som de kan nyttiggjøre seg direkte i politikken. Samfunnsnytte handler om samfunnskritisk forskning, som har sannhetssøkingen som mål.»

Sannhetssøkeren

Barnehagelærerne må argumentere med faglig tyngde for sin profesjon, for å kjempe mot et testregime de ikke kan gå god for, mener Solveig Østrem.

TEKST OG FOTO
ARNE SOLLI
frilansjournalist, Scribeco
arne19olli@gmail.com

Mange vil huske Solveig Østrem som førsteamanuensis ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold (HBV). Nå er hun å finne som professor i pedagogikk ved Høgskolen i Lillehammer (HiL).

– HiL har et pedagogikkmiljø som gjør høgskolen annerledes, sier Østrem. I den nye barnehagelærerutdanningen kan pedagogikken i praksis bli usynlig. Jeg tror det er viktig for barnehagen og skolen at det finnes miljøer der pedagogikk er et selvstendig fag. Der det er rom for å stille de overordnede spørsmålene. Derfor appellerer det til meg at HiL har et pedagogisk miljø som har en friere tilnærming til det som skjer i barnehagen og skolen, forteller Østrem.

UNNGÅ Å BLI INTERN

Hun mener det er interessant å se pedagogikken i et samfunnsmessig perspektiv. Det er viktig å unngå å bli for intern i spørsmål om barnehagens utvikling.

– Fagmiljøer som fristiller seg fra stramme politisk motiverte styringer av hva barnehagen skal eller bør være, vil spille en betydelig rolle i dette utviklingsarbeidet, sier Østrem, som mener at Høgskolen på Lillehammer har stor takhøyde for ulike perspektiver.

KRITISK TIL TELLEKANTSYSTEMER

Østrem er kjent for å være kontroversiell. Det er fordi hun, trass i sitt nyervervede professorat, konsekvent framholder at hun er mer interessert i forskningens relevans enn i forskning for karrierens skyld.

– De senere årene kan det se ut som det er viktigere å bygge egen karriere i akademien enn å bidra med noe viktig i samfunnet. Det vil jeg ikke være med på. Hvis man vil snevre inn sitt eget fagfelt til det som er karriererelevant heller enn samfunnsrelevant, så er det etter min mening ikke interessant, sier hun. Østrem mener det viktigste er at forskere formidler sine funn og sier sin mening i det offentlige rom, i tillegg til å bidra i de interne forskningsforaene.

Hun er kritisk til det såkalte tellekantsystemet med måling av publiseringspoeng, der målet er å publisere gjennom de kanalene som gir mest kred.

A portrait of Solveig Østrem, a woman with short, dark brown hair and blue eyes. She is wearing a blue top and a necklace with blue and black beads. She has a slight smile and is looking directly at the camera. The background is a blurred indoor setting with white walls and a wooden door frame.

Kritiske barnehagelærere kan få høre at de sutrer og «alltid» er negative til nye ting, forteller Solveig Østrem. Hun mener det er viktig å tørre å si nei til faglige endringer de ikke kan stå inne for.

– Disse kanalene er ikke nødvendigvis de mest relevante for utviklingen av barnehagen og av profesjonen. Det er for eksempel sjelden barnehagelærere leser artikler publisert i internasjonale tidsskrifter som i tellekantsystemet er rangert på det høyeste nivået. Ikke dermed sagt at slike artikler ikke er viktige, men de har klare begrensninger. Som barnehageforskere trenger vi kritiske lesere, også blant dem som kjenner barnehagens hverdagsliv fra innsiden. Hvis ikke risikerer vi at forskningen blir irrelevant, påpeker professoren.

RELEVANS FREMFOR NYTTE

Østrem snakker om relevans som noe annet enn nytte i snever forstand.

– Politikere er opptatt av forskning som de kan nyttiggjøre seg direkte i politikken. De ønsker for eksempel klare svar på effekten av tiltak. Dette er forskningen det er lettest å få penger til. Jeg mener samfunnsnytte handler om noe annet. Det handler om samfunnskritisk forskning, den som har den genuine sannhetssøkingen som mål. Det som er forskernes primærmandat. Denne forskningen er det for tiden mindre politisk vilje til å finansiere, sier hun.

Solveig Østrem vokste opp i Balestrand i Sogn meg foreldre som var lærere.

– Jeg og mine søsken ble oppdratt til å ha tro på oss selv og til å ta ansvar. Hun er opprinnelig utdannet teolog, men har gjennom barnehageforskning og undervisning på barnehagelærerutdanning mer og mer orientert seg mot pedagogikken. De siste 17 årene har hun bodd og arbeidet i Vestfold.

KARTLEGGINGSREGIMER

Østrem tar med seg oppgaver og samarbeidspartnere fra HBV til HiL. Prosjektet hun, sammen med Mari Pettersvold, arbeider med nå, er blitt til i forlengelsen av antologien *Profesjon og kritikk* og lesermagneten *Mestrer, mestrer ikke* fra 2012. De ser nå på fortellinger om motstand.

– Hva skjer når profesjonsutøverne, barnehagelærerne, begynner å yte motstand mot en detaljregulering som svekker, ja tilsidesetter, det profesjonelle skjønnet? Hva skjer når de sier stopp? spør Østrem.

Det er kartleggingsregimer og tvangsinnføring av pedagogiske programmer hun viser til.

Siden Østrem og Pettersvold kom med *Mestrer, mestrer ikke*, er det ifølge Østrem kommet enda mer kartlegging, som hun

har store vansker med å se verdien av. *Mestrer, mestrer ikke*, som har oppnådd klassikerstatus i fagmiljøet, er trykket i fire opplag.

– Boken var et innlegg i debatten om måling og styring av barnehagens innhold, men den er like aktuell nå. Da boken kom i 2012, sa noen at «nå tar dere hardt il!» Nå sier nesten ingen slike ting, sier Østrem.

STILLES DIAGNOSER

– Det som også har skjedd siden 2012 er at vi har fått flere programmer. Nå er det som om diagnosen er stilt: «barn mester ikke», og så trengs det medisin i form av pedagogiske programmer, sier hun. Østrem påpeker at mange kommuner fester stor lit til standardiserte programmer. Noen av hennes informanter i boken *Profesjon og kritikk* påpeker at det dreier det seg om sterke kommersielle interesser.

– Når et program selges inn som forskningsbasert eller evidensbasert,

og forskningen det vises til framstilles som sikker kunnskap, åpner det for å overkjøre barnehagelærernes faglighet, mener Østrem.

TILLITSBRIST

– Kommuneforvaltningenes tillit til pedagogiske programmer er samtidig et uttrykk for mistillit til barnehagelærerne, mener Østrem.

– Når barnehagelærerne blir pålagt å bruke programmer som de verken ser verdien av eller har bedt om, vil de jo få vansker med å ha tillit til forvaltningen også. Forvaltningen nærer mistillit til barnehagelærerne, som i sin tur ser at forvaltningen lider under mangel på barnehagekompetanse, sier hun.

Evalueringsrapporten *Alle teller mer* fra 2009 fastslo at det er stor mangel på barnehagefaglig kompetanse i kommunene.

– Mange barnehagelærere er kritiske til kommuner som overprøver barnehagens metodefrihet. De opplever at kom-

SOLVEIG ØSTREM (47)

- Professor i pedagogikk ved Høgskolen i Lillehammer.
- Utdannet teolog fra Universitetet i Oslo, har doktorgrad i etikk.
- Ansatt ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold, først som faglærer ved førskolelærerutdanningen og som fagansvarlig for masterstudiet i barnehagepedagogikk og profesjonskunnskap 2010 til 2015.
- Underviser på videreutdanning i barnehagepedagogikk, master i pedagogikk og på phd-programmet «Barn og unges deltakelse og kompetanseutvikling».
- Utgitt en rekke bøker: som *Alle teller mer*. En evaluering av hvordan *Rammeplan* for barnehagens innhold og oppgaver blir innført, brukt og erfart (2009) med flere medforfattere. *Mestrer, mestrer ikke*. Jakten på det normale barnet (2012), med Mari Pettersvold. *Profesjon og kritikk* (2015), redigert med Bernt Andreas Hennum og Mari Pettersvold.

FAMILIE Tre barn på 14, 18 og 20.

AKTUELL Nylig utgitt boka *Barnehage som profesjonsutøver* med Bernt Andreas Hennum.

muner pådytter barnehagene forskjellige pedagogiske programmer som lover sosial utjevning og mye mer.

– Disse programmene bygger ofte på en veldig snever idé om effekten av barns læring. De representerer ikke nødvendigvis de mest interessante faglige spørsmålene ut fra et barnehagelærerståsted. Effekt i forhold til hva? Hvilke verdier ligger til grunn for det pedagogiske arbeidet? Hva er det viktig at barnehagen tilfører små barns liv? Jeg mener det er viktig å stille de etiske spørsmålene, sier Østrem.

KRITIKK ER IKKE SUTRING

Mange kritiske barnehagelærere opplever at kritikken deres blir omgått på kreative måter av den kommunale forvaltningen. Dette er noe Østrem og Pettersvold vil se nærmere på.

Ikke alle kommuner er negative til kritikk. Noen ønsker å høre hva barnehagelærerne har å si.

– I andre kommuner er forvaltningen lite innstilt på dialog, fastslår Østrem. Hun sier det er eksempler på at forvaltningen vender kritikken mot kritikerne. Den danske sosiologen Rasmus Willig bruker en trafikkmetafor når han snakker om kritikkens u-sving; barnehagelærernes samfunnskritikk gjøres til noe personlig emosjonelt og vendes tilbake til barnehagelærerne selv – og blir selvkritikk. Kritikken blir definert som noe annet enn kritikk.

– Kritiske barnehagelærere kan få høre at de sutrer, at de «alltid» er negative til nye ting, at de «alltid» er imot nye ting, og at de «alltid» bekymrer seg og misliker nye ideer, forteller Østrem. Dette er en hersketeknikk som ofte brukes overfor kvinner.

OMGÅR KRITIKK

– Det er noe det snakkes lite om, men det gjelder ofte de kvinne-dominerte velferdsprofesjonene, som også barnehagelærerne er en del av, påpeker Østrem. Hun sier det handler om kontrollen over disse yrkene, der utøverne, kvinnene, gjerne har hatt stor frihet til å bestemme over egen yrkeshverdag.

Man kan kalle det hersketeknikker, men kanskje like gjerne strategier for å omgå kritikk, mener hun, og på den måten slippe å ta inn over seg profesjonsutøvernes faglige argumenter.

Østrem synes det er positivt at barnehageansatte setter ned foten.

– I noen barnehager legger de fram sine faglige argumenter for ting de ikke kan stå inne for faglig eller etisk. I andre barnehager lar de rett og slett være å gjøre det. Som i Grünerløkka bydel i Oslo, der barnehagene sa blankt nei til TRAS.

NY TREND

Vi står foran spennende politiske skifter, mener Østrem.

– Fram til nå har vi sett en merkelig enighet mellom høyre- og venstresiden når det gjelder å sette barns liv i system. Høyresiden har vært opptatt av resultater og økte markedsandeler nasjonalt og internasjonalt, av å skape vinnere. Venstresiden har vært opptatt av å unngå at noen blir tapere. Dermed blir det en naiv ambisjon å fange opp flest mulig, ved å finne fram til flest mulig vansker. På nyhetene hører vi nesten daglig om nye vansker og store mørketall, men vi kan lure på om ekspertene det vises til, finner vansker eller om de konstruerer dem, sier Østrem. Hun mener viljen til å kartlegge barn er båret fram av både

høyre- og venstresiden.

Når motstanden mot kartlegging og testing i den høyrestyrte Oslo-skolen nå er blitt såpass massiv fra både foreldrene og fra faglig hold, og det samtidig har vært et politisk skifte, så ligger det en mulighet til noe nytt. Det ser ut til at noe er på gang i flere av de store byene, sier Østrem.

POSITIV FOR FREMTIDEN

Østrem mener lærerprofesjonen nå i økende grad diskuterer hva det vil si å være en profesjon.

– Profesjonen er under press, og da våkner bevisstheten om hvor viktig det er å stå frem som en profesjon for politikere, administratorer og foreldre, sier Østrem. Hun er en forsiktig optimist om barnehagens framtid her i landet.

Solveig Østrem sier barnehagelærerprofesjonen er under press, og da er det viktig å stå frem som en profesjon for politikere, administratorer og foreldre.

Barnehagens sosialpedagogiske utgangspunkt

For 65 år siden var det politisk uenighet om barnehagen skulle være et sosialt tilbud om avlastning, eller et pedagogisk tilbud i nær kontakt med skolen.

JON KAUREL

stipendiat Institutt for pedagogikk,
Universitetet i Oslo
jon.kaurel@iped.uio.no

I år er det ti år siden Kunnskapsdepartementet ble opprettet og barnehagen formelt ble en del av utdanningssystemet. I hvert nummer av Første steg i år vil du derfor kunne lese om den barnehagepolitiske utviklingen frem til denne milepælen. Fra tiårene etter andre verdenskrig, via innføringen av barnehageloven i 1975 og rammeplanen i 1996, frem til barnehagen ble en del av utdanningssystemet i 2006. I dette nummeret er temaet den spede begynnelse, da staten først begynte å interessere seg for barnehagen.

I historien om veien mot utdanningssystemet er det naturlig å se på hvordan barnehagen har blitt satt i relasjon til skolen og hvilke oppgaver staten har ment barnehagen skulle løse. Allerede fra 1950-tallet viser det seg at diskusjonene gikk langs linjer som er gjenkjennbare og aktuelle også i dag, som både lov og rammeplan er varslet å skulle revideres.

DAGINSTITUSJONER FOR BARN

Før andre verdenskrig var de ulike daginstitusjonene for barn¹ i all hovedsak

opprettet på privat initiativ, uten noen form for statlig innblanding. Nasjonalpolitikken rettet mot de yngste barna dreide seg om vern mot omsorgssvikt, og først i 1947 ble det vedtatt at alle daginstitusjoner for barn skulle ha offentlig godkjenning fra Sosialdepartementet. Staten behandlet dermed barnehagene som en del av barnevernsinnretningen.

I 1947 ble det nedsatt to komiteer som på ulikt vis diskuterte spørsmål som hadde betydning for barnehagens videre utvikling. *Samordningsnemnda for skoleverket* hadde som mandat å diskutere sammenhengen mellom barnehagen og folkeskolen, og *Barnevernkomiteen* skulle se på utviklingen av barnevernet og barne-lovgivningen som sådan. Begge komiteene leverte sine innstillinger i 1951.

RELASJON BARNEHAGE OG SKOLE

Samordningsnemnda påpekte at førskolealderen var den kanskje viktigste utviklingsperioden, og at barnehagelærerinnenens organisering av innholdet i barnehagen ga optimale utviklingsvilkår for barn. Det ble hevdet at skolens viktigste mål, som ifølge nemnda var personlighetsutvikling, lettere kunne nås om påvirkningen startet tidligere. Det burde derfor fremmes en nærmere kontakt

mellom barnehage og skole. Samtidig var samordningsnemnda tydelige på at de ikke ønsket at barnehagen skulle bli skole, og at den måtte være frivillig. Myndighetene burde drive utstrakt opplysningsvirksomhet, slik at foreldre skulle innse de store fordelene det hadde for barna å gå i barnehage. Nemnda mente også at det nasjonale ansvaret for barnehagen burde flyttes fra Sosialdepartementet og over til Kirke- og undervisningsdepartementet. De første ideene om et felles departement for barnehage og skole ble altså presentert allerede 55 år før de ble realisert med opprettelsen av Kunnskapsdepartementet.

BARNEPARKERING

Barnevernkomiteen hevdet på sin side at barnehagene mange steder fungerte som ren barneparkering. Det naturlige familiemiljø ble ansett å være det beste for barna, og barnehagen skulle primært ha en sosial oppgave i møte med hjem som ikke var gode nok. Barnevernkomiteens mandat var blant annet å drøfte ny barnevernlov, og da denne ble behandlet på Stortinget i 1953, ble ikke spørsmål om barnehagen berørt over hodet. Samordningsnemndas tilrådning fikk med andre ord ingen innvirkning, og Sosialdepartementet fortsatte å ha ansvaret for barnehagen, som en del av barnevernsinnretningen.

1 Dette var frem til 1975 en fellesbetegnelse for daghjem (heldagstilbud for barn mellom tre og sju

år), småbarnsstuer (heldagstilbud for barn under tre år) og barnehager (kortidstilbud for barn mellom tre og sju år).

Barneasylene, som dette i Trondheim fra 1934, er barnehages forløper og ble sett på som et sosialt hjelpetiltak med fokus på omsorg og tilsyn.
Foto: Schrøderarkivet/Sverresborg

PEDAGOGISK VERDI

I 1956 ble et nytt departement for familie- og forbrukersaker opprettet, og ansvaret for barnehagen ble flyttet dit. Barnehagen ble nå nærmere knyttet til familiepolitikken. Det ble nedsatt en ny komité, Lysethkomiteen, som skulle gi en oversikt over virksomheten i daginstitusjonene og samtidig vurdere behovet for utbygging av sektoren. Den gang fantes det 259 daginstitusjoner for barn i Norge. Bare 41 av disse ble drevet av stat eller kommune. Det var plasser til drøyt 7500 barn, hvorav 7000 var mellom tre og sju år. Lysethkomiteen klarte ikke å anslå hvor stort behovet for daginstitusjonsplasser egentlig var. Men den påpekte at sansen for barnehagens pedagogiske verdi var i vekst blant landets foreldre, og at det jevnt over var lange ventelister for å få plass.

HJEMMETS BEHOV FOR HJELP

Komiteen slo fast at hjemmet og foreldrene er uerstattelige, men at det moderne samfunn hadde blitt så komplekst at familien trengte hjelp i sin oppdragergjerning. Innstillingen bygde

på mange måter bro over motsetningen mellom Barnevernkomiteens sosiale innretning og Samordningsnemndas mer ensidig pedagogiske vektlegging. Lysethkomiteen tydeliggjorde dermed det som i ettertiden blir kalt barnehagens sosialpedagogiske tradisjon.

LEK LIKE VIKTIG SOM SUNN MAT

Barnas behov for jevnaldningslek fri fra trafikkens farer, var en av komiteens hovedbegrunnelser for opprettelse av daginstitusjoner. Leken ble sågar hevdet å være like viktig som et sunt og riktig sammensatt kosthold. Det ble også understreket at daginstitusjonene kunne hjelpe til for å skape et likere startgrunnlag for barna som begynte i skolen, men komiteen tok aldri til orde for å samordne barnehagen med skolens virksomhet. De anbefalte at utbygging av sektoren primært måtte bestå av heldagsplasser, for å gi familier med utarbeidende mødre avlastning.

FØRSTE DEBATT I STORTINGET

I etterkant av Lysethkomiteens innstilling fulgte en stortingsmelding, og 21.

november 1962 ble for aller første gang daginstitusjoner for barn debattert som egen sak i Stortinget. Diskusjonen dreide seg primært om utbygging, men det ble også reist et spørsmål som verken hadde blitt behandlet av Lysethkomiteen eller i stortingsmeldingen: «Bør ikke den intensjon som ligger bak skolelovens formålsparagraf, også komme til å bli gjort gjeldende for daginstitusjoner?». Daværende statsråd svarte at det kunne være nyttig om intensjonene med den pedagogiske virksomheten i daginstitusjonene ble klarere uttrykt, men forholdet til skolen ble ikke videre berørt. Først i 2010 fikk barnehagen en formålsparagraf som tydelig korresponderer med skolens.

Selv med en gryende nasjonalpolitisk forståelse av at daginstitusjoner for barn også hadde viktige pedagogiske bidrag, ble institusjonene fortsatt regulert under Lov om barnevern. Det skulle ennå gå mer enn ti år før barnehagen fikk sin egen lov.

Les del 2: Veien frem mot barnehageloven i Første steg nr. 2 2016.

Norske 4–6 åringers trivsel i barnehagen

De fleste barna, rundt 60 prosent, trives godt, har venner og synes barnehagen er et fint sted å være for barn. Rundt seks prosent av barna trives ikke så godt, viser en landsomfattende undersøkelse.

ELLEN BEATE HANSEN SANDSETER

førsteamanuensis, DMMH

MONICA SELAND

førsteamanuensis, DMMH

Ellen.B.Sandseter@dmmh.no

Monica.Seland@dmmh.no

Vi ser i dag et økende fokus på trivsel generelt, og barns trivsel spesielt (Mashford-Scott et al., 2012). Årsaken til dette er at barn tilbringer stadig mer tid i institusjoner utenfor hjemmet, og trivsel og et godt psykososialt miljø er avgjørende for både psykisk helse og livskvalitet her og nå, samtidig som det danner grunnlaget for motivasjon, aktivitet, videre utvikling og læring (Huppert & So, 2013, Mashford-Scott et al., 2012). Vi vil her gjøre rede for vår forskning på trivsel i norske barnehager, basert på et datamateriale samlet inn av barnehageansatte gjennom deres bruk av *Barnehagens trivselsmonitor*. Dette er et elektronisk samtaleskjema som vi har utviklet og gjort tilgjengelig for alle norske barnehager, og som gjør det mulig å kvantifisere og dermed få et oversiktsbilde over hvordan barn trives. Samtidig gir det barn og ansatte en anledning til en avskjermet samtale om hvordan barna selv opplever hverdagslivet i barnehagen.

BARNS TRIVSEL

Trivsel handler om en følelse av harmoni og indre glede eller fornøydhed, og avhenger i stor grad av en grunnleggende følelse av trygghet, gode relasjoner til andre mennesker og en følelse av å ha innflytelse på eget liv (Fattore et al., 2009). Å bli sett, anerkjent og inkludert av barn og ansatte i barnehagens fellesskap, og oppleve utfordringer som gir mestring har betydning

for barns trivsel. Å ha venner og få delta i lek med jevnaldrende har også stor betydning for trivselen (Thoilliez, 2011; Koch, 2012; Bratterud et al., 2012, Seland, Sandseter & Bratterud 2015, Sandseter & Seland 2015).

For å få et inntrykk av hvordan barna opplever og trives i hverdagen barnehagen, er det viktig å spørre dem selv. De siste årene har ulike former for intervju og samtaler med barn blitt mer og mer vanlig (Eide & Winger, 2003).

BARNEHAGENS TRIVSELSMONITOR

Barnehagens trivselsmonitor (www.barnehagetrivsel.no) er et verktøy utviklet av oss gjennom de siste tre årene. Utgangspunktet for Barnehagens trivselsmonitor var forskningsprosjektet *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen* (Bratterud et al., 2012, se www.udir.no). Vi utviklet en metode for å samle inn kvantitative data fra et større antall barn om deres opplevelse av å gå i barnehagen. Denne metoden ga svært gode data om barns trivsel og medvirkning, og barna uttrykte samtidig at de satte svært stor pris på å få en egen samtale med en voksen i rolige former og under fire øyne. De gode erfaringene med metoden ble brukt videre til å utvikle et verktøy for barnesamtaler (for 4–6 åringer) som er gratis for alle barnehager i Norge.

I løpet av høsten 2013 ble derfor Barnehagens trivselsmonitor utviklet, prøvd ut, modifisert og til slutt ferdigstilt. I januar 2014 ble den lansert og gjort tilgjengelig via internett for alle norske barnehager. Monitoren er enkel i bruk, elektronisk (internettbasert), og genererer enkle oversiktsrapporter til hver enkelt barnehage (i grafer og diagram) om deres egen status når det gjelder barnas trivsel og oppfatning av muligheten for medvirkning. Rapportene gir også mulighet for å sammenligne gutter og jenter, og ulike alderskategorier. Barnehager

Barn-barn relasjoner ser ut til å ha betydning for barnas trivsel i barnehagen. Det er positiv sammenheng mellom barns trivsel og at de har gode venner, at de liker de andre barna og at de opplever at barna er snille med hverandre, skriver artikkelforfatterne. Foto: Fotolia.com

som bruker verktøyet flere år på rad kan få ut rapporter om utviklingen i egen barnehage.

50 SPØRSMÅL

Barnehagens trivselsmonitor består av 50 spørsmål om hvordan barna opplever hverdagslivet i barnehagen. Det fokuseres på generell trivsel, lek og vennskap, relasjoner til de ansatte, opplevelse av det fysiske miljøet, aktiviteter og barnas opplevelse av å kunne medvirke, bli sett og hørt av de ansatte. Intervjuene tar form av en samtale hvor en av de ansatte tar opp de aktuelle temaene og spørsmålene med barna og koder så svarene i henhold til de svarkategoriene som er forhåndsformulert i spørreskjemaet.

Barnehagens trivselsmonitor er meldt til Personvernombudet (NSD), og godkjent som datainnsamlingsmetode for kartlegging av barns trivsel i barnehagen. Tema som omhandler barn fordrer likevel et særskilt etisk ansvar. Dette betyr at man i tillegg til å følge vanlige forskningsetiske retningslinjer vil måtte ta ansvar for at alle som bruker monitoren er oppmerksomme på både taushetsplikt og andre etiske vurderinger.

NASJONAL DATABASE

I tillegg til bruken av dataene for kvalitetsutvikling internt i den enkelte barnehage, har vi som forskere tilgang til alle dataene som lagres i en felles nasjonal database. Vi har gjennom vår godkjenning fra Personvernombudet (NSD) kun tilgang på dataene på gruppenivå, det vil si på kommune eller fylkesnivå, barnehagetype, aldersgrupper og kjønn.

I denne artikkelen presenterer vi noen av resultatene vi fikk fra de barnehagene som brukte Barnehagens trivselsmonitor i løpet av 2014. Totalt ble det gjennomført 388 barnesamtaler fordelt på 31 kommuner i 16 fylker. Litt under halvparten av barnesamtalene ble gjennomført i kommunale barnehager (43,3 %) og litt over halvparten ble gjennomført i private (56,7 %). De fleste barna som deltok i samtalen var seksåringer (56,2 %), omtrent en tredjedel var femåringer (36,6 %), mens det var færrest fireåringer (7,2 %).

I tillegg til data fra Barnehagens trivselsmonitor vil vi til slutt også presentere data fra barnehagelæreres erfaringer med bruken av monitoren. Resultatene er basert på 19 barnehagelæreres svar på et spørreskjema som ble sendt ut i for- ►

bindelse med et prosjekt om barns trivsel i Oslobarnehagen gjennomført høsten 2015.

TRIVSEL OG AKTIVITETER

Data fra barnesamtalene i 2014 viser at de fleste barna, rundt 60 %, trives godt, har venner og synes barnehagen er et fint sted å være for barn. Likevel finner vi at en del barn (36,2 %) bare synes det er «sånn passe» å være i barnehagen, og rundt 6 % som ikke liker seg så godt. De fleste av barna synes det å gå i barnehagen er artig, men det er også en del som synes det ofte eller noen ganger er kjedelig, altså «litt begge deler». Andelen barn som har negative opplevelser varierer litt fra spørsmål til spørsmål, men tallene kan tyde på at dette gjelder et sted rundt 2–6 % av dem.

De fleste barna ser ut til å trives med aktivitetene i barnehagen. Resultatene viser også at det er positive sammenhenger mellom barns generelle trivsel og at de liker vanlige hverdagsaktiviteter som turer, samlingsstund og måltider. De fleste barna opplever også å ha medvirkning i en del av det som foregår i inne- og utetiden, men de opplever størst grad av medvirkning i uterommet.

TRIVSEL OG SOSIALE RELASJONER

Generelt har de fleste av barna gode venner i barnehagen, de kjenner de andre barna, og de liker i stor grad de andre barna. Omtrent halvparten (49,1 %) av barna opplever at de ofte eller noen ganger ikke har noen å leke med, men på den andre siden er det en del som også ofte eller noen ganger (56,8 %) liker å leke alene. Vi finner positive sammenhenger mellom barns generelle trivsel i barnehagen og at de har gode venner, at de liker de andre barna i barnehagen og at de opplever at barna er snille med hverandre. En del barn opplever at barna noen ganger snakker stygt til hverandre, men samtidig mener flertallet at barna som oftest er snille med hverandre. Vi finner likevel at det er en liten gruppe barn (6,2 %) som opplever at de ofte blir plaget av andre barn slik at de blir lei seg. Selv om dette i den store sammenhengen utgjør få barn er det verdt å bli oppmerksomme på hvilke barn det gjelder, slik at barnehagen kan jobbe målrettet med å gjøre hverdagen mer positiv for dem. Særlig siden dette også har en negativ sammenheng med barns generelle trivsel.

BLIR SETT AV DE VOKSNE

De fleste barna opplever å bli sett, hørt og forstått av de ansatte; de opplever at de voksne sier hei/god morgen til dem når de kommer i barnehagen, de opplever at de voksne forteller dem det når de synes de har gjort noe bra, og de opplever at de voksne hører på dem når de snakker eller foreslår ting. Vi finner også positive sammenhenger mellom barns trivsel generelt og at de opplever at de ansatte sier hei/god morgen når de kommer

om morgenen, at de voksne hører på dem når de snakker eller foreslår ting, og at de gjør morsomme ting sammen med barna.

DÅRLIG TID

At barna opplever at de voksne har dårlig tid og er vanskelig å få tak i viser seg å ha negativ sammenheng med barnas trivsel. Det er viktig å legge merke seg at 66,3 % av barna synes de voksne ofte eller noen ganger har dårlig tid, og at 47,6 % av barna synes det ofte eller noen ganger er vanskelig å få tak i de voksne når de trenger det. Selv om dette bare er litt under halvparten av barna så er det forholdsvis mange tatt i betraktning at dette er en institusjon der de ansatte har som hovedoppgave å være sammen med og tilgjengelige for barna. Det kan virke som om ansatte i en del barnehager har mange andre oppgaver som skal gjennomføres i tillegg til det å være sammen med barna, og som igjen medfører at barna i disse barnehagene opplever at de er til dels fraværende og travle.

HVA ER VIKTIG FOR BARN TRIVSEL?

De tre variablene i denne undersøkelsen som sammen utgjør et mål for barns generelle trivsel i barnehagen er spørsmålene: «Hvordan liker du å gå i barnehagen?» «Synes du barnehagen din er et fint sted å være for barn?» og «Når jeg er i barnehagen er jeg mest glad, middels, sur/lei meg». Disse tre variablene korrelerer signifikant ($p < .000$) med hverandre, og utgjør til sammen sider ved barns trivsel som ivaretar både hvordan de liker å gå i barnehagen, hvordan de synes barnehagen sin er og hvordan de har det når de er i barnehagen. Disse spørsmålene kom også sent i samtalen, slik at barna var komfortabel med intervju situasjonen og spørsmålsformuleringene da de besvarte dem. Gjennom bivariate korrelasjonsanalyser så vi om det var noen sammenheng mellom barnas svar på andre spørsmål i samtalen og med deres generelle trivsel.

Data fra Barnehagens trivselsmonitor 2014 viste at barns opplevelse med aktiviteter har sammenheng med deres trivsel, og at de fleste av disse hadde en positiv samvarians, se figur 1.

Figur 1: Positive korrelasjon mellom barnas generelle trivsel og variabler som beskriver opplevelse av aktiviteter.

Av figur 1 kan vi se at det å like vanlige aktiviteter som måltid, tur og samlingsstund har sammenheng med barnas generelle trivsel, og også at man liker uteområdet og har steder der hvor man kan leke ville og spennende leker.

Selv om barnas opplevelse av aktivitetene i barnehagen er av betydning for trivsel, så er det i denne studien særskilt barns opplevelse av sosiale relasjoner som viser en sammenheng med deres generelle subjektive trivsel. Figur 2 viser hva som har enten positiv (grønn farge) eller negativ (rød farge) samvariasjon med en eller flere av de tre variablene for generell trivsel.

Figur 2: Korrelasjon mellom barnas generelle trivsel og variabler som beskriver sosiale relasjoner. Grønn skrift angir positive korrelasjoner og rød skrift angir negative korrelasjoner.

Figur 2 viser ganske tydelig at barns opplevelse barn-barn relasjoner og voksen-barn relasjoner har sammenheng med deres trivsel. På den positive siden ser det ut til at positive sosiale relasjoner med voksne og barn er relatert til høy trivsel, mens negative sosiale relasjoner er assosiert med en lavere trivsel.

BARNEHAGELÆRERES ERFARINGER

I vår egen bruk av denne metoden har vi erfart at mange barn setter stor pris på å få tid alene med en voksen for å snakke om livet i barnehagen. I prosjektet om barns trivsel i Oslo-barnehagen høsten 2015 fikk vi anledning til å samle inn barnehagelærernes erfaringer med bruken av Barnehagens trivselsmonitor.

Samlet opplevde de fleste at monitoren fungerte svært godt eller godt (totalt 68,4 %), og ca. 75 % av dem som svarte syntes at spørsmålene ga dem et godt eller svært godt inntrykk av barnas trivsel. Ingen svarte at de ikke syntes Barnehagens trivselsmonitor fungerte i det hele tatt, men noen få (5,3 %) synes den fungerer lite godt. De fleste svarte at de syntes det fungerte godt eller svært godt (73,7 %) for dem å bruke et slikt strukturert elektronisk skjema i samtaler med barn.

Les hvordan Gransbakken barnehage i Oslo har jobbet med Trivselsundersøkelsen på side 22-23.

TID TIL HVERT BARN

Når de barnehageansatte fikk skrive fritt om sine erfaringer med bruken av monitoren var det flere som trakk frem det positive i å sette av tid til hvert enkelt barn for en samtale. Mange opplevde spørsmålene som gode, særlig for 4- og 5- åringene. De førte både til refleksjon hos den som intervjuet barna, og kunne brukes videre til diskusjoner i personalmøter og foreldresamtaler. Flere nevnte også barnas egne refleksjoner om hverdagslivet i barnehagen som interessante. Noen få opplevde at barna ikke forsto spørsmålene og at de var irrelevante. Dette var særlig de yngste barna, treåringene, og barn med svake norskkunnskaper.

VIDEREUTVIKLE KVALITET

Et verktøy som Barnehagens trivselsmonitor kan ikke favne alle deler av et barns opplevelse av livet i barnehagen, og det er heller ikke mulig å gå i dybden og finne ut hva barna faktisk opplever og erfarer, eller hvorfor barna svarer som de gjør. Derfor er det viktig å se denne type strukturerte samtaleguide i sammenheng med andre metoder for å lytte til barns erfaringer. Dette er grunnen til at vi i instruksene til trivselsmonitoren anbefaler at man registrerer tematikker man ønsker å snakke mer med barnet om. Når et barn forteller at det ikke liker samlingsstund, eller blir plaget av de andre barna er det viktig å notere seg dette og invitere barnet til en ny samtale hvor en kan gå dypere inn i disse temaene, uten bruk av en ferdig intervjuguide. Slike samtaler kan gjerne foregå i små grupper av barn rundt et tema (Eide & Winger, 2003). Slik kan Barnehagens trivselsmonitor gi et oversiktsbilde og være et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med å lytte til barnas opplevelser og erfaringer med livet i barnehagen, og dermed arbeidet med å videreutvikle kvaliteten i det pedagogiske arbeidet.

REFERANSER

- Bratterud, Å., Sandseter, E.B., Seland, M. (2012).** *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen.*
- Barn, foreldre og ansattes perspektiver.** Skriftserien til Barnevernets utviklingssenter Midt-Norge nr. 21.
- Eide, B. & Winger, N. (2003).** *Fra barns synsvinkel: intervju med barn – metodiske og etiske refleksjoner.* Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Fattore, T., Mason, J., & Watson, E. (2009).** When Children are Asked About Their Well-being: Towards a Framework for Guiding Policy. *Child Indicators Research*, 2(1), 57-77, doi:10.1007/s12187-008-9025-3.
- Huppert, F. A., & So, T.T.C. (2013).** Flourishing Across Europe: Application of a New Conceptual Framework for Defining Well-Being. *Social Indicators Research*, 110(3), 837-861, doi:10.1007/s11205-011-9966-7.
- Koch, A. B. (2012).** *Når børn trives i børnehaven.* Århus: Syddansk Universitet, PhD thesis.
- Mashford-Scott, A., Church, A., & Tayler, C. (2012).** Seeking Children's Perspectives on their Wellbeing in Early Childhood Settings. *International Journal of Early Childhood*, 44, 231-247, doi:10.1007/s13158-012-0069-7.
- Sandseter, E.B.H., & Seland, M. (2015).** Children's experience of activities and participation and their subjective well-being in Norwegian early childhood education and care institutions. *Child Indicators Research*. Online first. DOI 10.1007/s12187-015-9349-8
- Seland, M., Sandseter, E.B.H., & Bratterud, Å. (2015).** One- to three-year-old children's experience of subjective wellbeing in day care. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 16(1), 70-83, doi:10.1177/1463949114567272.
- Thoilliez, B. (2011).** How to Grow up Happy: An Exploratory Study on the Meaning of Happiness from Children's Voices. *Child Indicators Research*, 4(2), 323-351, doi:10.1007/s12187-011-9107-5.

En av ti barn stammer

Stamming og naturlig stotring kan være vanskelig å skille fra hverandre, så be om hjelp fra logoped. Den mest effektive behandlingen av stamming er i barnehagealder.

LINN STOKKE GUTTORMSEN
Logoped og stipendiat
Institutt for spesialpedagogikk,
Universitetet i Oslo.
l.s.guttormsen@isp.uio.no

Nyere forskning viser at stamming forekommer oftere enn det som tidligere er antatt; omtrent 11 prosent av barnehagebarn stammer en periode før de begynner på skolen (Reilly et al., 2013). Dette betyr at stamming er relativt vanlig hos barnehagebarn. Forklaringen på dette kan være flere.

FLERE GRUNNER

En forklaring er at stamming går i perioder og kan forsvinne av seg selv før foreldre og barnehagepersonell blir klar over det. Det kan også være vanskelig å skille mellom den naturlige ikke-flyten (også kalt stotring av noen) som er til stede hos mange barnehagebarn, og stamming som forekommer hos litt færre barn. Å skille mellom stamming og vanlig ikke-flyt er derfor viktig. For at barn som stammer skal få den hjelpen de trenger er det viktig at en logoped gjør denne vurderingen. Det er også viktig ikke å la barnet gå for lenge å stamme uten å gjøre noe med det. Det forekommer at behandling av stammingen har blitt satt i gang sent, i noen tilfeller for sent. For å oppdage barna som stammer er logopeder avhengig av gode, observante barnehagelærere som tar kontakt når et barn har brudd i talen sin.

STAMMING ELLER NORMAL IKKE-FLYT?

Stamming og normal ikke-flyt kan iblant være vanskelig å skille fra hverandre. Logopeder er avhengige av observante voksne i barnehagen og foreldre for at stamming skal oppdages og behandles. Stamming defineres som en taleflytvanske, hvor talen preges av talebrudd i form av repetisjoner, forlengelser eller blokkeringer (Guitar, 2014). Repetisjoner kan forekomme på lyder (k-k-k-kommer du?), stavelser (BAM-BAM-bamse) og enstavelsesord (is-is-is-is er godt). Forlengelser innebærer at en lyd holdes lenger enn normalt, eksempelvis når barnet sier: «fffffår jeg en is? / kaaaaan jeg spille?». Blokkeringer innebærer at pust og stemme stopper opp. Det vil man observere ved at det blir en stans i barnets tale, for eksempel når barnet sier: «får jeg en(stopp i talen, lepper presset sammen).....bolle» eller «Julius er en ...(stopp i talen, munnen er åpen, ordet sitter fast i halsen).....apekatt».

ULIKT FRA BARN TIL BARN

Stamming er veldig forskjellig fra barn til barn. Hos noen av barna ser man alle disse formene for talebrudd. Hos andre barn vil stammingen kun vises gjennom en type talebrudd (for eksempel bare repetisjoner). Normal ikke-flyt preges ofte av andre former for talebrudd, ofte ved at barna gjør om på setninger, setter inn fyllord («ehm») og repeterer hele ord (mamma-mamma kommer og henter meg). Siden noen former for talebrudd kan forekomme både hos barn som stam-

mer og barn med normal ikke-flyt, så er det viktig at en logoped møter barnet og innhenter informasjon om måten barnet snakker på fra foreldre og barnehagepersonell når stamming kartlegges.

TILLEGGSATFERD

Mange barn som stammer vil etter hvert også vise tilleggsatferd når de stammer. Det kan for eksempel være at de blunker med øynene, rister på hodet eller tramper med føttene. Tilleggsatferd ser vi ikke hos barna med naturlig ikke-flyt (Guitar, 2014), så forekomst av tilleggsatferd er en tydelig indikator på at barnet stammer. Noen av barna som stammer vil også bruke strategier for å unngå å stamme. Det kan for eksempel være å snakke på en annen måte enn man vanligvis gjør (endre dialekt, synge, snakke som en baby), eller ved å bytte ut ord som man ofte stammer på. Når barna forsøker å unngå stamming anses dette som en reaksjon på stammingen. Andre reaksjoner kan være følelser i etterkant av stammingen og tanker om egen måte å snakke på.

NEGATIVE TANKER

Flere studier har undersøkt om barna som stammer sine tanker om måten de snakker på er forskjellige fra de tankene barna som ikke stammer har om sin egen måte å snakke på. Dette har blitt gjort ved å be barna om å svare ja eller nei på spørsmål om hva de tenker om måten de snakker på. Guttormsen, Kefalianos, and Næss (2015) samlet resultatene fra alle studiene som har undersøkt dette, og fant en tydelig tendens; barna som stammer vurderer sin egen måte å snakke på mer negativt, enn barna som ikke stammer vurderer sin måte å snakke på. Disse forskjellene var til stede hos

de aller yngste barna (3-4 år), og forskjellene mellom barna som stammer og barna som ikke stammer ble større når de ble eldre. Resultatene tyder på at barn som begynner å stamme i tidlig barnehagealder, kan vurdere sin måte å snakke på mer negativt enn barna som ikke stammer.

11 prosent av barnehagebarn stammer. Logopeder er avhengige av observante voksne i barnehagen og foreldre for at stamming skal oppdages og behandles. Foto: Fotolia.com

BEVISST STAMMINGEN

Det er store forskjeller mellom barna som stammer. Noen vil stamme over en lang periode og ikke være klar over at de stammer, mens andre vil bli klar over stammingen sin etter noen episoder med stamming, og vurdere måten de snakker på negativt etter de har stammet i en liten periode. Mange barn er klar over at de stammer, og stamming kan innebære mer enn talebruddene selv om barna er små. Boey et al. (2009) fant at rundt halvparten av de aller minste barna var klar over at de stammet, en andel som økte når de ble eldre. Resultatene indikerer også at de barna som var bevisst stammingen sin hadde mer alvorlig grad av stamming enn barna som ikke var bevisst stammingen (Boey et al., 2009). Hvorvidt barnet har negative tanker, eller følelser knyttet til stammingen sin er noe som bør kartlegges før en vurderer om barnet skal få behandling med en gang. Hvis et barn reagerer på

stammingen sin og påvirkes av dette på en negativ måte så anbefales det at behandling startes opp med en gang (Langevin, Packman, & Onslow, 2010).

NEGATIVE KOMMENTARER

I Langevin et al. (2010) sin studie viser resultatene fra foreldrerapportering at

27 % av barnehagebarna som stammer hadde opplevd å få negative kommentarer fra andre barn. Observasjoner av reaksjoner barna som stammer får fra andre barn, viser at de andre barna kan reagere på stamming med forvirring, avbrytelser og erting. Jevnaldrende barn går vekk, ignorerer det barnet som stammer sier eller hermer etter stammingen (Langevin, Packman, & Onslow, 2009). Det er derfor veldig viktig at barnehagepersonell er oppmerksomme på reaksjoner fra andre barn og forebygger gjennom åpenhet og aksept.

For de barna som kun har stammet i en kort periode, og ikke viser tegn til å være klar over stammingen sin, eller reagere negativt på den kan man overvåke stammingen i begynnelsen før det blir satt i gang behandling. (Guitar, 2014). Grunnen er at stamming forsvinner naturlig for mange barnehagebarn. Denne overvåkingen må gjøres i samarbeid med logopeden, både for at foreldre

skal få råd til hvordan de kan følge med på stammingen, og for at logopeden skal kunne gjøre en løpende vurdering. Foreldrene erfaring med utviklingen av barnets stamming vil gi viktig informasjon når ulike behandlingsmåter vurderes av logoped.

IKKE VENTE OG SE

Det er viktig at barn som stammer henvises til logoped. Man skal ikke «vente og se». Dette gjelder uansett grad av stamming. Forskning viser at barn med mild form for stamming ikke har større sannsynlighet for å bli kvitt stammingen, enn barna med mer alvorlig grad av stamming. Barnehagealderen er den alderen hvor det er størst sannsynlighet for at stamming forsvinner naturlig. Det er også den alderen hvor behandling av stamming er mest effektivt, og hvor vi ser at stammingen kan forsvinne helt etter behandling. Det er derfor veldig viktig at barnehagepersonell har fokus på barns taleflyt, og har en jevnlig dialog med logoped, slik at vi sikrer at vi kan få gitt behandling til de barna som trenger det. Det er også veldig viktig å lytte til foreldres bekymring. Det viser seg at når foreldre er bekymret for stamming, er det som oftest stamming i talen til barnet og ikke normal ikke-flyt.

LITTERATUR

- Boey, R. A., Van de Heyning, P. H., Wuyts, F. L., Heylen, L., Stoop, R., & De Bodt, M. S. (2009). Awareness and reactions of young stuttering children aged 2–7 years old towards their speech disfluency. *Journal of communication disorders*, 42(5), 334–346. doi: 10.1016/j.jcomdis.2009.03.002
- Guitar, B. (2014). *Stuttering: An integrated approach to its nature and treatment*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Guttormsen, L. S., Kefalianos, E., & Næss, K.-A. B. (2015). Communication attitudes in children who stutter: A meta-analytic review. *Journal of Fluency Disorders*.
- Langevin, M., Packman, A., & Onslow, M. (2009). Peer responses to stuttering in the preschool setting. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 18(3), 264–276. doi: 10.1044/1058-0360(2009/07-0087)
- Langevin, M., Packman, A., & Onslow, M. (2010). Parent perceptions of the impact of stuttering on their preschoolers and themselves. *Journal of communication disorders*, 43(5), 407–423.
- Reilly, S., Onslow, M., Packman, A., Cini, E., Conway, L., Ukoumunne, O. C., ... Block, S. (2013). Natural history of stuttering to 4 years of age: A prospective community-based study. *Pediatrics*, 132(3), 460–467.

Læringsforståelser i barnehagen

Ulike syn på barn gir oss ulike syn på læring. Det avgjør hva slags barnehage vi får.

METTE NYGÅRD
GUNN IRENE HEGGVOLD
stipendiater, DMMH
Gunn.I.Heggvold@dmmh.no
Mette.Nygard@dmmh.no

Fra politisk hold satses det i dag stort på barnehagen som læringsarena. Dette har blitt synlig både i nye stortingsmeldinger om barnehagen, og via tiltak som Realfagsstrategien og Språkløyper. Læring i barnehagen er ikke noe nytt i seg selv, men barnehagen som læringsarena har fått et mye større fokus i det offentlige rom de seneste årene. På et overordnet nivå vil læringsforståelse være knyttet til hva slags syn man har på barn. Det er derfor viktig å diskutere hva slags læringsforståelse praksis skal forankres i, fordi denne vil legge premissene for barnehagens pedagogiske virksomhet.

POLITISKE FØRINGER

I 2006 ble barnehagen en del av Kunnskapsdepartementet, og ble dermed en sentral del av utdanningsløpet. Barnehagens

innhold og kvalitet har i større grad fått oppmerksomhet, og læring har blitt en betydningsfull del av kvalitetsbegrepet (Nygård, 2015). Fra sentralt politisk nivå har vi dermed fått en økt vektlegging av barnehagen som læringsarena (Korsvold, 2008; Tveter Thoresen, 2009; Kampmann, 2013). Videre legges det tydeligere føringer for *hva* slags kunnskap som anses som viktig og på hvilken måte barn skal tilegne seg denne kunnskapen. Dette innebærer en større grad av standardisering av barnehagens innhold (se blant annet Kampmann, 2013).

Et annet sentralt moment i dagens utdanningspolitikk, er at kunnskap blir omregnet til kroner og øre. I St.meld.nr. 16 (2006–2008) og St.meld.nr. 24 (2012–2013) vises det til forskning som hevder at det er «samfunnsøkonomisk lønnsomt å investere i ferdighetsstimulerende tiltak før skolealder. For hver krone fellesskapet bruker på slike tiltak, får samfunnet mellom 1,4 og 4,5 kroner tilbake, noe som gir en avkastning på 40 til 350 prosent» (St.meld. nr. 16 (2006–2007), s. 67; St.meld. nr. 24 (2012–2013, s. 10). Mindre kriminalitet, lavere utgifter til spesialundervisning, sosialhjelp og hjelpetjenester er områder det kan spares kraftig inn på om innsatsen fra tidlig alder av er god og effektiv nok. Det står også i stortingsmeldingen at «bare

gjennom å utnytte hele befolkningens talent og kompetanse kan Norge få nyskaping, vekst og arbeidsplasser i den kunnskapsbaserte økonomien» (St.meld. nr. 16 (2006–2007) s. 11). For å nå disse målene, hevdes det at man må jobbe systematisk fra tidlig alder av. Gjennom å sette i verk effektive tiltak så tidlig som mulig skal barn og unge ledes inn i gode læringsforløp (op.cit.). Dette gjør det også nødvendig å identifisere de barna som ikke har tilfredsstillende læringsutvikling så tidlig som mulig (s. 11).

Fra politisk nivå blir derfor tidlig investering i menneskelig kapital sentralt når det kommer til læring i barnehagen, og barn blir sett på som en viktig framtidsinvestering. Samtidig blir også barnehagen som en arena for trivsel, trygghet, og helhetlig utvikling løftet fram (Nygård, 2015). Likeledes har barnehagelærerprofesjonen en pedagogisk forankring og en formening om hva og hvordan barn skal lære i barnehagen. Barnehagen kan derfor oppfattes å være et felt med motstridende interesser, og barna er i kryssilden for ulike interessefelt (Hammarlund, 1998).

ULIKE LÆRINGSFORSTÅELSER

Læringsbegrepet er omfattende og komplekst, men det er mulig å skissere noen hovedlinjer. Tradisjonelt sett kan læring deles inn i tre retninger; en positivistisk-, en konstruktivistisk og en sosiokulturell tradisjon. En *positivistisk* tradisjon knyttes i hovedsak til atferd, og kunnskap blir sett på som noe som finnes utenfor individet. I grove trekk representerer denne tradisjonen en formidlingspedagogikk hvor barn skal fylles med kunnskap og formes etter bestemte mål. Læring blir dermed planlagt og voksenstyrt. I en *konstruktivistisk* tradisjon er hovedtanken at mennesket har medfødte ressurser og at mennesker har en medfødt interesse til å lære. Læring handler derfor om å legge til rette for stimulerende utvikling og egenaktivitet for å skape best mulige betingelser for at iboende ressurser kan utvikle seg. En sentral tanke når det kommer til en *sosiokulturell* tradisjon, er at barn lærer best gjennom interaksjon og samhandling med omgivelsene. Kunnskap er ikke noe som overføres, men som skapes gjennom utforskning, dialog og fortolkning. Kontekst, samhandling og meningsskaping er derfor sentralt når det kommer til læring (se blant annet Dysthe, 2001; Säljö, 2003; Gjems, 2009). I denne tradisjonen blir læring derfor sett på som en sosial og aktiv prosess. Barns læring avhenger derfor av voksnes evne til å møte barna der de er.

ULIKE SYN PÅ BARN

«Det pedagogiske rommet speiler vårt syn på barn» sier den svenske barnehageforskeren Elisabeth Nordin- Hultman (2004). Hun peker på et helt grunnleggende poeng, nemlig at vårt syn på barn legger premissene både for vår pedagogiske praksis og for barnets tilværelse i denne praksisen. Barn er ingen enhetlig kategori, men hvis vi skal skissere opp to polariseringer, kan barn enten ses på som «human beings» eller «human becomings». Barn som «human beings» innebærer

å se barn som aktive, deltakende aktører i sitt eget liv. Barn er ingen universell enhet, men subjekter som skapes i samhandling med omgivelsene. Barn som «human becomings» innebærer at man ser på barn som objekt som skal påvirkes, formes og forandres, hvor hovedfokus er på hva barn skal bli en gang i framtiden (James, Prout & Jenks, 1998).

Skjervheim (1976/1996) skriver at det finnes to forskjellige måter å forholde seg til andre på. Om vi forholder oss til andre fra en tilskuerposisjon gjør vi andre mennesker til et objekt, til noe vi kan studere, noe uforanderlig, og man skaffer seg et herredømme over den andre. Skal man ta et annet menneske alvorlig, må man være deltakende, engasjert og lyttende. Han trekker frem et subjekt-subjektforhold og likeverdig dialog som viktig når det gjelder å ta andre mennesker på alvor. Skal vi ta barn på alvor, må vi ta utgangspunkt i det enkelte barns væren her og nå og ikke forme det etter objektive standarder.

URO RUNDT LÆRINGSBEGREPET

Med utgangspunkt i våre pågående forskningsprosjekt, vil vi hevde at en sosiokulturell tilnærming til læring fremdeles står sterkt i barnehagen. Barnehagelærerne er opptatt av å ta utgangspunkt i barns interesser, og ser på barn som aktive medskapere av kunnskap.

Meningsskaping og interaksjon står som nevnt sterkt, og barns interesser og perspektiver blir sett på som et utgangspunkt for læring. Barns ulike stemmer og behov synes å bli tatt på alvor.

Likevel kan det være tendenser fra offentlig hold som tilkjennegir en positivistisk læringsforståelse, hvor målsettinger for læringsprosessene i barnehagene blir mer tydelig definert. Læring synes å dreies mer mot det å være både planlagt og voksenstyrt, og som en videreføring av denne forståelsen innføres stadig nye program, strategier og verktøy som skal styrke barns læring og fremme kunnskap gjennom mer spesifikke ferdigheter. Når læring i politiske styringsdokumenter i tillegg regnes om til kroner og øre, sender det signaler om at læringsbegrepet er i endring. Om det blir tydeligere krav fra offentlig hold om hva slags kunnskap barn skal sitte inne med på sikt, vil barnehagens helhetlige tilnærming til læring stille svakere (Nygård, 2015).

HVA SKAL BARNEHAGEN EGENTLIG VÆRE?

Nyere stortingsmeldinger har en tendens til å skape «universelle» barn og se barn i et fremtidsperspektiv. Dette kan betegnes som et risikoprojekt fordi barnet reduseres til like, gjennomsnittlige og generelle størrelser. Det unike og forskjellige ved barnet kan stå i fare for å drukne i standardiseringer av læringsprosesser hvor man føler seg skråsikre på utfallet. Hvis tendensene som skimtes i offentlige føringer blir den normgivende for hvordan man skal se på barns utvikling og læring, kan det bli utfordrende å se på barn som unike individ (Nordin-Hultmann, 2004). Anerkjennelse av barn kan i ytterste konsekvens bli erstattet av en krenkende metodepraksis slik også Greve (2015) nylig poengterer. Krenkelsene kan ►

Det er tendenser fra offentlig hold til en positivistisk læringsforståelse, som betyr en mer planlagt og voksenstyrt læring, der målet er å fremme kunnskap gjennom spesifikke ferdigheter, skriver artikkelforfatterne. Foto: Fotolia.com

forekomme i det barn faller utenfor det som betegnes som den gjennomsnittlige normen, og hvor man med totalitær sikkerhet retter oppmerksomheten mot det enkelte barns mangler. Og hvor eventuelle uheldige betingelser i barnets miljø ignoreres. Risikoen ligger i at man reduserer læring til noe normativt og feilsøkende, hvor fokus nærmest ubevisst rettes mot det barn ikke kan og hvor målet blir langt viktigere enn prosessen.

Dette synet på barn kan undergrave muligheten for gode, improviserende møter med barn, hvor voksne er lyttende og aktive i møte med barns mange utspill og innspill, og hvor barna selv er aktive og selvinitierer i sine forskjellige læringsprosesser. Det unike, komplekse og uforutsigbare ved barns læring er imidlertid det som for oss synes å være det beste fundament ved kunnskapstilegnelse. Dette fundamentet vil gi rom for barnehagelærerens pedagogiske klokskap, en etisk nøling og ydmykhet i møtet med hvert enkelt barn som annerledes, og skape rom for å møte hvert barn som særegent og unikt. Det vil gi gode vilkår for en pedagogikk som tar alle barn på alvor.

PÅ KOLLISJONSKURS

Det kan være tegn som tyder på at barn og forståelser av læring i flere sammenhenger er på kollisjonskurs. På den ene siden tales det om barns som aktive, initierende, medvirkende og selvskapende. På den andre siden presenteres læringsstrategier og læringsmål som betyr at barnet oppfattes som mer passive mottakere av voksenstyrte læringsprosesser. Disse tilnærmingene til læring er etter vår mening uforenelige, og har sitt utgangspunkt i to helt ulike og motstridende syn på barn. Det kan bli utfordrende på sikt å navigere i et praksisfelt hvor føringene er selvmotsigende.

Framtidig barnehagepolitikk vil ha stor betydning for videre utforming av barnehagens praksis, og debatten bør i større grad løftes til *hvilket* læringssyn vi ønsker skal være rådende i den norske barnehagen fremfor om det foregår læring eller ikke.

Det er også nødvendig å se på konsekvensene ulike læringsforståelser vil ha for det pedagogiske arbeidet, fordi dette vil legge premissene for barns tilværelse i barnehagen.

Det er på tide å spørre seg hva slags syn på barn som er gjeldende i den politiske tenkning omkring barnehagefeltet, og hvilke konsekvenser dette skaper for den pedagogiske praksis. Dette vil være utslagsgivende i utformingen av barnehagen som en betydningsfull læringsarena for barn.

LITTERATUR:

- Dysthe, O.** (2001). *Dialog, samspel og læring*. Abstrakt forlag AS.
- Gjems, L.** (2009) *Å samtale seg til kunnskap: sosiokulturelle teorier om barns læring om språk gjennom språk*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Greve, A.** (2015). Barnehage.no 29.1.15. <http://barnehage.no/pedagogikk/2015/01/-kartlegging-av-barn-er-krenkende/>
- Hammarlund, K.** (1998). K.G. (1998). *Barnet och barnomsorgen. Bilden av barnet i ett sosialpolitiskt projekt*. Göteborg: Historiska Institutjonen, phd-avhandling.
- James, Prout & Jenks** (1998). *Theorizing childhood*. Cambridge: Polity Press.
- Kampmann, J.** (2013) Societalisation of early childhood education and services. I *European Early Childhood Education Research Journal*. Vol 21. No. 1, s. 1–4.
- Korsvold, T.** (2008). *Barn og barndom i velferdsstatens småbarnspolitikk: En sammenlignende studie av Norge, Sverige og Tyskland 1945–2000*. Oslo: Universitetsforlaget.
- St.meld.nr. 16** (2006–2007) ... og ingen stod igjen. *Tidlig innsats for livslang læring*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- St.meld.nr. 24** (2012–2013). *Framtidens barnehage*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Nordin- Hultmann, E.** (2004). *Pedagogiske miljøer og barns subjektsskaping*. Oslo: Pedagogisk Forum.
- Nygård, M.** (2015). Kvalitet i læring i barnehagen. En analyse av styringsdokumenter fra OECD og Norge. I *Tidsskrift for nordisk barnehageforskning* VOL. 11(7), s. 1–18.
- Skjervheim, H.** (1976/1996). Det instrumentalistiske mistaket. I Skjervheim (2002) *Mennesket*. Oslo: Universitetsforlaget. S. 130–138.
- Säljö, R.** (2003). *Læring i praksis. Et sociokulturelt perspektiv*. København: Hans Reizels forlag.
- Tveter Thoresen, I.** (2009). Barnehagen i et utdanningspolitisk kraftfelt. I *Nordisk barnehageforskning*, 2 (3), 127–137

Kaosangsten

Vi voksne bør være bevisste på hvordan vi kan støtte og forstå barna når de sier sin mening om sin opplevelse. Vi må tørre å føle på kaosangsten.

Erlend (2.6 år) sitter ved matbordet sammen med tre andre barn. Han har spist fire skiver med kaviar, men skorpene ligger igjen på bordet. Han synes ikke de er spesielt fristende, siden de er seige og vanskelige å tygge. Han får beskjed fra en voksen, som sitter ved et annet bord, at han MÅ spise opp skorpene før han får lov å gå ifra bordet. Erlend prøver og prøver, men skorpa blir liksom bare til en tykk klump i munnen. Han sier at den ikke smaker godt. Beskjeden om å spise opp kommer enda en gang. De andre barna får lov å forlate bordet, men Erlend sitter igjen med de seige skorpene sine. Den voksne lurar på hvorfor det alltid er Erlend som sitter igjen med skorpene sine, men tanken slås fort vekk til fordel for rydding og vasking av bord. I

garderoben begynner de andre barna å bli klare for å gå ut. Den voksne ser at tårene begynner å trille langs kinnet til Erlend, men kravet om at skorpene skal spises opp forblir ...

I denne selvopplevde praksisfortellingen ser jeg mange områder som man kan stille seg undrende til og drøfte. Prioriterer man at pausekabal skal gå opp fremfor å ha en voksen som sitter ved hvert bord sammen med barna når de spiser? Er det riktig at den voksne bruke sin formelle makt for å tvinge Erlend til å spise opp skorpene? Kanskje munnmotorikken til Erlend ikke er godt nok utviklet til, at han klarer å tygge de seige skorpene?

DEN VOKSNES MAKT

Rutiner, makt og fysiske egenskaper hos barn er nokså viktig å reflektere over, men det er ikke dette jeg retter tankene mot med fortellingen om Erlend. Jeg tenker på at Erlend sin stemme ikke blir hørt, eller at hans mening ikke blir møtt med forståelse. Jeg ønsker ikke å komme med en moralpreken om at den voksne i denne fortellingen agerer feil, eller at rutinene i den barnehagen ikke er optimale. Jeg vil heller rette fokuset mot at vi voksne må være bevisste på hvordan vi kan støtte og forstå barna når de sier sin mening om sin opplevelse.

BARNES MEDVIRKNING

Det står i rammeplanen at barn gir uttrykk for hvordan de har det gjennom kroppsspråk og verbalt språk, og at disse følelsesmessige uttrykkene skal bli tatt på alvor (KD, 2011). Jeg tenker at hvis vi skal kunne se barna og ha forståelse for hva de føler, så må vi være til stede. Ikke bare fysisk, men også psykisk. I temahefte om barns medvirkning skriver Brit Johanne Eide og Nina Winger at det å la barn medvirke krever kunnskap, ydmykhet og *nærvær* fra voksnes side (KD, 2006). Jeg tenker at det også krever at vi voksne har et felles ståsted. Prater vi sammen med kollegaene våre om hva barns medvirkning er for oss, og hvordan dette skal synliggjøres i hverdagen? Hva skal til fra vår side for at barna skal kunne være medbestemmende og medvirkende? Samtidig som vi er ansvarlige voksne, burde vi ikke tørre å gi slipp på kontrollen og tørre å føle på kaosangsten? Den kaosangsten som kan, og mest sannsynlig vil oppstå når vi stiller oss åpne for barns medvirkning.

Vi må logge oss på når vi er på jobb. Barna fortjener noe mer enn voksne i hvilemodus. De fortjener voksne som møter og viser forståelse for deres følelser.

PAULINE SCHULTZ

3. års barnehagelærerstudent ved Høgskolen i Sørøst-Norge
Campus Vestfold
pauline.schultz@student.hbv.no

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema studenten brenner for.

Lek & lær

TRUDE ANETTE BRENDELAND

Barnehagelærer, holder inspirasjonskurs, skriver artikler og bøker som fantasifantasten.no. Jobber i «Eventyrhuset lekeverksted» i samarbeid med Fantoft gård studentbarnehage, Bergen. Hun gir deg inspirerende tips i hver utgave av Først steg.

Mønstre og mandalaer

Materialer barna finner i naturen åpner fantasien og lokker frem skaperevnen. De tryller frem vakre mønstre.

Mandala er et maleri eller et bilde, som vanligvis er designet som geometriske former. Den mest populære mandalaen er sirkelen. Ordet mandalas betyr bokstavelig talt sirkel eller ring. For å lage mønstre kan barna bruke gjenbruk- eller naturmaterialer. Her har vi en kombinasjon av skatter vi har funnet i naturen og i blomsterbutikken.

► Materialer barna finner i naturen åpner fantasien og lokker frem skaperevnen. Noen setter seg ned og sorterer, legger skattene etter hverandre og lager kunstferdige mønstre. Det er noe mennesker alltid har likt å gjøre. I mange av verdens kulturer finner vi variasjoner av border, mønstre og mandalaer. I dette krysset mellom matematisk tankegang, fantasi og estetikk er det spennende å være. Med mønster- og mandalaverksted kan vi åpne for kreativ matematikk med de eldste barna.

◀ Barna liker godt at denne aktiviteten ikke har en fasit. Det er som et puslespill vi ikke aner hvordan vil se ut. Mønsteret blir til mens vi holder på. Rundt bordet hører vi barna bruker sitt matematiske språk helt naturlig – de teller, ser symmetri, beskriver form og farge. Visst kan matematikk være vakkert.

EKSTRATIPSET BOKSTAVSTEIN

Disse steinene er en idé som gjør bokstavene håndterlige for barna. Finn noen flate steiner uten skarpe kanter – akkurat så store at de passer i en barnehånd. Mal bokstaver i fine farger på begge sider og lakk over når det er tørt. Steinene kan gjerne høre til et mønster og mandalaverksted. Barna liker å legge disse etter hverandre. Da spør de ofte: «Hva har jeg skrevet nå?» Bedre start på skrive- og lesereisen kan man vel knapt nok få?

► Materialene må være presentert ryddig slik at det blir fristende å ta fatt på. Her er de satt fram på ei hylle med hjul som vi fant på gjenbruksstasjonen. Materialene er sortert i skåler. Du må ha mye av hver ting slik at det blir lettere å lage mønstre. Nederst i hylla finner barna ulike underlag de kan legge mønster på – spisebrikker, duker, speil og matter.

SINOBER NATURBARNEHAGE, NITTEDAL

Vi besøker barnehager litt utenom det vanlige.
Tips oss på forstesteg@udf.no.

På trygg is

**Barna leker på islagt vann, klatrer i trær og ser dyr bli slaktet.
I Sinober naturbarnehage er det få begrensninger.**

TEKST
BJØRNHILD FJELD
bjornhild@tastatore.no
FOTO **TORE FJELD**
tore@tastatore.no

Med isboret i den ene hånda, og en treåring i den andre, trasker barnehagelærer Eivind Simensen med lette steg på den barfrosne stien. Snøen kom ikke så tidlig denne vinteren, men desto bedre forhold for å gå på skøyter!

EN INNEDAG I UKA

Han er avdelingsleder i avdelingen Drømmehuset i Sinober naturbarnehage, som ligger 412 meter over havet midt inne i Lillomarka i Nittedal i Akershus. Her på den tidligere husmannsplassen i en glenne i barskogen, har 36 barn og åtte ansatte sin daglige tumleplass i all slags vær og vind.

– Vi er ute uansett vær. Er det veldig ruskete kan det hende at vi går inn og

spiser, men med gode klær, er det ikke noe problem å være ute, forteller Eivind.

Han sier at mens andre barnehager gjerne har én turdag i uka, har barna på Sinober én ukentlig innedag – maks.

– Skal du jobbe her, må du like å være ute, istemmer assistent Alexander Holt.

SKAL SJEKKE ISEN

Den dagen *Første steg* er på besøk, går turen til et lite tjern noen hundre meter unna. Det er lett å gå på den stivfrosne bakken, og isen på sølepyttene knaser godt under støvlene.

– Nå må dere passe på så dere ikke blir våte, sier Eivind, før han tar seg i det. Det skjer jo ikke noe verre enn at barna blir litt våte på beina og kanskje må skifte sokker.

– Hvor tykk is må det være for at du skal kunne gå på den uten å være redd for å falle gjennom isen? spør Eivind.

Barna kommer med flere forslag. Kanskje en halvmeter? Eller helt opp til taket?

I Sinober naturbarnehage har de funnet opp sin egen «sport» – barnebowling. Alfred Paulsen Pettersen får skikkelig sklifart av assistent Alexander Holt.

– Det holder med ti centimeter for at vi skal kunne gå på skøyter. Hvis det er en halvmeter tykk is kan man kjøre en stridsvogn på den, svarer barnehagelæreren.

BARNEBOWLING

Og hvor mye ti centimeter er, får barna lære etter at Eivind har boret hull i isen. Først borer han ett hull, og måler med fingeren. Jo da, istykkelsen er godt over ti centimeter. For å være sikker, borer han et par hull til, på andre steder. Og det er trygg is overalt.

– Da kan vi ha barnebowling! Jubler barna i kor.

Og barnebowling er en egen «sport» de har funnet på i Sinober naturbarnehage. Det er rett og slett at de voksne bruker barna som «bowlingkuler», og sender barna utover isen. Det synes barna er kjempegøy!

Siden dette er første dagen med trygg ►

LARS-ESPEN LANGHAUG
ped.leder
Varden barnehage,
Tromsø

Har mange pedagogisk utdannede som kan ivareta barnas enkelte behov, en større andel menn i personalet, samt bedre lønn for å gjøre arbeidsplassen mer attraktiv.

GERD BOSTRÖM
styrer Bellevue bhg.
Oslo

Ansatte med pedagogisk bakgrunn og gode vikarordninger er en forutsetning for utviklende barnehager. Likeverd, humor og lek skal prege samspillet mellom voksne og barn.

MÁRE HELANDER
leder samisk bhg.
Cizás, Oslo.

Den har engasjerte voksne som er ansvarlig for kvalitet, elsker jobben sin og som aldri er syke. Et magisk møtested hvor arbeidet er preget av vitebegjær, lek og harmoni.

Gøy med is! Iben Hornum Wetlesen i Sinober naturbarnehage i Nittedal merker fort at det er veldig glatt å krabbe på isen.

is, har ingen av barna med skøyter, slik de pleier å ha når de leker på isen.

EGEN MINIBUSS

For å unngå trafikkaos på smale veien opp til Sinober sportsstue, har barnehagen en egen minibuss.

Minibussen brukes også hvis de skal på lengre turer.

– Hver vinter pleier vi å gå en skitur til Ammerud, som er rundt en mil herfra, for de barna som har lyst. Da kommer bussen og henter oss når vi er fremme, forteller Eivind.

Når det er snø går barna på ski hver eneste dag i barnehagen. Det gir raskt fremgang, og de ansatte skal like å se jevnaldrende som holder følge med Sinober-barna.

– Det er noen barn som går så fort at vi voksne strever med å henge på, sier barnehagelæreren.

HAR SETT ULVESPOR

Han mener barna i naturbarnehagen har et enormt fortrinn i forhold til motorisk utvikling. For når terrenget er ulendt og årstidene skifter, får de virkelig utfordret seg selv og se hva de små kroppene er i stand til å klare.

– De lengste gåturene er seks til sju kilometer. Det er ganske langt for en liten tass. Men det gir stor mestringsfølelse når de klarer det.

Noen ganger i året drar barnehagebarna på turer til mer urbane strøk, og da merker han raskt hva som er deres svakeste side: Trafikkregler.

For her ute i marka er det lite å passe seg for – og ingen gjerder som

Isboret får god motstand i den harde stålisen, men barnehagelærer Eivind Simensen viser barna at han klarer å lage hull. I bakgrunnen assistent Alexander Holt.

Barnehagelærer Eivind Simensen har tatt med hele avdelingen på tur til et islagt tjern. Sandrine (f.v.), Krisander Evjen Granvold, Oliver Kjærnsli Tessem, Alfred Paulsen Bekkelund, Imka Elvira Sørli, Iben Hornum Wetlesen, Ella Nordahl Holmesland og Emil Olstad Skaug.

er spennende å klatre over. Derimot veldig mye natur som er spennende å utforske for store og små. Det skaper kreative og selvstendige barn, mener barnehagelæreren.

Respekt for naturen er også en viktig lærdom – for barnehagen er ikke alene om å bo i marka.

– Vi har sett ulvespor her, forteller Eivind.

Men det skremmer verken ham eller

barna, for også rovdirene hører med i det biologiske mangfoldet i marka.

ER MED PÅ SLAKTING

I tillegg til å være mye på tur, får barna også være med på stell av alle dyrene som bor på Sinober. For tiden er det høner, kaniner og geiter som holder hus her. Tidligere har det også vært både sauer og griser.

– Vi har ansvar for å gi mat og vann

KRISTIN SUND
styrer i Ahus Bhg. 3
Lørenskog

I min drømmebarnehage jobber det sensitive relasjonskompetente voksne. De skaper en trygg hverdag der barna kan være aktive deltakere i et demokrati.

ARILD M. OLSEN
adm. dir. Private
Barnehagers
Landsforbund

Enklere finansierings-system, krav til prosess- og systemkvalitet og uavhengig tilsyn. Da vil en sektor der mange leverer godt, gi barn og foreldre et enda bedre tilbud.

MARIT GRANHOLT
førstelektor HiOA

Har velkvalifiserte ansatte som evner å se og lytte til det enkelte barn, og bidrar til å skape et miljø preget av varme, trygghet og inspirasjon som gir gode barndomsopplevelser for livet.

◀ Det som for noen dager siden var sølepytter, er nå frosset til is. Emil Olstad Skaug (foran), Kristander Evjen Granvold og Oliver Kjærnsli Tessem synes det er spennende å knuse isen med støvlene.

► Sinober sportsstue ligger bokstavelig talt midt i Lillomarka, med kort vei til utfartsparkeringer både i Nittedal og Oslo.

SINOBER NATURBARNEHAGE

- Privat friluftsbarnhage i Nittedal kommune i Akershus, eid av Ellen Sønsteby og Erik Mørch siden 2000.
- Har to småbarnsavdelinger for barn fra ett til tre år på Sagtomta med til sammen 25 barn, og tre avdelinger for barn fra tre til seks år på Sinober sportsstue med til sammen 36 barn.

SINOBERS HISTORIE

- Stedet var opprinnelig finneplass, altså bosted for utvandrere fra Finland som kom til Norge på 1600-tallet.
- Fra 1829 ble Sinober husmannsplass under gården Skøyen (Skøyen) i Nittedal.
- Stedet ble tidligere kalt Fautvangen og Skøiensetter, men fikk navnet Sinober da en mann fra Zinoberrud i Nannestad overtok plassen for å drive den.
- Fra 1900-tallet ble Sinober drevet som turisthytte og serveringssted.
- I 1951 ble stedet solgt til Nittedal kommune, før Oslo kommune kjøpte eiendommen i 1954. Stedet fikk vei så sent som i 1960 og strøm i 1967.
- Siden 1998 har Ellen Sønsteby drevet Sinober for Oslo kommune.

I helgene er Sinober i Lillomarka serveringssted for kakaotørste skiløpere, i ukedagene brukes hovedbygningen blant annet til matsal for barna i barnehagen.

til dyrene, og gjennom dette lærer barna omsorg og empati i praksis, mener Eivind.

Lammingen om våren er en spennende tid, det samme gjelder når hønene skal slaktes. Barna får se på alt unntatt selve avlivingen, og de fleste synes det er spennende å se på. Ingen blir tvunget til å se hvis de ikke vil, understreker barnehagelæreren.

ER OGSÅ SERVERINGSSTED

Mange skiløpere i Oslo-marka kjenner til Sinober sportsstue som et naturlig stoppested for kakao- og bollepause. Ellen Sønsteby overtok driften av markastua i 1998, og fikk raskt ideen om at dette ville være et flott sted å drive barnehage.

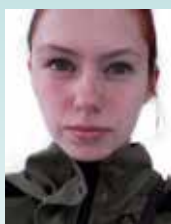
– Jeg så at området i og rundt Sinober sportsstue ville egne seg godt som oppvekstmiljø. Tanken om å gi barna i

Nittedal et tilbud om barnehageplass i dette vakre og unike skogområdet tok form, forteller Ellen. I samarbeid med blant andre Nittedal kommune ble Sinober naturbarnehage en realitet høsten 2000. Nå er barnehagen så populær at det er ventelister for å komme inn.

**VERONICA
I. MONSEN**
barnehagelærerutd.
HiOA

Der får barn og voksne være seg selv, det er høyt under taket og godt med tid. Et godt sted for lek, utvikling og læring på barnas premisser. Har god grunnbemanning og årsplan.

**HELENE
FJORDHEIM**
student/assistent
HiOA

Min drømmebarnehage har engasjerte pedagoger med god og spisset kompetanse i ulike temaer, og ansatte som ser på barn som kompetente individer hvor alle følelsesuttrykk er ønsket.

**JØRGEN JOVALL
DAHL, barnehage-
medarbeider
Hakkespetten
barnehage, Oslo.**

Min drømmebarnehage ligger midt i en slalåmbakke, og det er snø hele året

Kjære Karoline
Jeg er barnehagelæreren din
Eivor Evenrud
 Universitetsforlaget (2015)
 136 sider

Forfriskende om barnehagens hverdagsliv

ANMELDT AV
**INGEBORG TVETER
 THORESEN**
 Tidligere rektor og førstelektor
 ved Høgskolen i Vestfold, forsker
 og forfatter. En nå skribent og
 foredragsholder.
 Ingeborg.T.Thoresen@hbv.no

Med boka *Kjære Karoline. Jeg er barnehagelæreren din* har Eivor Evenrud levert en programerklæring. Hun vil ikke bare ha nok barnehagelærere, men gode barnehagelærere.

Barnet, kalt Karoline, er anliggende i boka. Boka er et brev til alle som er opptatt av barnehagen, både barnehagelærere og andre kolleger, foreldre, studenter og politikere.

Forfatteren kunne kalt den *Kjære barnehagelærerstudent* for å fortelle studenter hva hun ikke visste da hun tok utdanning som fagarbeider og barnehagelærer, men som hun nå vet. De vil utvilsomt ha glede av hennes erfaringer som pedagogisk leder, samtidig som de studerer forskningsbaserte tekster.

Hun kunne ha skrevet *Kjære foreldre*, for de vil ha glede av en bok som er skrevet innenfra, som viser en barnehagelærers arbeid, tanker og begrunnelser for sine handlinger sammen med barna, og gir innsikt i dilemmaer og utfordringer barnehagelæreren har, hver dag. De kan lese om gleder livet med barn gir, yrkets

plastisitet, hva det krever, og hvilken kjærlighet, omsorg og oppmerksomhet en som Eivor møter barnet med. Men ikke alt kan deles med andre, som samtaler med barnevern, vitne i retten og «det usynlige arbeidet».

NEI TIL TRENDY BRILLER

Hun kunne skrevet *Kjære politiker*, for hun kjenner oppdraget, men også politikernes styringsvilje, og hvordan barnehagepedagogikken og livet for tusener av små barn endres. Hun har klare meninger om hva politikere vil at barnehagelærere skal gjøre, og konsekvensene for dem og barna. Både forskere og politikere vil utstyre barnehagelæreren med trendy briller. Hun ber barnehagelærerne ta dem av.

Forfatteren kunne skrevet *Kjære kollega*, fordi hun også retter oppmerksomheten mot barnehagens indre liv. Evenrud definerer begrepet pedagogikk på sin måte, tjenlig for hennes framstilling av oppgavene. Hun er selvkritisk på egne og profesjonens vegne, like engasjert av barns lek som av barn som ikke har det bra. Den som setter merkelapper på barna «arresteres», med faglige refleksjoner om hvor lett og hvor galt det er. Hun ser voksne som ikke er lekende, som ikke ser eller anerkjenner barns forskjellighet, som irrettesetter, uten å ta seg tid til å sette seg inn i en

situasjon. Hun ser de ikke tar tid til det viktigste, i samvær med barn, men sier hysj og nei.

UTFORDRER

Oppdragelsens dilemmaer, spenningen mellom autonomi og autoritet er langt framme. Under ligger det etiske ansvar som makten gir en voksen i forhold til barnet.

Forfatteren er en engasjert og mye lest blogger. Det viser teksten som er fri for fagspråk, men ikke for faglighet. Hun vet at hun står på manges skuldre og nevner noen. Gjennom hverdagsspråk og nærhet til barnehagen, barna og yrket fanger hun leseren og engasjementet for de oppgaver som hun på fortreffelig vis, viser oss at livet med barna gir.

Kjære Karoline er en personlig tekst. Det vises gjennom tekstens temaer og hvordan barna og hun selv er til stede i dem. Avslutningsvis uttrykker forfatteren sitt pedagogiske credo, kjærlighet til barna og yrket og den utrustning utdanning kan gi. Hun vil ikke bare ha nok barnehagelærere, men gode barnehagelærere. Det trenger og fortjener «Karoline», og alle på to, tre, fire eller fem år. Boka toner ut i en utfordring til studenter, de hun helst vil nå: «Den gode barnehagelæreren kan være deg, hvis du er klar for det, og er det du ønsker å være».

Demokratiske praksiser i barnehagen
Kirsten Jansen, Jon Kaurel og Turi Pålerud
Fagbokforlaget (2015)
199 sider

Mye nytt om demokrati i barnehagen

ANMELDT AV
EINAR SUNDSDAL,
førsteamanuensis i pedagogikk ved
fakultet for lærer- og tolkeutdanning,
NTNU

Boka gir oss et nytt innblikk i hvordan vi kan forstå barnehagens aktiviteter, rutiner og relasjoner som demokratiske praksiser.

Jeg leste denne boka med stor interesse, både som fagperson og som far til barn i barnehagen.

Artiklene i boka *Demokratiske praksiser i barnehagen* tar sitt utgangspunkt i barnehagens mange hverdagspraksiser og undersøker dem med utgangspunkt i ulike demokratiteoretiske problemstillinger. Forholdet mellom utdanning og demokrati har vært diskutert lenge, men å knytte disse drøftingene spesifikt til barnehagen er nytt. Redaktørene peker på at et viktig vendepunkt kom i 2005. Da ble barns rett til medvirkning lovfestet. Etter dette er problemstillinger knyttet til barnehagen som demokratisk møteplass blitt mer og mer utforsket.

DEMOKRATI SOM LIVSFORM

Den som mer enn noen forbindes med tematikken utdanning og demokrati er John Dewey. Deweys demokratikonsepsjon gjør seg sterkt gjeldende i denne boken.

Deweys utgangspunkt er at demokrati er en livsform, og han legger det ut som en offentlighet i betydningen *res publica*. Det vil si at det er et formbegrep som beskriver en offentlig praksis. Kort sagt handler demokrati som livsform om interaksjon og kommunikasjon og om en måte å være sammen på, slik blant annet Lisbeth L. Skreland peker på i sin artikkel. At demokrati beskriver en måte å være sammen på får avgjørende konsekvenser for hvordan vi tenker om oppdragelse, danning og utdanning. Med utgangspunkt i en forståelse av demokrati som livsform gir det for eksempel ikke mening å kreve at oppdragelse og danning skal rette seg etter staten og dens politiske styreform. I stedet får vi, slik Gert Biesta antyder i sitt bidrag, en langt bredere forståelse av pedagogiske praksiser fordi de tilkjennes en selvstendig berettigelse. Flere av artiklene i denne boken viser at det å ta vare på en slik bred forståelse av pedagogisk praksis tilkjent selvstendig berettigelse, er en demokratisk utfordring.

FRIGJØRING

I tillegg til Dewey er Gert Biesta et sentralt navn i boken, bidrar han selv i første artikkel. Han er også en viktig teorileverandør fordi flere artikler *bygger på*, eller *tar utgangspunkt i* Gert Biestas ideer. Biesta er opptatt av hvordan utdanning

kan bidra til frigjøring. Det betyr at det må fokuseres på hvordan «utdannings innhold og prosesser må ha som mål at deltakerne kan fremstå som subjekter i seg selv, handlekraftige og ansvarlige». Det er et vanskelig standpunkt å forstå, fordi konteksten gjør at vi må anta at «deltakerne» det refereres til er barn i alderen 1 til 5 år. Det er tydelig at redaktørene deler min undring her. I intervjuet med Biesta presser de på dette punktet, og svaret de får er unnnvikende. I stedet for å gå inn i det konkrete og praktisk vanskelige spørsmålet om hvordan små barn på mange måter er avhengige av voksne, svarer Biesta med det jeg oppfatter som uforpliktende eksistensielt prat.

BARNEPERSPEKTIVET

Boken har sin styrke i de konkrete beskrivelsene av hverdagslivet i barnehagen og i barneperspektivet, som finnes i de fleste artiklene. Viljen til å ta barnets perspektiv kommer samtidig i veien for mer dyptpløyende analyser av det Kant kaller behovet for en harmonisering av vaner mellom barn og voksne.

Profesjonsetisk refleksjon i barnehagen

Barnehagelærerne bør utvikle og gjøre det profesjonsetiske språket som alt finnes i barnehagen mer synlig, ifølge ny undersøkelse.

Undersøkelsen er gjort av en forskergruppe på vegne av Utdanningsforbundet.

Utdanningsforbundet har over lang tid jobbet for å fremme profesjonsetisk refleksjon i barnehage og skole. En forskergruppe har fulgt dette arbeidet i halvannet år. Funnene er interessante og oppløftende for barnehagefeltet.

HVA ER PROFESJONSETIKK?

Studien viser at det i barnehagen finnes en rik og systematiske samtale om etikk og hva det vil si å være voksen og profesjonell. Samtidig kommer det fram at det profesjonsetiske fokuset er mer begrenset enn det trenger å være. Studien konkluderer med at profesjonen bør arbeide for å synliggjøre og å utvikle

dette profesjonsetiske språket som alt finnes i barnehagen i dag.

Hva handler profesjonsetikk i barnehagen om? Hva tenker barnehagelærere, ledere og barnehagesjefer at kreves av den etisk bevisste og profesjonelle barnehagelæreren? Hva slags temaer er profesjonsetiske temaer for dem? Dette er noen av de spørsmålene vi i forskningsgruppen EtiPP (Etikk i Profesjonell Praksis) har undersøkt i et større forskningsprosjekt. Svarene vi fikk er interessante og verdt å reflektere over.

FELLES ETISK PLATTFORM

I 2009 startet Utdanningsforbundet arbeidet med å utvikle en felles etikk for

lærerprofesjonen. Resultatet ble lansert i 2012 som «Lærerprofesjonens etiske plattform». For Utdanningsforbundet var det viktig at «Lærerprofesjonens etiske plattform» ble tatt i bruk og at den skulle bidra til et levende profesjonsetisk arbeid i barnehager og skoler. Utdanningsforbundet gjorde flere grep for å nå dette målet. Ett grep var å etablere pilotbarnehager og pilotskoler som skulle jobbe aktivt med profesjonsetikk og plattformen. Ett annet var å iverksette et følgeforskningsprosjekt som skulle følge det arbeidet som ble gjort. Det er her forskningsgruppen kommer inn. Gjennom prosjektet EtiPP har vi undersøkt hvordan, og i hvilken grad «Lærerprofesjonens etiske plattform» brukes. I tillegg har vi sett på forståelsen av profesjonsetikk blant lærere, barnehagelærere, ledere og andre aktører i utdanningssektoren.

STYRERE OG TILLITSVALGTE

I denne kronikken konsentrerer vi oss om den delen av vårt materiale som omfatter intervjuer og samtaler med

Førsteamanuensis **ESPEN SCHJETNE**, førsteamanuensis **HILDE AFDAL** og førstelektor **NINA JOHANNESSEN** ved Høgskolen i Østfold og førsteamanuensis **TRINE ANKER** og professor **GEIR AFDAL** ved Menighetsfakultetet. espen.schjetne@hiiof.no

styrere og tillitsvalgte. De lederne og tillitsvalgte vi har møtt beskriver et omfattende og grundig profesjonsetisk arbeid som andre profesjonsgrupper trolig har mye å lære av. Samtidig ser vi noen utfordringer. En av dem er hvordan man skal synliggjøre egen profesjonalitet. Det andre er om ens egen forståelse av profesjonsetikk er mer begrenset enn det trenger å være. Vi tror det vil være fruktbart for det videre arbeidet med profesjonsetikk i barnehagen om en er bevisst både styrkene og utfordringene.

HVA FINNER VI?

Når lederne og de tillitsvalgte vi har snakket med reflekterer over hva profesjonsetikk i barnehagen handler om for dem, svarer de ofte «alt». For informantene kan alt fra det å tørke snørr til arbeid med kjønnsrollemønstre i barnehagen reise viktige profesjonsetiske spørsmål. Samtidig, om man ser nærmere på materialet, er det svært ofte voksenrollen det handler om. Det handler om voksenrollen i lek med barna, om en ser barna tilstrekkelig og er oppmerksom på deres behov. Det handler om hvordan de voksne i barnehagen møter foreldrene, og hvordan kollegaer bør oppføre seg overfor hverandre. Det er tre forhold ved denne måten å forstå profesjonsetikk på som vi vil kommentere.

VOKSEN = PROFESJONELL?

Det første er bruken av ordet «voksen». I materialet brukes det å være «voksen» og det å være «profesjonell» om hverandre, ofte helt synonymt. Denne språkbruken representerer en utfordring. Når det å være profesjonsetisk bevisst, det å være profesjonell i barnehagen, beskrives som å være voksen kan det skapes et inntrykk av at en i barnehagefeltet finner en begrenset og lite utviklet profesjonalitet. Sett utenfra er det fristende å spørre om hva som skiller barnehagelæreren fra foreldre, assistenter og andre mer eller mindre ufaglærte som forholder seg til barn. Videre kan en lett komme til å tenke at barnehagelærerens profesjonelle kompetanse er en nokså hverdagslig og

triviell sammenlignet med den lærere i skolen har. Dette mulige inntrykket bør profesjonen ta på alvor.

IMPONERENDE

Det er imidlertid ingen ting i vårt materiale som tyder på at en slik oppfatning representerer et korrekt bilde av virkeligheten ute i barnehagene. Når styrerne og de tillitsvalgte snakker om å være «voksen» står ordet aldri alene. Det er alltid kvalifisert. Det er den anerkjennende voksne, den respektfulle voksne, den tilstedeværende voksne, den engasjerte voksne og den omsorgsfulle voksne de snakker om. Hos disse informantene er «voksen» et tykt og innholdsfylt begrep. Det er et begrep som åpner opp for en rik profesjonsetisk samtale der man med utgangspunkt i etisk tungt ladede ord som for eksempel anerkjennelse og respekt forsøker å forstå hva det å være voksen, og dermed hva det å være profesjonell i barnehage betyr. Det profesjonsetiske arbeidet og den løpende profesjonsetiske samtalen styrerne beskriver i vårt materiale framstår ikke som grunn og enkel, snarere tvert imot. Ser vi på det profesjonsetiske arbeidet ledere forteller om at drives i barnehagene, er det lett å la seg imponere. Vi blir imponert av den systematiske refleksjonsprosess de beskriver, og av viljen til å undersøke hva ulike hverdagslige situasjoner krever av personalet.

VOKSEN OGSÅ I SKOLEN

Interessant nok snakkes det også i skoledelen av materiale om det å være «voksen» som et profesjonsetisk ideal. Skolelederne gir imidlertid begrepet et annet innhold. For dem handler det å være voksen om å kunne styre læringsprosesser på en god måte. Mer konkret handler det om å kunne ta et skritt tilbake i opphetede situasjonen, å sette grenser og å være tydelig og myndig i sin omgang med elevene. Den profesjonsetiske samtalen om det å være voksen blir dermed ikke som i barnehagen en samtale om hva det vil si å være god voksen, engasjert voksen og trygg voksen, men om hva lærerne

kan gjøre for å skape godt læringsmiljø på skolen.

SYNLIGGJØRING

To poeng kan trekkes ut av dette. For det første: Spørsmålet om hva det vil si å være voksen kan inngå som en del av den profesjonsetiske samtalen i både skole og barnehage. Det er med andre ord ikke noe som er unikt for barnehagen og dermed heller ikke noe som i seg selv vitner om at den refleksjonen som foregår der er mindre profesjonell. Vårt materiale gir ikke grunnlag for å hevde at den refleksjonen som styrerne forventer av sine ansatte er mindre krevende enn den rektorene forventer av sine. Det er heller motsatt.

For det andre: Det å være «voksen» fremstår som et sentralt og viktig begrep i den profesjonsetiske samtalen. Det er derfor langt fra sikkert at det å slutte å snakke om hva barnehagehverdagen krever av «oss som voksne» er en god strategi for synliggjøre barnehagelærernes profesjonalitet. Trolig er det langt mer hensiktsmessig å gi foreldre, politikere og offentlighet innblikk i den omfattende refleksjonsarbeidet som spørsmålet om det å være en god voksen utløser. Det vil kunne hjelpe profesjonen både til å bli bevisst måten en argumenterer pedagogisk på, og til å utvikle et enda mer presist og praksisnært profesjonsetisk språk. Det er viktig i seg selv.

BARNEHAGEETIKK?

Et annet spørsmål som har opptatt oss i forskningen er hvem den etikken vi møter i materialet retter seg mot. Svaret er at de voksenstandardene styrerne og de tillitsvalgte i vårt materiale trekker fram som viktige, er noe alle i barnehagen skal leve opp til. Her er det ikke noe skille. Også assistenter og fagarbeidere forventes å være lekne, tilstedeværende, respektfulle voksne. Slik sett er det vi møter i materialet en barnehageetikk mer enn en profesjonsetikk.

Et naturlig oppfølgingsspørsmål blir da i hvilken grad etikk vi møter i materialet en bidrar til å definere barnehagelæreryrket som en egen profesjon tydelig skilt fra andre grupper som jobber i ►

Barnehagelærerne bør gi foreldre, politikere og offentlighet innblikk i hva det vil si å være en «god voksen» i barnehagen, ifølge artikkelforfatterne. Foto: Fotolia.com

barnehagen? For våre informanter er det ikke slik at barnehagelærernes etikk må være noe bare de skal etterleve for at den skal kunne forstås som profesjonsetikk. Styrerne og de tillitsvalgte opplever det ikke som en trussel mot barnehagelærernes profesjonalitet at assistentene og fagarbeiderne er forpliktet på den samme etikken som dem. De forankrer nemlig dette som profesjonsetikk på en annen måte. Den etikken de beskriver forstås som en spesiell profesjonsetikk for barnehagelærere på den måten at det er barnehagelærerne som leder an. De leder an på to måter. De er, i alle fall ideelt sett, eksempler på gode praksisutøvere. De leder også an ved å være de som holder refleksjonen over hva det er å være en god voksen levende, og ved å være de som er har trening i å identifisere det «voksne» i barnehagehverdagen. Man

kan derfor si at den profesjonsetikken vi møter i vårt materiale knyttes eksklusivt til barnehagelærerne som profesjonsutøvere på den måten at det er en profesjonsetikk *av* barnehagelærerne, ikke ved at det er en eksklusiv profesjonsetikk *for* barnehagelærerne.

BARNEHAGELÆRERENS HOLDNINGER

Det tredje funnet i våre studier er knyttet til hvilke temaer som forstås som profesjonsetiske temaer. Hvilken type samtale synes «Lærerprofesjonens etiske plattform» å stimulere til eller være en ressurs i? For våre informanter handler profesjonsetikk i stor grad om voksenrollen. Det betyr at det er barnehagelæreren som aktør, dennes holdninger og karaktertrekk som står i fokus. De er også opptatt av normer og regler, i alle fall det som handler om barnets beste og hvordan barnehagelærerne bør oppføre seg for å gi barna gode dager i barnehagen. I tillegg er de opptatt av hva som er god oppdragelse og den sosiale dannelse. Hvilke holdninger og perspektiver på kjønnsroller og forholdet mellom gutter og jenter barnehagen skal formidle er ifølge de informantene forteller, en viktig del av den profesjonsetiske samtalen.

FAGINNHOLD

Barnehagelærerne har ifølge vår undersøkelse et begrenset fokus på rammebetingelsene. En kan nok være kritisk til politiske og økonomiske rammen og føringene som gis, men den type spørsmål har ikke blitt oppfattet som spørsmål en skal diskutere når temaet er

profesjonsetikk. Idealet synes å være det vi har kalt «demokratisk lojalitet». Det vil si at en ser det som et profesjonsetisk ideal å vise lojalitet mot lovlig fattede vedtak. Det andre som ligger i utkanten av det profesjonsetiske feltet er faginnholdet. Heller ikke her synes plattformen å ha stimulert til en kritisk samtale om for eksempel lekens plass i barnehagen, om markering av høytider eller hvilken vekt utvikling av grunnleggende kunnskaper og ferdigheter bør ha. En av våre anbefalinger til Utdanningsforbundet er derfor at de vier denne typen temaer større plass i sin egen satsing på profesjonsetikk framover.

PROFESJONSETISK SPRÅK

Når det gjelder dette siste – tendensen til å avgrense det profesjonsetiske feltet til det som har med barnehagelærerrollen og holdningsdannelse, så er det igjen viktig å være oppmerksom på at i vårt materiale er det en forskjell mellom skole og barnehage. Denne tendensen er klart mest uttalte i skoledelen. Slik vi ser det er det imidlertid viktig at lærere både i barnehage og skole opplever at de har kompetanse og mandat til å sette spørsmålstegn ved de samfunnsbetingelsene som er med å ramme inn den pedagogiske praksisen i barnehage og skole. Det første fordrer ikke minst at en tilegner seg, og utvikler, et språk for denne typen problemstillinger. Det andre fordrer at profesjonen selv – og offentligheten – ser at det både er et demokratisk og et profesjonelt ansvar profesjonen har.

HEIDI HOV
styrer Høyjord
barnehage, Andebu
Drømmebarnehagen
for meg er et sted der
det skal være plass for
alle. Et sted hvor man
blir sett og hørt, og hvor lek og læring
går hånd i hånd.

AINA BRUSVEEN
pedagogisk leder
Birkebeineren
Friluftsbarnhage,
Lillehammer
Kompetente medarbeidere som evner å engasjere, samt møte barna der de er.

MARIANNE LUNDE
fagleder Ekely og
Elverhøy bhg. Stokke
Har ansatte med utdanning, kompetanse og humor. Alle jobber verdibasert og er der med barna i leken. Barna opplever å være ønsket, respektert, verdsatt og forstått.

Barndommen i barnehagen
Vennskap
 Maria Øksnes og Anne Greve (red.)
 Cappelen Damm Akademisk (2015)
 177 sider

Vennskapets betydning

ANMELDT AV
**INGEBORG TVETER
 THORESEN**
 Tidligere rektor og førstelektor
 ved Høgskolen i Vestfold, forsker
 og forfatter. En nå skribent og
 foredragsholder.
 Ingeborg.T.Thoresen@hbv.no

Vennskap er livsviktig for barn. Denne boka gir deg en forklaring på hvorfor.

Boka *Vennskap* inngår i en nybokserie kalt *Barndom i barnehagen*. Maria Øksnes er hovedredaktør. Hun inviterer en medredaktør etter tema for boka. I foreliggende bok er det Anne Greve. *Vennskap* er en samling på sju artikler av nordiske forskere. De belyser temaet fra ulike vinkler og nyere forskning, fra både samfunnsfaglige og humanistiske tradisjoner.

SÆREGEN LESEROPPLEVELSE

Øksnes og Greve ønsker å bidra til både gammel og ny innsikt i og om vennskapets betydning. De vil vise hvordan vennskap som forskningstema kan fornye og utvikle barnehagefeltet – hvor barn lever sitt hverdagsliv. Det lykkes de med. Boka er et funn. Vennskap angår oss alle, ikke bare som forskere og fagpersoner, eller med tanke på barna, men som mennesker. Dette faktum gjør boka til en særegen leseropplevelse.

VENNSKAP UNDER PRESS

Ifølge forskerne er vennskap under press. Derfor byr boka på en motmaktstenking i en tid, preget av økonomisk tenk-

ning, individualisme og konkurranse, med konsekvenser for utdannings- og barnehagepolitikk og pedagogikk.

Boka består av åtte kapitler med forfatterne Einar Sundsdal, Anne Greve, Randi Dyblie Nilsen, Margareta Öhman, Ole Erik Hansen, Torgeir Alvestad, Maria Øksnes og Ingrid Engdahl.

Anne Greve går blant annet til filosofien for å belyse vennskap. I tillegg trekker hun konsekvenser for barnehagen på bakgrunn av barndomssosiologi og psykologi. Vennskap er knyttet til emosjoner og følelse av samhørighet, sier Hansen, mens Öhman peker på at lek og vennskap forsterker hverandre gjensidig. Barn skaper vennskap gjennom lek, og leker fordi de er venner. Boka rokker ved tatt-for-gitt-sannheter om både lek, vennskap og voksnes rolle.

FAGLIG FORNYING

I siste kapittel intervjuer Maria Øksnes William A. Corsaro. Corsaros hovedinteresse er barndomssosiologi. Han har skrevet om vennskap og kameratkultur. Intervjuet er på engelsk. Å dele er basis for vennskap, sier Corsaro. Kameratskap og vennskap springer ut av å dele et øyeblikk, en situasjon, sier han.

PÅ PENSUM

Ifølge bokas vaskeseddel og forord henvender boka seg først og fremst til forskere, og bør inngå som pensum i barnehagelærerutdanningen. De spørsmål

som forskerne tumler med, forsker på og belyser godt i boka er både generelle – det vil si allmennmenneskelige, og spesielle – det vil si innrettet mot barn og barnehagefeltet. Alle som er opptatt av barn, vennskap og lek vil ha glede av å fordype seg i kunnskapen om vennskapets betydning som artiklene gir. Barnehagens grunnlagsdokumenter vektlegger både lek og vennskap. Kunnskap er viktig både for å gi barn muligheter, og for å unngå fallgruver i det relasjonelle arbeidet.

Sundsbø tumler med vennskaps-gåten: «Hva betyr vennskap for våre liv?» Det er et spørsmål som man har diskutert i årtusener, og er ifølge Greve livsviktig for barn. Derfor fortjener boka en plass i enhver barnehagelærers bokhylle for faglig fornying.

EINAR JUELL
MORTEN SOLHEIM

seniorrådgivere i Utdanningsforbundet.
einar.juell@utdanningsforbundet.no
morten.solheim@utdanningsforbundet.no

Ytring

Individorientering og halvdannelse

Stadig ser vi politiske tiltak som skal bidra til at vi kan følge opp det enkelte barn bedre. Bidrar dette ønsket om barns beste til at individet blir viktigere enn fellesskapet?

I dansk skole pågår det en debatt om halvdannelse. Den dreier seg blant annet om at skolen ikke bidrar nok til fellesskapstenkningen. Vi spør oss om det samme kan skje med norsk barnehage, hvor en helhetlig tilnærming til omsorg, lek, læring og dannelse tradisjonelt har stått sterkt. Grunnen til dette, er at vi ser en tendens til økende individorientering, når barnehagens pedagogikk og innhold omtales i en politisk kontekst.

Litt sleivete og freidig kan vi si at individorientering i barnehagen handler om å styrke og registrere det enkelte barns kunnskapsproduksjon. Vi skal ikke påstå at dagens regjering har dette til hensikt. Men vi stiller oss spørsmål om deres forslag til endringer i barnehageloven, likevel kan føre til en utilsiktet individorientering i norske barnehager.

ENDRINGER I BARNEHAGELOVEN

I Prop. 33 L (2015–2016) foreslår regjeringen å hjemle vurdering og dokumentasjon i barnehageloven. I dag er disse

oppgavene omtalt i rammeplanen, som er en forskrift til loven. I utgangspunktet synes endringen rimelig. Departementet skriver «For at barnehagene skal få kunnskap om hvordan det pedagogiske tilbudet bidrar til å gi det enkelte barn og barnegruppen støtte i deres læring og utvikling, og hva det enkelte barn trenger, er det (...) en forutsetning at barnehagene har informasjon om det enkelte barn. Behandling av personopplysninger i arbeidet med dokumentasjon og vurdering er grunnlaget og en forutsetning for stadig utvikling av virksomheten og kvaliteten på det pedagogiske arbeidet.» (Prop. 33 L (2015–2016), s. 34). Departementet hevder videre at det gjeldende lovverket om behandling av personopplysninger er for utydelig, til at barnehagene kan utføre det arbeidet de allerede er satt til gjennom barnehageloven.

Så langt følger vi departementets intensjon. Det er viktig at lovverket er tydelig når det kommer til behandling av personopplysninger om enkeltbarn. Det spørsmålet vi vil hevde er mer sen-

tralt, er hvorvidt behovet for vurdering og dokumentasjon av enkeltbarn er så presserende at det trengs en lovendring.

MER VURDERING ENN I DAG

Videre i proposisjon kan det se ut til at det legges opp til et langt større omfang av vurdering og dokumentasjon, enn det som er tilfelle i dag. I dag er det formulert gjennom rammeplanen: «Kvaliteten i det daglige samspillet mellom mennesker i barnehagen er en av de viktigste forutsetningene for barns utvikling og læring. Barnegruppens og det enkelte barns trivsel og utvikling skal derfor observeres og vurderes fortløpende» Det er altså barnehagelæreres oppgave å observere og vurdere barns utvikling fortløpende. Hva ved barns utvikling som skal vurderes, og hvordan det skal gjøres, er opp til profesjonen selv å avgrense.

Ifølge regjeringen er det behov for å konkretisere hvilke opplysninger som er nødvendige å behandle for å utføre denne oppgaven. Departementet viser til noen eksempler på hva de mener er fornuftig å dokumentere. Blant eksemplene finnes en detaljert beskrivelse av hva som bør dokumenteres ved barnets språkutvikling. Andre eksempler er: «Deltar barnet i lek med andre barn?

Viser barnet selvstendighet ved av- og påkledning Tar barnet initiativ til lek og aktiviteter på egenhånd? Gir barnet uttrykk for mestringsglede?» (Prop. 33 L (2015-2016), s. 44). Vi legger spesielt merke til en ting i dette sitatet: Det er *barnet* som vektlegges, ikke *barna*. Dette representerer en individorientering i lovproposisjonen.

DOKUMENTASJON OG ETIKK

I dagens rammeplan står det om dokumentasjon at «Viten om personalets arbeid og barns virksomhet i barnehagen er viktig som grunnlag for barnehagens utvikling. Dokumentasjon kan være et middel for å få fram ulike oppfatninger og åpne for en kritisk og reflekterende praksis.» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 33). Og videre: «Et etisk perspektiv må legges til grunn ved dokumentasjonen av barns lek, læring og arbeid. Både barn og foreldre kan reagere dersom for mye av det som barn sier og gjør blir gjort til gjenstand for skriftlig observasjon og

vurdering.» (ibid.). Dokumentasjon er med andre ord mindre knyttet til enkeltbarn i dag, enn hva det legges opp til gjennom regjeringens forslag til endringer i barnehageloven. Departementets liste er kun eksempler og, som de selv sier, ikke en uttømmende liste. Spørsmålet er om lista kan bli lenger, dersom den skal konkretiseres i en fremtidig rammeplan, slik departementet foreslår som en mulighet. Ser vi konturen av en fremtidig rammeplan, hvor individet vil vektlegges mer enn barnefellesskapet?

ENDRER BARNEHAGEPEDAGOGIKKEN

Den danske filosofen Peter Kemp kritiserer i sin bok «Løgnen om dannelsen», mot det han kaller *halvdannelse*. Boken, som har fått stor oppmerksomhet i Danmark, er en tydelig kritikk av den danske skolepolitikken som er gjeldende i dag. Pedagogen og forfatteren Thomas Aastrup Rømer skriver i sin omtale av boken: «Hvad er Kemps pointe? Jo, det

er, at den aktuelle skoletænkning hviler på en form for halvdannelse, som endda har sat sig fast i de seneste år (...): «Den forestilling, som indsnævrer dannelse til metodekendskab, kompetence, tekniske og/eller videnskabeligt færdigheder, og som underordner eller ligegyldiggør udviklingen af sansen for den enkeltes frihed og myndighed i fællesskabet til fordel for tilpasning til det politiske korrekte: markedslogikken». (Kemp, s. 57)».

Hva har dette med norsk barnehagepolitikk å gjøre? Jo, også i norsk barnehagepolitikk, ser vi en tendens til at pedagogikken blir gjenstand for markedslogikken. Økende individorientering er en del av en slik tendens. Det sosiale aspektet ved danning forvitrer og forstås i stedet som en kompetanse som skal muliggjøre at mennesket kan klare seg i konkurranse med andre. Hvis vi reduserer danning til kompetansetrening, glemmer vi å engasjere til deltagelse i fellesskapet.

De første resultatene fra forskningsprosjektet *Blikk for barn* viser at barnehagelærere er gode på språkstøtte, men kan bli bedre på å støtte opp om jevnaldningsrelasjoner – altså barnefellesskapet. Når regjeringen varsler en stortingsmelding som blant annet skal tematisere språkopplæring – samtidig som de gjennom lovproposisjonen legger opp til mer dokumentasjon om enkeltindividet – kan det se ut til at både diagnostiseringen og medisineringen av barnehagesektoren er en smule upresis. Om dette dreier seg om villet politikk eller en utilsiktet individorientering skal ikke vi konkludere på. Villet eller ikke villet. Når utdanningsreformer trer fram i stillhet, endres også barnehagepedagogikken.

KILDER

Kemp, P. (2015): *Løgnen om dannelsen*. København: Tiderne Skifter

Kunnskapsdepartementet (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Kunnskapsdepartementet (2015). *Prop. 33 L (2015-2016). Endringer i barnehageloven*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Rømer, T. A. (2015). *Peter Kemps oppgør med halvdannelsen*. <http://www.thomasaastruproemer.dk/peter-kemps-opgoer-med-halvdannelsen.html>

Vi stiller oss spørsmål om regjeringens forslag til endringer i barnehageloven kan føre til en utilsiktet individorientering i norske barnehager, skriver artikkelforfatterne.

Foto: Fotolia.com

Når er nok nok?

Vi barnehageansatte står på for å sikre kvalitet i tilbudet, men det har sin pris. Vi sliter oss ut.

ANNE LENA STRØMSBORG

Styrer i Kråkstad barnehage,
Ski kommune
AnneLena.Strømsborg@ski.kommune.no

Jeg har jobbet i barnehage i 25 år, både som pedagogisk leder og styrer. Det har vært innholdsrike, spennende, lærerike og morsomme år. Vi har en betydningsfull og ansvarsfull jobb. Barnehagens kvalitet har stor betydning for barns læring og utvikling, selv mange år etter at de har sluttet.

Vi erfarer at barnas relasjon til de voksne i barnehagen utgjør en forskjell for at de skal kunne trives og utvikles. Det å bli sett og møtt med respekt, få omsorg og forståelse, møte gode blikk, ord og handlinger er avgjørende for at alle barna skal gå ut av barnehagen med livsglede og troen på seg selv. «Barn er gullgruver, det gjelder å få gullet til å

skinne», mener Loris Malaguzzi, og det er jeg enig i.

UTFORDRENDE OG SÅRBART

Men jeg har også erfart at barnehagelivet er utfordrende og sårbart, og kvaliteten kommer ikke av seg selv. Forskning viser at det kan være forskjell på barnehager, og at barnehageopphold kan føre til både positive og mindre positive effekter på sikt.

Dagens barnehageansatte er kompetente, reflekterte og omsorgsfulle, og vi står på for å sikre kvalitet i tilbudet, men her kommer utfordringen: Vi sliter oss nesten i hjel. Store barnegrupper, lite vikarressurser, få ressurser til barn med ekstra behov, utvidet åpningstid, krav og forventninger fra foreldre, kommune og stat fører til et stort arbeidspress. Vi skal, vi må, vi bør ... mens rammebetingelsene strammes inn.

MANGE ARBEIDSOPPGAVER

Vi skal være gode på alle sju fagområder,

ha prosjekter, gå på turer, kildesortere, være en trafikksikker barnehage, ha en plan for å forebygge mobbing, en plan for IKT satsing, vi skal leke, lære, undre, utforske, skifte bleier, legge barn, ta opp barn, ordne måltid, kle på, kle av, trøste, løse konflikter, veilede, støtte, lese, synge, tenke tidlig innsats, bruke språkkister og mattekasser, kartlegge, ha et åpent og nært foreldresamarbeid, samarbeide på tvers, utføre pedagogisk dokumentasjon, reflektere, ta bilder, legge ut informasjon på hjemmesiden, gå på kurs og nettverk, vise god gruppeledelse, utføre risikovurdering og avvikshåndtering, fremme likestilling, integrering og respekt for mangfold, ha kontroll på økonomi, skaffe vikarer, ha en handlingsplan for arbeidsmiljø og ha utelekeplasskontroll – listen kunne vært enda lengre.

STREKKER IKKE TIL

Alt er viktig, alt er bra, men med dagens bemanning strekker vi ikke til for å utført alle oppgavene og tilfredsstille alle kravene på en forsvarlig måte. Ja, vi er

ELLEN FAYE LINDVIG
barnehagelærer
Bærum og

masterstudent UiO
Min drømmebarnehage er en tydelig pedagogisk institusjon med fokus på trygghet, nærhet og lek.

SYLVIA HEGGSET
ped. medarbeider
Bjelsendumpa bhg.
Oslo

Den har god økonomi, fire voksne pr. avdeling, høy kompetanse blant de ansatte, foreldre som er flinke til å samarbeide og ikke minst barn som har det trygt og godt.

LINE ELISABETH DALSENG-HANSEN,
daglig leder
Birkebeineren
Friluftsbarnhage,
Lillehammer

Min drømmebarnehage har økonomiske rammer fra stat og kommune som muliggjør stor pedagogitetthet.

gode på å organisere. Vi er effektive. Vi ser løsninger, og vi driver god ledelse av barnegrupper. Men det krever mye. Vi blir slitne. Vi føler vi ikke strekker til, og at vi ikke får fulgt opp alle barn slik vi burde, eller får gjennomført pedagogisk opplegg slik vi ønsker. Når er det nok for den pliktoppfyllende, ambisiøse og dyktige barnehageansatte?

Vi kan trekke paralleller til lignelsen om den kokte frosken:

Dersom du putter en frosk oppi en kjele med kokende vann, vil den øyeblikkelig hoppe ut av kjelen igjen. Den skjønner faren da overgangen blir for stor. Men om du plasserer den samme frosken i en kjele med temperert vann og gradvis varmer opp vannet til det koker, vil ikke frosken merke forskjellen. Den blir groggy når temperaturen stiger og vil til slutt omkomme.

Jeg opplever at det samme skjer med oss i barnehagene. Vi ser ikke mønsteret i de ting som skjer, fordi det skjer gradvis, og når vi ser hva som er i ferd med å skje, ja, da er det for sent.

REKKER IKKE Å LEKE

Vi vet at vi må prioritere for å bli god på noe. Vi har fokusområder og satsingsområder, men likevel kommer alt det andre «snikende» inn, fordi det også må ivaretas. Det stilles krav til effektivisering, god organisering, gruppedeling, ansvarliggjøring og handlekraft. Men jeg mener at vi ikke kan bli så effektive og organiserte at barn og voksne ikke rekker å leke, nyte og kjenne på at det er godt å være til.

For effektiviteten kan føre til at vi ikke klarer å være 100 prosent til stede med

barna. Mens vi leker, undrer og utforsker med barna, kan tankene brått være et annet sted, fordi vi hele tiden skal ligge et hestehode foran og planlegge neste steg. Det merker barna, for det vises gjennom kroppsspråk, lytteevne og oppmerksomhet.

TRENGER BEMANNINGSNORM

Vi vet hva som er til det beste for barn. Vi vet hvilke barnehager vi vil ha. Vi er trygge på vår pedagogiske plattform. Vi vet hva som skal til å skape et trygt,

«Vi får beskjed om å senke lista, men det vil vi ikke – for vi vet det går utover barna.»

sunt og godt læringsmiljø. Men det er frustrerende når kravene blir for mange, rammene for trange og forventningene for store. Derfor ønsker barnehageansatte en bemanningsnorm som gir bedre tid og mulighet til å bistå barn som ikke kommer inn i leken, til å lytte oppriktig interessert til et barn som vil fortelle deg noe – og kunne veilede og oppmuntre barnet på sin viktigste reise.

200 RELASJONER DAGLIG

Samspill og relasjonsbygging er sentral i barnets dannelsesprosess, så hvert eneste møte i barnehagen betyr mye for barnets selvbilde og evne til læring. Tre

ekstra barn på en avdeling med 24 barn fører til 200 ekstra relasjoner hver dag.

Tør vi da å ta innover oss at kvaliteten i samspillet og relasjonen ikke alltid er gode nok? At studier indikerer at noen barn får forhøyet stressnivå og problematferd av å være i barnehagen? At vi kanskje ikke klarer å gi tilpasset omsorg til alle barn? At vi for sjelden klarer å sikre en nær voksen-barn tetthet i rolige aktiviteter med rom for undring og samtaler?

KJÆRE DERE SOM KAN PÅVIRKE

Barnehageansatte har høy arbeidsmoral og strekker seg langt for å ivareta barnas behov. Derfor er det mange gode barnehager, men denne positiviteten og innsatsen har sin pris. Vi ser det på sykefraværet, vi ser det på belastningsskader, utbrenthet og stress. Vi får beskjed om å senke lista, men det vil vi ikke – for vi vet det går utover barna. Barna fortjener en barnehage med varierte og spennende aktiviteter. De trenger nære og trygge voksne som viser vei. De trenger å kjenne at de mestrer sosialt samspill og at de får hjelp og støtte. Derfor kjenner vi på kroppen at denne utviklingen må snus. Eller så blir vi som frosken som sakte, men sikkert kokes i hjel...

Jeg ønsker å være en styrer med tro på barnehagefremtiden. Så kjære dere som kan være med å påvirke:

Tenk på barndommens egenverdi, barnehagens samfunnsmandat og barnehageansattes arbeidssituasjon. De ressursene som brukes på barnas seks første leveår, har positive ringvirkninger for samfunnet senere. Har vi råd til å la være?

MARI OLERUD
barnehagelærer
Moen bhg. Gran

Drømmebarnehagen består av faglig interesserte og engasjerte voksne som tar barn

på alvor, som kan gi barn følelsen av at de betyr noe for fellesskapet og at de er verdifulle.

AUDUN ROSSLUND
pedagog, Margarin-fabrikken bhg. Oslo
Drømmebarnehagen har ansatte med pedagogisk kompetanse

– og nok av dem, slik at hverdagen for barna blir så trygg, støttende, stimulerende og magisk som den bør være.

ANN CHRISTIN SKAMSAR
pedagogisk leder
Birkebeineren
Friluftsbarnhage, Lillehammer

Min drømmebarnehage har nok pedagogisk kompetent personale.

Med **kjærlighet** i blikket

Kjærlighet burde være obligatorisk på pensumlista.

IDA BLIGHFELDT

nyutdannet barnehagelærer fra HiOA
pedagogisk leder i Solemskogen
Naturbarnehage, Oslo
ida.bli@hotmail.com

Rett før konferansen «Profesjon og kjærlighet» i regi av barnehagefolk hadde jeg veiledning på Høyskolen i Oslo og Akers-

hus i forbindelse med bacheloroppgaven min på barnehagelærerutdanningen. Jeg nevnte konferansens tema for veilederen. Han så på meg med et overrasket og spørrende blikk.

– Kjærlighet? Som i noe med demokrati? Jeg dro litt på det, skjønte egentlig ikke helt hva han mente med det.

– Nei, kjærlighet er ikke et ord du finner så mye av i pensumbøkene. Omsorg, ja det finner man. Men kjærlighet?

Veilederens reaksjon fortalte meg at dette var noe han kanskje syntes ble litt søkt. Kjærlighet føler vi for partneren vår, familien og de nærmeste vennene, men i jobben? Blir ikke det litt uprofesjonelt da?

PROFESJONELL KJÆRLIGHET?

Jeg tror svaret er nei. Klart kjærlighet kan være profesjonelt. Selve ordet «kjærlighet» er stort og kan for noen kanskje oppleves vagt. For meg er kjærlighet å se seg selv og andre mennesker som verdifulle til tross for alle feil vi måtte finne på å gjøre. At vi oppfatter og behandler oss selv og hverandre med godhet på tross av at tan-

kene og handlingene våre ikke alltid er kjærlighetsfylte.

Kjærlighet burde være obligatorisk på pensumlista. Men hva betyr kjærlighet i barnehagesammenheng? Det rommer omsorg, men også tilgivelse, raushet, trygghet, kjærlige grenser og rammer. Dersom du ikke ser barna med kjærlighet i blikket, hva ser du dem med da?

HVA VISER BLIKKET DITT?

Nå ble det ikke bacheloroppgave om kjærlighet for min del, fordi jeg fikk jobb på en småbarnsavdeling i en naturbarnehage. Dermed valgt falt valget på *Småbarn i naturen*. Likevel har jeg fundert på hvor mange situasjoner i barnehagen, eller i hjemmet for den saks skyld, som ville fortone seg annerledes dersom vi skiftet ut brillene våre. Da snakker jeg ikke om brillene fra Brilleland, men de mentale brillene. Hva slags syn har vi på barna? Hvilke regler lager vi for barna, og hva er egentlig hensikten med dem? Hva lærer barna om seg selv gjennom de voksnes handlinger? Hva er det de speiler seg i når de møter blikket vårt? Er det kjærlighet og raushet som møter dem, eller er det et strengt fjes som sier «nå forstyrrer du meg?»

Selv trenger jeg å pusse brillene mine, hver eneste dag. For meg var konferansen «Profesjon og kjærlighet» en svært nyttig brillerens og oppvekker. Hvem er jeg i jobben min? Hvordan vil jeg være? Hvordan ønsker jeg at barna skal ha opplevd dagen sin når de reiser hjem fra barnehagen?

– Er det så mye å skrive om barnehagetanter da?

Spørsmålet kom da jeg fortalte at jeg skulle skrive i Første steg.

Spørsmålet kom spontant fra en 50-åring, da jeg fortalte at jeg som nyvalgt leder av Kontaktforum barnehage hadde fått spørsmål om å skrive en fast spalte i Første steg. Han hadde selv gått i barnehage og har hatt barn i barnehage.

Er vi virkelig ikke kommet lenger? tenkte jeg. Men i stede for å fyre løs med en rekke argumenter for hvorfor det er viktig med fokus på barnehagen og barnehagelæreren spurte jeg ham om hvordan han selv hadde opplevd sin barnehagetid, og de voksne som jobbet der.

«TANTE» BODIL

50-åringen fortalte om fine opplevelser fra barnehagen, om «tante Bodil»

som alltid var en blid og omsorgsfull voksen med tid til ham, og som likte å leke med ham. Han fortalte at han alltid gledet seg til å komme i barnehagen. Bodil gjorde at han følte seg, trygg, sett og hørt. For 50-åringen var barnehagetiden fylt med gode opplevelser og vennskap med andre barn. Denne historien får meg til å undre. Hva med de andre barna som gikk i samme barnehagen, ville de kunne dele de samme minnene? Eller var det tilfeldig at Bodil ivaretok akkurat dette barnet så godt?

Vi har et stykke igjen, det er viktig å sette barnehagesaker på dagsorden og å løfte frem barnehagelærerens betydning for kvaliteten i barnehagen. Som nyvalgt sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet og kontaktperson barnehage vil jeg jobber for nettopp det. Jeg har vært tillitsvalgt både på arbeidsplassnivå, vært hovedtillitsvalgt og sittet i fylkesstyret i Akershus, sist som nestleder. Jeg har vært med i mange år og kjenner organisasjonen ganske godt. Dette tror jeg vil være nyttige erfaringer å ta med meg inn i nytt verv. Likevel har jeg mye å lære og jeg gleder meg til å ta fatt på oppgavene sammen med resten av sentralstyret og ikke minst kontaktpersonene i alle fylkene. Jeg ønsker meg et tett og nært samarbeid med alle nivåer i Utdanningsforbundet, og jeg blir veldig glad for å bli invitert ut til klubber, lokallag og fylkeslag.

INGVILD AGA

leder Kontaktforum barnehage i Utdanningsforbundet
Ingvild.Aga@utdanningsforbundet.no

BARNEHAGEPOLITISK OFFENSIV

I den kommende perioden vil jeg fortsette det gode arbeidet med Barnehagepolitisk offensiv. Det overordnede målet er en lovfesting av 50 prosent barnehagelærere i barnehagen. Det blir viktig å videreføre arbeidet med å synliggjøre barnehagelærerens kunnskap og kompetanse og å synliggjøre barnehagen som utdanning. Vi barnehagelærere må alle bidra til å løfte frem de ulike sidene ved barnehagen som utdanning: både omsorg, lek, læring og danning, og barnehagelærerens betydning for dette arbeidet. Barnehagen har en egenverdi her og nå og er ikke bare et godt grunnlag for barnas fremtid.

ARBEIDSTID

Arbeidstid for barnehagelærere, arbeidet med ny barnehagelov og revidering av rammeplanen er også viktige oppgaver. I skrivende stund er det brudd mellom partene i arbeidstidsforhandlingene. Utdanningsforbundet krever skjerming av tiden til for- og etterarbeid og ytterligere to timer til samarbeid og aksepterte ikke tilbudet fra KS om en forlengning. Hvis vi ikke kan godta kjennelsen fra nemnda når den kommer, kan arbeidstid bli en del av tariffoppgjøret. Det viste seg å være problematisk i 2014.

Forresten han 50-åringen som likte «tante» Bodil så godt – han kommer *ikke* til å spørre om det er så mye å skrive om barnehagetanter igjen.

Foto: Line Fredheim Storvik

BJØRN SAUGSTAD

advokat i Utdanningsforbundet

Bjorn.Saugstad@utdanningsforbundet.no

Retten til egenmelding

Du kan miste retten til egenmelding. Her får du vite hvorfor.

En arbeidstaker kan, ifølge folketrygdløven kapittel 8, melde fra at hun eller han er syk og fraværende fra arbeidet ved å bruke egenmelding. Dette er kun mulig innen de første 16 dagene du er syk. Det er arbeidsgiveren som betaler sykepengen for den ansatte i egenmeldingsperioden. Etter disse 16 dagene (arbeidsgiverperioden) overtar NAV ansvaret ved sykmelding.

TO MÅNEDER I JOBB

Arbeidstakeren må ha arbeidet i minst to måneder for å få rett til å skrive egenmelding. Har det vært opphold på arbeidsforholdet i mer enn to uker, må du opptjene retten til å skrive egenmelding på nytt. Dette gjelder ikke hvis oppholdet skyldes ferie og/eller avspasering.

Du kan skrive egenmelding for inntil tre kalenderdager om gangen. Har du vært syk og brukt egenmelding i tre dager for dette, så kan du ikke bruke ny egenmelding før det er gått 16 kalenderdager.

Du kan ikke i løpet av 12 måneder ha mer enn 4 egenmeldingstilfeller. Men har arbeidsgiveren inngått en samarbeidsavtale med NAV om å være en

Inkluderende arbeidslivsbedrift (IA-bedrift), så kan arbeidstakeren bruke egenmelding i inntil 24 dager i løpet av en 12 måneders periode. Da har du rett til å skrive egenmelding inntil 8 kalenderdager for hvert sykefraværstilfelle. Arbeidsgiveren kan uansett også godkjenne utvidet bruk av egenmelding så lenge det ligger innenfor arbeidsgiverperioden (16 dager). Det er viktig at arbeidsgiver orienterer de ansatt om reglene for bruk av egenmelding og at ordningen praktiseres likt. Uansett er du som arbeidstaker pliktet til å sette seg inn i regelverket på området som gjelder arbeidsforholdet ditt.

KAN MISTE RETTEN

Har arbeidsgiveren din rett til å ta fra deg retten til å bruke egenmelding?

Dersom arbeidstakeren i løpet av en 12 månedersperiode har hatt minst fire fravær som er egenmeldt, har arbeidsgiver anledning til å bestemme at arbeidstakeren skal miste retten til sykepenge. Før arbeidsgiver vurderer å frata deg retten til å bruke egenmelding, må arbeidsgiver varsle deg om det. Du skal da få anledning til å uttale deg om

fraværet. I de tilfellene der arbeidsgiver har latt være å gi slikt varsel, må arbeidsgiver godta sykefravær som er dokumentert med egenmelding og betale sykepenge, også utover de 4 egenmeldingene.

NY VURDERING

Er du fratatt retten til å bruke egenmelding, skal denne retten vurderes på nytt etter 6 måneder, men det er ingen automatikk i at du da skal få retten til å bruke egenmelding på nytt for 4 nye sykefraværstilfeller.

Arbeidsgiver kan også ta fra arbeidstakeren retten til å bruke egenmelding dersom det er «rimelig grunn» til å anta at det egenmeldte fraværet ikke skyldes sykdom. En slik rett har arbeidsgiver selv om arbeidstakeren ikke har brukt flere egenmeldinger enn tillatt. Arbeidsgiveren må også her varsle deg som arbeidstaker om at han vurderer å ta fra deg retten til å bruke egenmelding. Men det vil selvsagt være bevismessig problematisk for arbeidsgiver å underbygge at det foreligger en slik «rimelig grunn».

Til stede for de minste

Så lenge jeg lever skal jeg kjempe for en småbarnsavdeling med 9 barn og 3 voksne.

Små barn har behov for nærhet, voksne som sitter på gulvet, voksne som ser, lytter, leser, trøster og oppmuntrer. De trenger voksne i samspillet med andre barn, de trenger voksne som ladestasjon, og de trenger voksne som ser akkurat DEM. Dette er enklere når det er færre barn. Derfor er det 9 barn og 3 voksne på vår småbarnsavdeling, og det kommer det til å være så lenge jeg er styrer.

SANSEROM OG RO

Å komme inn på vår småbarnsavdeling er som å komme inn i en liten beskyttet verden. Her jobber det mennesker som så å si hele livet har jobbet her. De vet hva et lite barn trenger. Her sitter alle på gulvet. Noen med et barn på fanget, men likevel med et blikk på de andre. Små gryende konflikter blir

tatt tak i og snakket om. De lærer å si unnskyld, de lærer å dele, og de får mye latter og kos. De kan lage små lekegrupper med tre på hver, og noen kan ha vannlek i badekaret. Sanserommet brukes flittig. Alle på vår småbarnsavdeling har kurs i barnemassasje. I den verden vi lever i, virker det viktigere og viktigere å gi barn slike opplevelser.

Vi putter ikke inn masse opplegg på småbarnsavdelingen. Her handler det mest om omsorg, trygghet og RO. Mange barn har behov for nettopp det i en ellers hektisk hverdag. Å være med på hverdagsaktiviteter som å bake, eller lage mat er en selvfølge.

Her observeres alt, og da mener jeg alt. Jeg er sikker på at om «Ole» blunker med det ene øyet, så har de voksne svaret på hvorfor. Og gjesper «Kari» og surver litt, så vet de også hvorfor.

PÅ BARNAS NIVÅ

Etter snart 30 år i yrket som barnehagelærer – 20 av dem som styrer – har jeg tilegnet meg mye erfaring om hva som fungerer best for barn og voksne i barnehagen. Jeg er tilhenger av sunn fornuft, relasjonsarbeid, påskrudde voksne og mye humor og glede. Jeg synes vi bør oppholde oss mer på bakkenivå- også pedagogisk- der hvor barna er.

I barnehagen må smilet og engasjementet fram så fort du er innenfor døra. Du skal nemlig møte noen små barn som er helt avhengig av dette; at

du med innlevelse og kroppsholdning viser hvor glad du er for å se dem.

Og har foreldrene en dårlig morgen, så går det fort an å snu dette. Alle foreldre bør gå ut av barnehagen med et smil om munnen og være trygge på at barnet har det bra.

FILTER PÅ INSTAGRAM

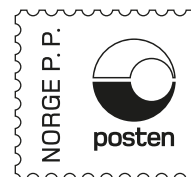
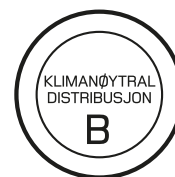
En viktig ting i foreldrekommunikasjon er å si at foreldrene er bra nok. At barna ikke nødvendigvis trenger å være med på masse aktiviteter på fritiden. I stedet for å spørre hva de har gjort i helga, så sier vi heller: «Har det vært godt og hatt fri?» Vi synes det er viktig å være tydelige på at små barn har behov for ladestasjoner også hjemme. Vi er også tydelige på hvor viktig det er å legge vekk mobilen mens barna er våkne. Du kan gå glipp av mange viktige og gylne øyeblikk, mens du er opptatt med å legge på et filter på Instagram. Å være til stede er mer og mer viktig. Det handler om å ta vare på øyeblikket og de små, viktige tingene i hverdagen. Det forsøker vi å formidle til foreldrene og ansatte i barnehagen vår.

Det å være blid og ha en munter replikk på lur, har aldri vært noen hemsko. Personalet hos oss er blide, veldig blide. Jeg har trua på det. De er også veldig stabile, jeg har trua på det. Ni av de 12 som ble ansatt i 1989 er her fremdeles. Jeg kjenner stolthet over at jeg er en del av det.

INGER LISE PETTERSEN
styrer Hvitveisen barnehage, Hamar
lipette@online.no

I hvert nummer inviterer vi en barnehagestyrer til å skrive om et tema styren brenner for.

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland
N-0134 OSLO

OSLO KONGRESSENTER 9. OG 10. MAI 2016
NORDISKE IMPULSER
RELASJONER – PÅ GODT OG VONDT

Det lille barnet blir til i relasjoner – i nærværet. Og det er i våre relasjoner at vi får verden til å henge sammen – til å gi mening. Dette gjør relasjonsarbeidet til noe av det viktigste i barnehagen, og derfor er det tema på konferansen **NORDISKE IMPULSER 2016** i Oslo i mai. Programmet ser slik ut i kortform:

- **Anne Linder:** Profesjonell relasjonskompetanse – hva, hvorfor og hvordan?
- **Rune Holmedal:** Å lede de som ikke bør jobbe i barnehage
- **Ellen Os:** Med blikk for samspill.
Ny norsk forskning om kvalitet i samspillet
- **Ole Henrik Hansen:** Om å undersøke og utvikle pedagogenes evne til engasjert nærvær
- **Tine B. Andersen og Lise B. Madsen:** En overgangspedagogikk som fanger det lille barnets og foreldrenes «vinduer»
- **Stig Torsteinson:** Forstå barnets signaler bedre med Circle of security
- **Johan Theodorsson:** Fortell og lytt!
Relasjoner vokser ut av historier
- **Katrine Giæver:** Relasjonskompetanse i den flerkulturelle barnehagen
- **Margareta Øhman:** Hva sier barna egentlig?

KVELDSKURS I 10 BYER
SAMLINGSSTUNDEN
FRA KJEDELIG TIL MAGISK

Samlingsstunden har tradisjonelt vært en viktig arena for læring, sosial trening og fellesopplevelser. Den burde være dagens høydepunkt der voksne og barn nyter hvert magiske minutt sammen. Men bruker vi den for hva den er verdt, eller er det på tide med fornying og bevisstgjøring av dens innhold, metoder og muligheter?

Kurset holdes av **Trude Brendeland**, som er barnehagelærer, forfatter og kursholder. Kurset er basert på boka «Magiske samlingsstunder», men har med en rekke eksempler og fortellinger som ikke finnes i boka. Kurset utdyper og gjør budskapet i boka mer tilgjengelig. Trude forteller om egne og andres erfaringer med å løfte denne stunden fra et rutinepreget møte til et høydepunkt med lek, humor, estetiske stemninger, inntrykk og uttrykk.

Trondheim 9. mars
Harstad 10. mars
Bodø 16. mars
Tromsø 17. mars
Lillestrøm 6. april
Skien 7. april
Fredrikstad 13. april
Tønsberg 14. april
Oslo 20. april
Gjøvik 21. april

Les mer og meld deg på www.utviklingsforum.no, ring 21 53 03 36 eller send epost til post@utviklingsforum.no

utviklingsforum@